

VOJENSKÁ MYSL

Časopis ministerstva národní obrany

Ročník třináctý

1

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

PRAHA 1963

Vojenská mysl

pro splnění základního úkolu výcvikového roku 1963

Generálmajor Václav Vitánský

„My, vojáci, odpovídáme straně za obranu a bezpečnost země, odpovídáme lidu za zajištění podmínek pro klidnou, tvořivou práci“ — řekl ministr národní obrany při rozboru přípravy vojsk ve výcvikovém roce 1962 a úkolů na výcvikový rok 1963.

V tomto smyslu je i vytyčen hlavní úkol rozkazu ministra národní obrany na výcvikový rok 1963: „... další zvýšení úrovně stále bojové pohotovosti Čs. lidové armády a její připravenosti k okamžitému zahájení a vedení aktivní bojové činnosti“ — úkol, který v souladu se závěry XII. sjezdu naší strany, je ve své podstatě souhrnným vyjádřením zásad v oblasti její vojenské politiky. Je nám již dostatečně známá a krize v Karibském moři již znovu potvrdila, že příští možná světová válka bude válkou termonukleární, proto se musíme na těžké podmínky za této války cílevědomě připravit. K této přípravě patří i příprava teoretická.

Proto k splnění základního úkolu výcvikového roku 1963 musí být usměrněny naše možnosti, síly a prostředky. Plnou svou vahou se musí na zabezpečení jeho splnění podílet i náš vojenský odborný tisk a především — Vojenská mysl.

Vojenská mysl se úspěšně podílela na plnění úkolů výcvikového roku 1962. Podařilo se jí rozšířit okruh svých spolupracovníků z vojsk, štábů, vojenských škol a vědeckovýzkumných pracovišť i v jednotlivých číslech úspěšně řešit aktuální otázky operačního umění, taktiky a vojenskovědecké práce.

K hlavním kladům loňského ročníku Vojenské mysli je nutné počítat, že se podařilo zaměřit jednotlivá čísla na jednotnou hlavní tematiku a poskytovat tak čtenářům ucelenější pohled na řešené problémy. Vojenská mysl v minulém roce dále pokročila — i když krok mohl by být delším — na své cestě k cíli — stát se tribunou zevšeobecnování jak praktických zkušeností z práce a života našich štábů a vojsk, tak i výsledků teoretických prací našich vědeckovýzkumných pracovníků.

Aby však náš časopis mohl úspěšně plnit všechny úkoly, před nimiž stojí v roce 1963, bude třeba především dále ještě rozšířit okruh spolupracovníků z vojsk a štábů a zaměřit jejich publikační činnost zejména na zevšeobecnování zkušeností vojsk a štábů. U článků teoretického charakteru pak — dosáhnout většího předstihu před potřebami praxe.

Je třeba si otevřeně říci, že poslední dobou v teorii vedení soudobé války, operace a boje, přeshlapujeme na místě. Chápání podmínek vedení soudobé války, činnost vojsk na bojišti, jejich součinnost, to všechno jako bychom již pokládali za vyřešené a živou teorii převracíme ze strany na stranu.

Bude třeba v novém roce 1963 pohnout touto teorií dál, a to jednak vytyčením nových směrů a myšlenky, jednak rozpracovat některé méně jasné. Proto bychom se měli zaměřit hlavně na tyto oblasti: využití jaderných úderů vojsky (naše teorie zůstává zpravidla pouze na této větě), nejvýhodnější organizace vojsk pro soudobé podmínky vedení operace a boje (mám na mysli takové otázky, jako je potřeba dosavadních stupňů velení a jejich nová funkce), rozvoj a požadavky na novou techniku, přesuny a celá oblast velení, které potřebují zásadnějšího teoretického zpracování.

Nechci tím přirozeně omezovat celkový obor našeho teoretického myšlení, ale mám za to, že ujasnění především výše uvedených otázek je velmi naléhavé a prospěšné.

Po stránce rozsahu publikačních možností Vojenské mysli budeme mít v letošním roce podstatně lepší podmínky: Vojenská mysl bude vycházet 10krát až 12krát ročně, což jistě všichni čtenáři uvítají.

Po stránce obsahové, v souladu se základním úkolem výcvikového roku 1963 a s ostatními úkoly, vytyčenými Rozkazem ministra národní obrany pro přípravu vojsk a pro operační přípravu ve výcvikovém roce 1963, je předvídána základní tematika jednotlivých čísel tak, aby potřebné články a statě dostávaly se ke čtenářům s potřebným časovým předstihem před opatřeními plánu bojové a politické přípravy vojsk a štábů ČSLA, přičemž ovšem budeme uveřejňovat i ostatní tematiky, i když do rámce jednotlivých čísel nezapadají.

Závěrem několik slov našim čtenářům. Vojenská mysl je naším vojenskooctborným časopisem. Jaká bude její vědecká úroveň, jaká bude její publicistická účinnost a jak efektivní bude její pomoc v životě a práci našich štábů a vojsk, závisí jen a jen na vás.

Jestliže je možno konstatovat jako klad minulého roku, že se rozšířil okruh spolupracovníků, pak v žádném případě nemůžeme ustrnout na dosaženém stavu k dnešnímu dni. Zejména naši velitelé a vedoucí funkcionáři svazů a svazků musí být získáni a na stránkách našeho časopisu musí se mnohem častěji objevovat jejich články, zevšeobecnující bohaté zkušenosti z práce a života vojsk a štábů. Takové články, zevšeobecnující praktické zkušenosti, budou nejcennějším přínosem Vojenské mysli všem čtenářům.

Do nového roku přeji mnoho úspěchů v dalším rozvoji vojenské teorie.

Obklíčení a ničení nepřátelských uskupení v průběhu útočných operací počátečního období války

Generálmajor ČSc Václav Matička

Koncem roku 1960 a v roce 1961 byla vedena v našem odborném vojenském tisku čilá diskuse o podmínkách, možnostech a zejména o účelnosti obklíčování nepřátelských uskupení v soudobých útočných operacích (viz Vojenská mysl č. 6/60, 1/61, 2/61). V diskusi byl *přehodnocován jak význam manévru na obklíčení* v soudobých podmínkách, tak i hlavní zásady, vyplývající z rozborů slavných operací na obklíčení Sovětské armády ve Velké vlastenecké válce. Bylo hledáno *správné místo a vztah* obklíčení k operačnímu manévru, který se jeví jako nejvýhodnější při hromadném používání atomových úderů, tj. k řadě hlubokých roztiňajících úderů, vedených operačním svazem do prostoru hlavního nepřátelského uskupení. V diskusi šlo o řešení problému, který byl v tehdejší době ještě málo teoreticky rozpracován, který ale byl již tehdy velmi často jedním z učebních úkolů operačních cvičení. Je proto přirozené, že názory na obklíčení byly nejen v tomto období, ale ještě dlouho i po tom často velmi různé a často docela protichůdné. Diskuse a další cvičení podstatně přispěla k tomu, že v průběhu roku 1961 mohly být teoreticky rozpracovány hlavní otázky obklíčení jako jeden z úkolů vojenskovevědecké práce, řešené na VA AZ. Tato teoretická práce „Formy a způsoby organizace a provedení obklíčení a ničení velkých uskupení nepřítele v průběhu útočných operací“ shrnovala již nejen shora uvedené otázky, ale zaměřila se především na vlastní řešení organizace a provádění obklíčení. Uváděla hlavní zásady, jak provádět obklíčení v soudobých útočných operacích, aby se nezpomalilo vysoké tempo operace a aby likvidace obklíčeného nepřítele byla provedena v co nejkratší době.

Obklíčení a ničení nepřátelského uskupení v útočných operacích počátečního období války (kromě jiných otázek) bylo procvičováno i v několika operačních cvičeních v uplynulém roce. Při řešení tohoto úkolu se však ukázalo, že problematika obklíčení a ničení obklíčeného nepřítele v počátečním období války není dosud plně vyjasněna. Cílem tohoto článku je proto využít zkušenosti loňských operačních cvičení k zevšeobecnění některých poznatků a k ukázání nejdůležitějších zásad pro organizaci a provádění obklíčení nepřátelských operačních uskupení v počátečním období války.

Článek si neklade za cíl rozebrat všechny problémy obklíčení v útočných operacích počátečního období války. Navazuje na otázky, které byly již dříve v našem odborném vojenském tisku diskutovány a řešeny. Chce rozšířit, prohloubit a někde i doplnit některá ustanovení našich řádů a směrnic o obklíčení.

Podmínky, ze kterých dochází k obklíčení a ničení nepřátelských uskupení

Vyšší operační svaz může v útočné operaci počátečního období války působit na několika směrech. Přitom jeho

nejčastější formou manévru bude provedení 2—3 hlubokých úderů s cílem rozdělit operační sestavu nepřítele na

části, prudkou útočnou činností na jednotlivých směrech proniknout — zejména mezerami — do jeho operační hloubky a údery do boků a týlu zničit hlavní nepřátelská uskupení. Stejně jako při zahájení bojové činnosti, tak také při rozvíjení operace, musí se soustřeďovat hlavní úsilí palebných prostředků a vojsk na ničení nově zjištěných jaderných zbraní, raketových základen, letišť, velitelských stanovišť a důležitých týlových objektů. Současně bude nutné ničit hluboké operační nebo i strategické zálohy, které budou připravovány nebo přiváděny na bojiště.

Bojová činnost v počátečním období války bude probíhat na jednotlivých od sebe oddělených a často i značně odlehklých směrech. Střetný boj a střetná sražení budou velmi častým zjevem. Z těchto uvedených a dnes obecně uznávaných předpokladů je třeba vycházet i při zkoumání podmínek, za nichž může docházet k obklíčení a k ničení nepřátelských uskupení již v prvních frontových útočných operacích.

Z názorů imperialistických vojenských teoretiků známe, že za nejúčinnější způsob rozpoutání války považují nenadálý útok. Proto je možné předpokládat, že také náš pravděpodobný nepřítel se bude snažit od samého počátku vytvořit a využívat mezer v naší operační sestavě, popřípadě dosažených úspěchů na některém směru k tomu, aby pronikl do hloubky našeho státního území, aby ohrozil týly a boky prvosledových armád, palebná postavení armádních a frontových raket a aby zničil naše druhé sledy a zálohy prisunované na bojiště. Nemá-li být takovým silným nepřátelským uskupením vážně ohroženo rozvíjení naší útočné operace, bude nutno v první řadě a v co nejkratší době zastavit jeho další pronikání. V dalším bude třeba nepřátelské uskupení izolovat od přísunu (i vzdušného) záloh z hloubky.

Přitom bude třeba již od samého začátku ničit nepřitele palebnými údery raket, letectva i ostatními klasickými prostředky. Z uvedené úvahy je zřejmé, že k obklíčení nepřátelského uskupení může tedy dojít již v pohraničním sražení — a dokonce i na vlastním území, podaří-li se silnému nepřátelskému uskupení na některém směru hluboko se vklínit do sestavy našich prvosledových armád.

K obklíčení nepřátelského uskupení může však dojít i při rozvíjení operace v hloubce nepřátelského území, kdy se nepřítel bude snažit přivedenými hlubokými operačními zálohami v mohutných protiúderech rozbít nebo zastavit naše prvosledové armády nebo jejich úderná uskupení.

Konečně v některých případech k obklíčení nepřátelského uskupení může dojít až v prostorech, v nichž operační svazky dosáhnou cílů operace.

Shora uvedené úvahy však nijak neznamenají, že k obklíčení bude docházet vždy. Naopak, ve všech těch situacích, kdy bude možno zničit proniklá úderná uskupení nepřitele nebo jeho protiúderná uskupení jen palebnými údery a střetným bojem (ve střetném sražení), k obklíčení nedojde. Operace se bude na daném směru rozvíjet stejnými nebo nově zasazenými silami dále, bez jakéhokoli zdržení. Rovněž bylo by neúčelné provádět obklíčení nepřitele po vyjití do prostorů, jejichž dosažení bylo určeno např. jako další úkol operace, jestliže bojeschopnost nepřátelského uskupení v tomto prostoru a v této době bude již podstatně podlomena a omezena předcházející bojovou činností. Obklíčení může však být i tam účelné, jestliže se nepříteli podaří prisunout do těchto prostorů další bojeschopné síly, které by mohly pokračovat v organizovaném boji.

Uváděné příklady ukazují, že v soudobých podmínkách útočných operací

bude častěji prováděno obklíčení operační než taktické. Bude prováděno ke zničení bojeschopných nepřátelských uskupení, která budou mít centralizované velení, především v takové situaci a době, kdy jejich sestava bude poměrně kompaktní a rozmístěna na menším prostoru. Takové výhodné podmínky mohou vznikat např. ve střetném sražení nebo po úspěšném odražení nepřátelských protiúderů. Naproti tomu v situacích, kdy nepřátelská uskupení budou již rozptýlena na značně rozsáhlých prostorech — jako např. po zaujetí nebo po přechodu do obrany — bylo by jejich obklíčení často nevhodné, zdlouhavé.

Je třeba zdůraznit, že obklíčení nepřátelského operačního uskupení v soudobých podmínkách bude však ještě složitějším a náročnějším než tomu bylo ve Velké vlastenecké válce. Složitost bude dána tím, že nepřítel se bude snažit při úhroze obklíčení změnit situaci ve svůj prospěch zejména prostředky jaderného napadení, že bude plně využívat manévrovosti svých obrněných svazků, výsadků a zásahů letectva ve prospěch obklíčovaného uskupení. A nejen to. I v takových podmínkách, které byly uváděny pro obklíčení jako výhodné, zůstane obklíčení složitým úkolem. Vždyť např. i při protiúderu povede nepřítel své protiúderné uskupení ve značně širce a sestavu bude členit do značné hloubky.

Z dějin Velké vlastenecké války víme, že např. v Korsuň-Ševčenkovské operaci bylo na prostoru 30 km × 25 km obklíčeno 10 divízi. V soudobých podmínkách zaujme však jen sestava jednoho armádního sboru při protiúderu nebo při střetném boji daleko větší prostor. Bylo by dále nereálné se domnívat, že nepřítel již při úhroze obklíčení, když mu vyjdou určité naše sí-

ly do boků a týlu, upustí ihned od svého aktivního zámyslu, že povede ihned boj pouze na místě nebo že začne vyvádět své síly.

Je pravděpodobnější, že naopak i v takovém případě pokud se rozhodně nezmění situace a poměr sil a prostředků v jeho neprospěch, bude pokračovat ve svém původním zámyslu a že ho bude uskutečňovat především pomocí jaderných úderů, úderů letectva a širokým manévrem dalších operačních záloh. Je proto nutno počítat, že k obklíčení a ničení nepřátelských uskupení nedojde zpravidla v těch prostorech, kde byl nepřítel původně izolován, ale že obklíčení a současná likvidace nepřítele bude muset být prováděna prakticky v pohybu. To nesporně likvidaci ztíží. Ničení takového nepřátelského uskupení může proto někdy nést charakter boje s „bludnými kotli“. Tato možnost zdůrazňuje, že nejen sama izolace, ale i obklíčení a likvidace nepřátelského uskupení si vyžádá rozhodujícího manévru palbou, silami a prostředky. Raketové vojsko, letectvo, tankové svazky a útvary a vzdušné výsadky budou hrát proto rozhodující úlohu při všech obdobích obklíčení a likvidace nepřátelského uskupení.

Při nesouvislých frontách, ohniskovém charakteru bojové činnosti v operacích počátečního období války a konečně často i při velmi rozdílném průběhu boje na sousedních směrech, může vytvářet výhodné podmínky pro obklíčení samotný průběh fronty. Sbíhající směry útoku, charakter terénu, velké přírodní nebo i uměle vytvořené překážky (jako např. rozsáhlá pásma o vysoké úrovni radiace po pozemních jaderných úderech) mohou podstatně napomáhat izolaci a v dalším obklíčení nepřítele.

Hlavní zásady organizace a provádění obklíčení a ničení nepřátelských uskupení

Jak bylo již v předešlé části ukázáno, podmínky pro obklíčení nepřátelských uskupení v operacích počátečního období války mohou vznikat velmi rychle, dokonce již v pohraničním srážení. Nejčastěji však vzniknou teprve po rozdělení operační sestavy nepřítele na části jadernými údery, při prudkém rozvíjení útoku do hloubky na jednotlivých směrech. Rozhodující úlohu při rozvíjení útoku budou plnit prvosledové, zejména tankové svazky a útvary. Je však pravděpodobné, že právě na ně bude nepřítel soustřeďovat nejen úsilí svých jaderných úderů, ale že i je se bude snažit především zničit zásahem svých operačních záloh.

Velitelé prvosledových operačních svazů musí proto soustředit svou hlavní pozornost na ničení přicházejících nepřátelských záloh, popřípadě již vytvořených protiúderných uskupení. K tomu budou muset využít v první řadě úderů jaderných raketových zbraní, letectva a teprve potom dokončit jejich zničení úderem z chodu, ovšem jen nutného počtu pozemních sil a vzdušných výsadků. Tato podmínka bude proto důležitá, aby co největší část sil prvního sledu mohla pokračovat v rozvíjení operace do hloubky bez zdržení a bez snížení tempa na rozhodujícím směru činnosti.

Ta nepřátelská uskupení, jež se však nepodaří takto zničit, bude třeba nejprve zastavit, popřípadě podstatně ztížit a omezit jejich manévry tak, aby nemohla vážně ohrozit nebo dokonce zabránit prvosledovým svazkům na druhých směrech v rozvíjení operace do hloubky. Kromě svazků prvního sledu, jichž hlavní úkol musí být prudké rozvíjení operace do hloubky, mohou být

ovšem použity pro ničení přisunovaných nepřátelských záloh, popřípadě protiúderných uskupení, i svazky druhého sledu a svazky ze záloh velitelů armád i frontů. Zasazení záloh, popřípadě druhosledových svazků (budou-li již v té době v operační sestavě prvosledových svazů), stejně jako manévry sil z odlehklých sousedních směrů v takové situaci, může ovšem znamenat podstatnou ztrátu času. Bude proto někdy nutno při izolaci nepřítele ponechat část sil prvního sledu přímo v dotyku s nepřátelským uskupením nebo použít jich k ochraně boků vlastního úderného uskupení, na ovládnutí a udržení prostorů a přehrazení komunikací, které nepřátelskému uskupení zabrání v postupu a znemožní mu manévry do našeho boku a týlu.

Počet takto vyčleněných sil a prostředků bude různý. Bude záviset na prostředcích jaderného napadení, které velitelé armád a fronty mohou v dané situaci vyčlenit na ničení nepřátelského uskupení, dále na síle a složení nepřítele i na terénních podmínkách. Někdy se může stát, že prvosledová armáda bude nucena vyčlenit pro tento úkol dokonce i hlavní svoje síly. Při protiúderech, popřípadě proniknutí velkých nepřátelských uskupení, která povedou svůj úder na boky nebo podél rozhraní prvosledových armád, musí být jejich izolace a v dalším obklíčení a zničení provedeno dokonce společným úsilím obou sousedních armád. Obklíčení v takovém případě musí být pevně koordinováno přímo velitelem fronty. Teprve tehdy, až bude sjednoceno velení všem svazkům a útvarům, které se zúčastní izolace a obklíčení nepřítele, může být velitel jedné armády po-

věren úkolem zakončení obklíčení a zničení nepřátelského uskupení.

Obklíčení, jak bylo již dříve uvedeno, zpravidla začne izolací kompaktního bojeschopného nepřátelského uskupení od ostatních pozemních sil operačního učenění nepřítele, zejména izolací od jeho dalších operačních záloh v hloubce a dále od těch sil, které by mohl nepřítel přeskupit ze sousedních směrů. Izolace bude uskutečňována nejprve palebnými údery jaderných raketových zbraní, údery letectva, vzdušnými výsadky a prudkým pronikáním tankových svazků a útvarů do týlu a boku nepřátelského uskupení. Rozhodující podmínkou pro úspěšné obklíčení silných nepřátelských uskupení v operaci počátečního období války bude spolehlivá izolace od hlubokých operačních, popřípadě i strategických záloh. Proto při reálné úhroze použití těchto záloh ve prospěch izolovaného uskupení musí být hlavní úsilí raketového vojska frontu, prvosledových armád a letectva usměrněno na tyto zálohy; stejně i úsilí prvosledových svazků, zejména tankových, musí být především soustředěno na rozhodné a nepřetržitě rozvíjení operace do hloubky, popřípadě na ty směry, odkud nepřítel zálohy přivádí.

Důležitý úkol v izolaci nepřátelského uskupení musí plnit letectvo a vojska PVO. Soudobé možnosti nepřátelského letectva, zvláště dopravního, ukazují, že bez izolace ze vzduchu by se likvidace nepřítele mohla podstatně ztížit a prodloužit. Proto současně s východem vojsk armády na jednotlivé směry, do boků a týlu nepřátelského uskupení, musí být vojsky protivzdušné obrany armády, zejména útvary protiletadlových řízených raket a frontovým letectvem, organizována izolace nepřátelského uskupení ze vzduchu. Úkoly izolace nepřátelského uskupení ze vzduchu a úkoly protivzdušné obra-

ny vojsk provádějících obklíčení budou muset být plněny současně a v podstatě stejnými silami a prostředky. Právě tak jako v protivzdušné obraně vojsk budou však mít i při izolaci nepřátelského uskupení ze vzduchu rozhodující úlohu vlastní aktivní opatření. Protože úsilí protiletadlového dělostřelectva bude soustřeďováno v prvé řadě na ochranu vojsk na nejdůležitějších směrech našich úderů, bude nutno do mezer mezi těmito směry připravit palbu protiletadlových raket a zásahy stíhacího letectva frontu. Důležitou úlohu v izolaci obklíčeného nepřátelského uskupení ze vzduchu bude též hrát správně organizovaný radiolokační průzkum, který bude třeba zvlášť usměrnit na možné směry přeletů nepřátelského dopravního letectva a vrtulníků v mezerách mezi svazky vedoucími bojovou činností na jednotlivých směrech.

Protiradiotechnická opatření armády v této době budou zpravidla zesilována zasazením frontové protiradiové skupiny nebo frontové zálohy protiradiových prostředků. Narušení vnitřního i vnějšího rádiového spojení obklíčeného nepřítele může podstatně přispět k rychlé dezorganizaci velení obklíčených vojsk, k narušení velení raketových prostředků i letectva nepřítel.

Veliký význam pro rychlé obklíčování bude mít dále zabránění nebo alespoň podstatné omezení manévru izolovaného uskupení a to jak do hloubky, tak i do stran. Docílí se ho použitím vzdušných výsadků a usměrněním tankových odřadů na ovládnutí důležitých komunikačních uzlů, přeprav a soutěsek, a to nejen na obvodu izolovaného uskupení, ale i přímo v hloubce jeho sestavy. Výsadky a odřady použité dovnitř prostoru, v němž je nepřítel izolován, budou ničit jeho ZHN, letiště, místa velení, spojovací uzly a prudký-

mi úderu na týlu budou vnášet paniku do jeho řad.

Na těch směrech, kde nepřátelské uskupení povede svoje hlavní úsilí, bude nutno nejprve zastavit jejich postup jednotkami v dotyku, plně využít palebného systému, zátarasů všech druhů, zásahů protitankových a ženíjních záloh a dovolí-li to situace i zamoření — včetně pozemními výbuchy atomových zbraní. Rychlým změnám situace, které mohou vzniknout na nejdůležitějších směrech, budou muset velitelé operačních svazů čelit manévrem palbou, zejména jaderných raketových zbraní, pružným používáním letectva a vzdušných výsadků, popřípadě zvláštních odřadů přepravovaných vrtulníky a zesílených PT řízenými střelami.

Sama velikost prostorů, které mohou nepřátelská izolovaná uskupení zaujmát a dále rozptýlení sestavy protitankových uskupení nepřítele do hloubky a šířky ukazuje, že ani při obklíčování nelze v soudobých podmínkách vytvářet nějakou souvislou frontu. Svazky a útvary, určené k obklíčení a ničení izolovaného nepřítele, povedou bojovou činnost hlavně na jednotlivých směrech. Jakákoliv snaha, uzavřít nejprve nepřítele do souvislého obklíčovacího kruhu by byla neúčelná a nesprávná. Stejně tak bude nutné vyhybat se nahuštění sil a prostředků na malých prostorech nebo úzkých směrech.

Proces obklíčování a ničení izolovaného nepřátelského uskupení musí probíhat souběžně. Hlavním prostředkem ničení budou skupinové a postupné úderu, zejména jadernými raketovými zbraněmi. Avšak složitá situace jednotek v dotyku na jednotlivých směrech, pohyblivost fronty a konečně množství atomových zbraní, které pro úkol obklíčení a likvidace budou k dispozici, zákonitě si vynutí, aby mnohé úkoly

plnilo klasické dělostřelectvo a letectvo. Tankové útvary a jednotky musí jaderných úderů bezprostředně využívat pro postupné ničení a další rozdělení nepřátelského uskupení.

Ráz boje na jednotlivých směrech bude tedy určován palebnou podporou a stupněm odporu nepřítele. Na směrech, kde budou provedeny skupinové nebo mohutné jaderné úderu, budou především zasazeny tankové svazky a útvary. Útok se zde proto může rozvíjet ve vysokých tempech a nepřítel bude ničen zpravidla ve střetném boji nebo v pronásledování, do něhož tankové útvary a jednotky neprodleně přejdou.

Tam kde bude jaderných zbraní menší kilotonáže použito jen na jednotlivé objekty, nebo kde nebudou vůbec použity, útok se bude rozvíjet pomaleji. Nepříteli se může podařit v některých prostorech i zaujmout spěšně vybudovanou obranu. Nebudou-li moci svazky a útvary takové prostory obejít a provést úder do boku a týlu, budou ničit bránícího se nepřítele útokem z chodu s využitím úderů taktických raket a všech klasických palebných prostředků.

Konečně na některých směrech budou vlastní vojska nucena odrážet prudké protizteče nepřítele a mohou přejít i do dočasné obrany.

Bude-li nepřítel provádět v prostoru obklíčení protizteč (protiúder) silnějšími uskupeními na jednom či dvou směrech, bude tato uskupení zpravidla vytvářet manévrem sil a prostředků. Tím však ztratí určitý čas a někdy i možnost překvapení. Nepřítel bude podporovat protizteč (protiúder) zpravidla i jadernými úderu. Může se mu proto podařit na těchto směrech dočasně změnit poměr sil ve svůj prospěch, nepodaří-li se nám ho předstihnout v provedení palebných úderů. Svazky v dotyku v takovém případě

budou muset odrazit protizteč z místa. *Svazky a útvary, které však nebudou protiztečí (protiúderem) zasaženy, musí rázně pokračovat v útoku, ničit protistojícího nepřítele ve střetném boji a provést úder do boku a týlu nepřátelské protizteče (protiúderného uskupení).*

Bude-li se nepřítel snažit zabránit obklíčení současným provedením většího počtu protiztečí z různých směrů, je třeba na některých směrech využít zátarasů a zásahu PT záloh a zlikvidovat pak protizteče především palebnými údery (jaderných zbraní, letectvem, klasickým dělostřelectvem). Protizteče na jiných směrech — zvláště slabší — bude třeba ničit přímo ve střetném boji tankovými svazky a útvary.

Vázným úkolem velitelů operačních svazů i svazků při obklíčování bude *udržovat součinnost (taktickou i operační) mezi jednotlivými svazky, útvary, vzdušnými výsadbami, zejména s palebnými prostředky.* Při obklíčování a ničení rozhodným útokem na jednotlivých směrech, od sebe mnohdy značně vzdálených, budou svazky a útvary vystavovat svoje boky — a často i týl — jiným částem izolovaného nepřátelského uskupení. K likvidaci takové úhrozy musí být proto stále udržována a upřesňována součinnost mezi

sousedními svazky a útvary. Kromě toho velitelé armád — a při obklíčení velkého uskupení i velitel fronty — musí být stále připraveni likvidovat takové pokusy svými palebnými prostředky, letectvem nebo i zásahem záloh včetně zálohy vševojskové.

Vzdušné výsadbky mohou podstatnou měrou urychlit obklíčení a zničení izolovaného nepřátelského uskupení. Vzhledem ke své pohyblivosti mohou nejrychleji ovládnout výhodné prostory na nepřátelských komunikacích v hlubokém týlu izolovaných uskupení nebo na odlehlých směrech, kam nemohou včas postoupit pozemní vojska a kde je nutno zabránit nepříteli v manévru ze sousedních směrů.

Při obklíčování nepřátelského uskupení i početně slabší výsadbky, které využijí jaderných úderů, mohou při vysazení do nepřátelské sestavy splnit důležité úkoly, jako zničit jeho ZHN, místa velení, spojovací uzly, rušit práci týlu apod. I menší bojové akce v týlu nepřítele mohou způsobit značnou paniku v nepřátelských obklíčených vojscích a vést k rychlému demoralizování nepřítele. Velmi důležité pro splnění těchto jejich úkolů bude těsná součinnost s palebným systémem a tankovými útvary a jednotkami, které povedou útok ve směrech do jejich prostorů činnosti.

Rozhodnutí velitele armády a velení při obklíčení nepřítele v průběhu útočné operace

K organizaci obklíčení v operacích počátečního období války, jak bylo vpředu ukázáno, může nejčastěji docházet teprve v průběhu vlastní operace. Nepřítel může v této době ještě sám úspěšně útočit na některých smě-

rech. Jeho hluboké operační zálohy mohou být stále ještě mimo dotyk s našimi pozemními silami, i když se budou již přesunovat k frontě. *Proto situace, v níž budou vznikat první podmínky pro obklíčení, bude zpravi-*

dla značně složitá, nejasná a na jednotlivých útočných směrech i značně rozdílná. Často bude v takové situaci veliteli operačního svazu ještě těžko jednoznačně určit, zda nepřátelské uskupení bude možno zničit přímo ve střetném boji (sražení) nebo zda bude nutno je obklíčit a zničit.

Proto velitel operačního svazu i jeho štáb musí v této době cílevědomě *usměrňovat svoje úsilí na včasné a co nejúplnější zjištění celé nepřátelské sestavy, zejména nepřátelských prostředků hromadného ničení.* Pro upřesnění možností obklíčení musí oddělení průzkumu znát a být připraveno doložit veliteli armády situaci nepřítele daleko širěji a do větší hloubky — nejen v útočném pásmu operačního svazu, ale i před sousedy. Pečlivě musí sledovat situaci nepřátelského uskupení, které se vklíní do naší sestavy nebo se připravuje k protiúderu. Ještě větší úsilí musí věnovat stálému sledování operačních a hlubokých operačních záloh a jejich činnosti. Musí propočítávat a znát časové možnosti jejich zásahů jak na jednotlivé útočné směry, tak především do těch prostorů, kde by mohl být nepřítel obklíčen. Podle pokynů velitele musí štáb armády nepřetržitě upřesňovat další potřebné údaje o nepříteli u štábu frontu i u sousedních operačních svazů.

K získání těchto zpráv bude nutno vydávat s dostatečným časovým předstihem upřesňující a doplňkové průzkumné úkoly podřízeným průzkumným orgánům, letectvu a vojskům. Zvláštní důraz musí být přitom položen na zjištění směrů přesunů nebo prostorů rozmístění nepřátelských nosičů zbraní hromadného ničení. Tyto prostředky musí být nepřetržitě pozorovány a po prověření ihned zničeny. Důležitým úkolem průzkumu bude dále zjištění tankových (obrněných)

svazků a jejich činnosti. Často bude třeba zesílit průzkum, zejména na těch směrech, kde lze předpokládat křídla, boky a mezery v nepřátelské sestavě.

Nehledě k tomu, zda velitel operačního svazu se bude moci v této době již rozhodnout pro zničení nepřátelského uskupení buď ve střetném sražení (boji) či obklíčením, bude bezpodmínečně nutno, *aby velitel měl v této době kromě dobrých znalostí situace nepřítele i přesné zprávy o situaci vlastních vojsk, sousedů i záloh vyššího operačního svazu.* Velitel armády musí v této době být seznámen velitelem frontu s upřesněním úkolů sousední armády nebo armády 2. sledu frontu, budou-li se tyto operační svazy podílet na izolaci nepřátelského uskupení nebo na jeho ničení.

Zvlášť přesné a soustavné zprávy musí mít štáb operačního svazu o situaci a stavu raketových svazků a útvarů, o jejich zabezpečení jadernou municí, o prostorech jejich bojového rozmístění, o lhůtách pohotovosti, způsobu, dobách i prostorech příštího přemístění. Štáb musí být schopen doložit veliteli armády podrobně situaci průzkumných a přesunutých odřadů, svazků a útvarů v dotyku, dosud nezasažených sil a prostředků ve druhých sledech a zálohách. Zvláštní význam v této době budou mít armádní zálohy: protitankové, POZ a ženijní. Soustavné znalosti musí mít velitel i o stupni pohotovosti, popřípadě situaci vzdušných výsadků, které mají být použity při izolaci nepřátelského uskupení.

V soudobých podmínkách veliký význam při rozhodování velitele pro obklíčení bude mít znalost radiální a chemické situace a to především na těch směrech, na nichž mají být provedeny údery do boků a týlu nepřátelského uskupení. Proto štáb musí soustavně hodnotit radiální a che-

mickou situaci a v této době ji znovu upřesnit. Musí včas usměrňovat radiační a chemický průzkum jak na osách přesunů vojsk (zvláště raketových), tak i na směrech a v prostorech, kde se bude rozvíjet hlavní bojová činnost při izolování a v dalším při obklíčení nepřátelského uskupení.

Jedině hluboký rozbor a všestranné zhodnocení situace nepřítele, vlastních vojsk a prostředků, času, radiační situace a charakteru terénu, dá veliteli operačního svazu správné podklady pro správné a rychlé reagování na vývoj situace jak v prostoru, kde vznikají podmínky pro obklíčení nepřátelského uskupení, tak i na těch směrech, kde je nutno v duchu zámyslu nadřízeného velitele rozvíjet operaci do hloubky.

Základním prostředkem, kterým mohou velitelé operačních svazů bezprostředně reagovat na vzniklou situaci a kterým budou ovlivňovat další její vývoj, bude především pružný manévr palbou jaderných raketových zbraní, letectva a v některých případech i vysazení vzdušných výsadků. Kromě toho budou muset velitelé armád v mnohých případech rychle přenášet úsilí prvosledových svazků, zejména tankových na ty směry, které budou mít rozhodující význam pro obklíčení nepřátelského uskupení.

Z vyjmenovaných podkladů a zásad musí vyplynout rozhodnutí velitele operačního svazu pro obklíčení. Bude zpravidla velmi stručné a může obsahovat jen zámysl a hrubé úkoly vojsk. V průběhu obklíčení bude však takové rozhodnutí upřesňováno a doplňováno. Pro udržení iniciativy bude však důležité, aby bylo vydáno především včas.

Rozhodnutí pro obklíčení bude zpravidla obsahovat:

- zámysl obklíčení,

- úkoly podřízeným svazkům a druhům vojsk,

- hlavní zásady součinnosti při obklíčení,

- úpravu velení a rozmístění míst velení.

V zámyslu obklíčení má velitel vyjádřit:

- jak, kterými prostředky a silami vytvořit podmínky pro obklíčení nepřátelského uskupení v nařízeném nebo určeném prostoru,

- kterými silami a prostředky a dokdy zakončit obklíčení nepřítele,

- v jaké lhůtě obklíčené nepřátelské uskupení zničit,

- jakými silami a v kterém směru pokračovat v rozvíjení útoku (s časovým i prostorovým upřesněním další činnosti).

V zámyslu musí být jasně vyjádřeno, které úkoly budou plněny především jadernými údery a na které směry (prostory) je třeba soustředit hlavní úsilí palebného systému i vojsk operačního svazu při obklíčování a ničení nepřátelského uskupení.

První část zámyslu bude zpravidla určovat, jakými prostředky, silami a na kterých čarách nutno zastavit další pronikání nebo postup nepřátelského uskupení. Dále je třeba zde ukázat i hlavní myšlenku izolace nepřátelského uskupení na bocích, od sousedních uskupení, v týlu, a od hlubokých operačních záloh.

Nejsložitější otázkou v rozhodnutí pro obklíčení — jak také ukázala operační cvičení v r. 1962 — je správná volba cílů pro údery jadernými zbraněmi, volba směrů úderů pro obklíčení a konečně účelná úprava velení. Všimněme si proto podrobněji těchto problémů.

Použití jaderných zbraní a způsoby jejich využití musí vždy tvořit základ zámyslu velitele operačního svazu

i pro obklíčení. Také zde musí být respektována zásada, že jaderné zbraně nemají být použity proti těm cílům, jichž zničením se dosáhne jen určitého důležitosti úspěchu (např. jen taktického významu), ale že se mají používat na ty cíle, jichž zničením se dosáhne důležitého operačního cíle nebo na jejichž zničení závisí výsledek operace vcelku.

Proto jen rozbor a zhodnocení konkrétní situace může dát správnou odpověď, zda jaderných úderů má být především použito na zastavení dalšího pronikání nepřátelského uskupení, či ve prospěch svazků, které provádějí jeho izolaci nebo na podporu těch sil, které budou rozvíjet operaci do hloubky. Bude však třeba respektovat i tu zásadu, že *jaderné úderý je třeba provádět na takové cíle, kde jich bude využito k aktivní, rozhodné činnosti, tj. k útoku.* Proto se jeví výhodné řešit takové úkoly jako je např. zastavení pronikání nepřátelského uskupení na některé čáře nebo omezení jeho manévru na určitém směru především palbou klasických prostředků, zásahem protitankových záloh, pohyblivých oddílů zatarasovacích a dočasnou obranou nezbytně nutných sil. Naproti tomu bude zpravidla výhodné provést jaderné úderý ve prospěch tankových svazků, které jich bezprostředně využijí k úderům do boků a týlu nepřátelských uskupení nebo ve prospěch těch sil, které musí rozvíjet operaci do hloubky.

V žádném případě nelze při obklíčení dopustit používat jaderné zbraně roztříleně, šablonovitě a bez přesného hlediska hospodárnosti.

Při volbě směrů úderů pro obklíčení bude třeba vždy vybírat takový terén, který bude výhodný pro činnost tanků, kde nebudou velké osady nebo jiné překážky. Bude však třeba přihlížet i ke konkrétním úkolům jed-

notlivých svazků. Pro svazky, které budou např. určeny k úderům do boků a zvláště do týlu nepřítele, bude často výhodnější provádět i hlubší obchvat, třeba na delším směru, avšak tak, aby se nezavázaly do čelných bojů s útvary (jednotkami), popřípadě oddíly zajišťujícími křídla nepřátelského uskupení apod.

Naproti tomu svazky, určené pro předejití nepřítele v ovládnutí a udržení stanovených výhodných čar (prostorů), budou muset k nim zpravidla proniknout nejkratším směrem, aby na nich mohly včas organizovat palebný systém, zatarasy a dočasnou obranu.

Bude-li k izolaci nepřátelského uskupení použito vzdušných výsadků, bude nutno zvolit směr úderu tankového svazku (útvary) tak, aby došlo ke spojení s výsadky ve stanovené době. Jindy směr úderů bude ovlivněn nutností ovládnout důležitá nepřátelská letiště, stávající přechody přes vodní překážky apod.

Konečně budou i případy, kdy při volbě směrů úderů pro obklíčení bude nutno především přihlížet k radioaktivnímu, popřípadě chemickému zamoření terénu.

Jakmile velitel armády přijme rozhodnutí pro obklíčení, bude důležitým úkolem velení rychle doručit bojová nařízení vojskům, prověřit pochopení nových nebo změněných úkolů a organizovat nutnou součinnost. Zvláště důležité bude prověřit u vojsk znalost doby, místa, druhu plánovaných jaderných úderů a čar bezpečnostních vzdáleností.

Základní směrnice pro organizaci a udržování součinnosti budou zpravidla již obsaženy v bojovém nařízení (součinnostní signály, vytyčování a označování dosažených čar k prostoro- a časovému sladění činnosti svazků s úderý armádních raket, leteckých, vzdušných výsadků a vojsk,

kteřá útočí na sbíhavých směrech). Proto v tomto období budou zpravidla důstojníci štábu armády povinni vyjet do vojsk, aby tam předali bojová nařízení a aby pomohli při organizaci nového systému součinnosti. Zvláště tehdy, dojde-li k zasazování do boje nových divizí nebo ke změně podřízenosti některých svazků a armádních prostředků, bude muset být proveden výjezd i některých hlavních funkcio-nářů velení armády.

Složitým úkolem při izolaci a v dalším při obklíčení nepřátelského usku-pení bude *organizace velení vojskům*. Již dříve bylo ukázáno, že na izolaci, obklíčení a na ničení operačního usku-pení nepřítele může se podílet i ně-kolik svazků z různých operačních svazů.

Pokud jednotlivé svazky povedou bojovou činnost s cílem zastavit a izo-lovat nepřítele, může být jejich ope-rační součinnost koordinována přímo velitelem frontu upřesňováním úkolů příslušným armádám. Jakmile bude však přijato rozhodnutí pro obklíčení a operační součinnost se bude při ob-kličování nepřátelského uskupení mě-nit v taktickou, bude bezpodmínečně nutno *organizovat jednotný systém velení všem vojskům, které se zúčast-ní obklíčení a likvidace nepřítele*. Velením v takovém případě bude zpra-vidla pověřen ten velitel armády, je-hož hlavní síly budou provádět obklí-čení.

Jednotné velení všem vojskům, provádějícím obklíčení, musí zajistit stále sledování bojové činnosti všech svazků. Musí dále zabezpečit trvalou informaci o situaci a činnosti jak ne-přítele, který bude v prostoru obklí-čení, tak i o průběhu bojové činnosti těch vojsk, jež budou rozvíjet ope-raci do hloubky nebo provádět izolaci na bocích a v týlu nepřátelského usku-pení. *Jen jednotné velení bude s to*

urychleně a pružně upřesňovat úkoly palebného systému i směry úderů a úkoly pozemních vojsk, letectva a vzdušných výsadků jak při obklíčová-ní a ničení nepřítele, tak při izolování nepřátelského uskupení a rozvíjení operace do hloubky.

Nepodaří-li se z jakýchkoli dů-vodů zlikvidovat nepřátelské uskupení v krátké době, může se velení v ope-račním svazu provádějícím obklíčení opět podstatně ztížit. Svazky, které budou provádět izolaci obklíčeného nepřátelského uskupení od hlubokých operačních záloh nebo které budou po-kračovat v rozvíjení operace do hloub-ky, mohou se totiž při soudobých tem-pech operace velmi brzy vzdálit od ostatních sil armády na značnou vzdálenost.

Jejich úkoly v operační hloubce mohou být značně rozdílné a velmi složité. Budou zpravidla vyžadovat no-vou organizaci součinnosti s raketo-vým vojskem, operačními výsadky a údernými uskupeními sousedního nebo nově zasazeného operačního svazu.

V takové situaci mnohdy nebude již možné zabezpečit pevné a nepřetr-žitě velení všem vojskům armády jen z velitelského, předsumutého a týlové-ho velitelského stanoviště. Proto bude někdy nutné zříditi i dočasné pomoc-né velitelské stanoviště k bezprostřed-nímu řízení bojové činnosti vojsk, kte-rá ničí obklíčeného nepřítele, nebo té části sil, která rozvíjí útok do hloub-ky. Někdy nebude však stačit ani to-to opatření. Jestliže např. likvidace velkého obklíčeného nepřátelského uskupení vyžádá si většiny sil ope-račního svazu a divize rozvíjející operaci se vzdálí již tak daleko, že prostřed-ky velitele armády jejich velení nebu-de možno spolehlivě zabezpečit, upraví zpravidla znovu velení velitel vyššího operačního svazu. Vyjme např. takové divize z podřízení velitele armády,

kteří budou ještě dokončovat likvidaci nepřátelského uskupení a podřídí je té armádě, která bude pokračovat v rozvíjení operace do hloubky.

Jaderné zbraně a jejich efektivní využití, především tankovými svazky (útvary) a vzdušnými výsadky, vytváří však předpoklad, aby likvidace obklíčeného nepřátelského uskupení probíhala velmi rychle. Lze proto předpokládat, že některé svazky zúčastněné na obklíčení mohou být záhy uvolněny. Zpravidla přejdou do zálohy velitele vyššího operačního svazu a budou přeskupeny do nových prostorů po doplnění nutnými materiálně technickými zásobami. Bude však vždy nutné včas upřesnit jejich další činnost.

Závěr

Vysoce manévrová, složitá a často i různorodá bojová činnost v útočných operacích počátečního období války vy-

tvoří v některých případech podmínky, v nichž bude účelné nebo i nutné zničit bojeschopné a kompaktní nepřátelské uskupení formou obklíčení. *Formy jeho provádění budou však mít v soudobých podmínkách zcela odlišný ráz od minulosti; budou zejména složitější a náročnější než za Velké vlastenecké války.*

Rozhodujícím činitelem pro úspěch obklíčení bude pružný a rychlý manévr palbou (především jaderných raketových zbraní) a dále rozhodný manévr pozemních vojsk, zejména tankových svazků a vzdušných výsadků. Příprava podkladů pro včasné a reálné rozhodnutí velitele pro obklíčení nepřítele vyžádá si rychlé a velmi náročné práce celého štábu armády, zejména průzkumných orgánů. Velení při obklíčení musí být organizováno pružně. Musí však být jednotné pro všechny svazky a útvary, které se budou na obklíčení a ničení nepřítele podílet.

Vliv rozsáhlých zamořených prostorů na operace počátečního období války

Plukovník Ján Koreň

Vliv meteorologických podmínek v prostoru západoevropského válčiště na vytvoření zamořených prostorů po pozemních jaderných úderech

Rozlehlost zamořených prostorů a stupeň zamoření po pozemních jaderných úderech budou za stejných meteorologických podmínek ovlivněny množstvím a mohutností jaderných úderů a jejich hustotou na válčišti.

Po strategických jaderných úderech s pozemním výbuchem při použití jaderné náplně největších mohutností (20, 30, 50, 100 mt), šíří se radioaktivní zamoření na velké vzdálenosti a ve velmi širokých pásmech (např. od jednoho úderu v pásmu až několik set kilometrů).

Směr šíření radioaktivních oblaků a vytváření radioaktivních stop je závislý hlavně na výsledném směru výškového větru. Převládající výškové větry v podmínkách západoevropského válčiště se pohybují převážně v rozmezí severozápad až jihozápad, tj. od 315 do 225 stupňů. Za těchto meteorologických podmínek se radioaktivní stopy šíří do nitra států socialistického tábora a jsou pro náš tábor určitou nevýhodou. Nebylo by správné posuzovat tuto nevýhodu izolovaně od ostatních podmínek. Proto je nutné si uvědomit alespoň tyto skutečnosti:

— hlavní sílu imperialismu představují USA, jež mohou být napadeny pozemními strategickými údery a vyraženy vysokými úrovněmi radiace za jakýchkoli meteorologických podmínek;

— imperialisté disponují na evropském válčišti velmi omezeným prostorem, který je možno vzhledem k velké koncentraci průmyslu a obyvatelstva velmi rychle rozvázat a vysokými úrovněmi radiace po pozemních strategických úderech v něm vyřadit nejen sta miliony obyvatel, ale i hlavní uskupení vojsk NATO na tomto válčišti;

— SSSR disponuje přesnými strategickými raketami, kterými může již v prvních hodinách války značně ochromit použití strategických raket a letectva protivníka a tím podstatně zeslabit napadení socialistického tábora.

Je zřejmé, že by za meteorologických podmínek převládajících na západoevrop-

ském válčišti došlo k zamoření socialistických států i od vlastních jaderných úderů na strategické cíle v západní Evropě. Úrovně radiace od těchto úderů by však nebyly na našem území zdaleka tak vysoké jako u nepřítele. Aby nedošlo k vážnějšímu ohrožení našich vojsk a civilního obyvatelstva radioaktivním zamořením po vlastních strategických jaderných úderech, nelze tyto údery s pozemním výbuchem vést na cíle do blízkosti západních hranic socialistického tábora, ale na takové vzdálenosti, aby byla dodržena podmínka, že nebudou příliš ohrožena vlastní vojska a civilní obyvatelstvo.

Podle názorů představitelů NATO, zamýšlejí imperialisté vytvořit na evropském válčišti souvislou přehradu radioaktivního zamoření mezi Baltickým a Černým mořem s cílem znemožnit sovětským armádám včasné zásah na západoevropské válčiště. Imperialisté mohou vytvoření takovéto přehrady plánovat jak pro případ strategické obrany, tak pro případ přechodu do útoku proti socialistickému táboru ihned se zahájením války. Počítají s tím, že by do příchodu jejich pozemních sil k této přehradě nastal takový pokles úrovně radiace, který by jim umožnil další pokračování v útoku směrem východním (severovýchodním) bez většího ohrožení.

V případě obranné koncepce mohou pak vzhledem k meteorologickým podmínkám provádět jaderné údery s pozemním výbuchem již těsně u západních hranic států socialistického tábora. Pak by přechod vojsk NATO do útoku byl v prvních dnech války nemožný, neboť tato vojska by vcházela do souvisle zamořených prostorů o vysokých úrovních radiace a to již vzápětí po vyražení k útoku.

Při útočné koncepci nemohou vést jaderné údery s pozemním výbuchem v blízkosti západních hranic států socialistického tábora, ale až ve značné hloubce od těchto hranic. Za předpokladu, že by obě válčící strany plánovaly přejít do útoku se zahájením války, má socialistický tábor za uve-

dených meteorologických podmínek určité výhodu v strategických (i operačních) jaderných úderech s pozemním výbuchem. Tato výhoda spočívá v tom, že může dosáhnout zamoření prostorů vysokými úrovněmi radiace na bližší vzdálenost ke státním hranicím nežli protivník a v důsledku toho i více ohrožit úderná uskupení protivníka, jež se připravují k útoku. (Porovnání vzdálenosti prostorů o nejvyšších úrovních radiace od státních hranic uvádí příloha 1.)

Z přílohy 1 je zřejmé, že za převládajících povětrnostních podmínek by se octly až dvě třetiny hlavních sil Západních v nejsilněji zamořeném prostoru I a asi jedna třetina v zamořeném prostoru II. Hlavní síly Východních jsou rozmístěny mimo nejsilněji zamořený prostor I i mimo zamořený prostor II a jsou v daleko méně zamořeném prostoru III a IV.

Protivník pak ve snaze vyhnout se silnému radioaktivnímu zamoření bude soustřeďovat co nejvíce sil v blízkosti státních hranic a přecházet do útoku s co největším úsilím a urputností. Značné soustředění sil a prostředků v blízkosti státních hranic je však pro něho nevýhodné, neboť umožňuje Východním účinně napadat uskupení Západních vzdušnými jadernými údery a dokončit jejich zničení v pohraničních středních sraženích.

V současné době existují velké zásoby raketových jaderných zbraní, včetně raket strategického určení a tyto zásoby budou i nadále narůstat. Vzhledem k tomu bude možné řešit strategické úkoly, zvláště na rozhodujícím směru určitého válčiště i použitím tzv. čistých termojaderných náplní, nebo při jejich nedostaku i použitím trojfázových termojaderných náplní se vzdušným výbuchem. (Poznámka: u čistých ter-

mojaderných náplní nedochází k většímu radioaktivnímu zamoření ani při pozemních výbuších, protože problém iniciace výbušné termojaderné reakce je vyřešen bez použití štěpných materiálů U-235 a PU-239 a to pomocí klasických výbušnin.) Za takovéto koncepce bude pak účelné vytvářet rozsáhlé zamořené prostory pozemními strategickými i operačně taktickými jadernými údery na jiných, méně významných směrech, zvláště k jejich izolaci a k zabezpečení operačních uskupení, útočících na hlavní směr.

Nelze tedy jednoznačně tvrdit, že by operace počátečního období války probíhaly jen v souvisle zamořených prostorech od vlastních strategických jaderných úderů s pozemním výbuchem. To ovšem nevylučuje možnost, že by neprobíhaly v zamořeném prostoru vůbec. Protivník, zvláště po ztrátě iniciativy, se bude snažit pozemními jadernými údery a vytvořením rozsáhlých zamořených prostorů bránit našim vojskům v rychlém postupu a v dosažení stanovených cílů operací.

V dalším rozeberu jen ty operace, jež by probíhaly v souvisle zamořených prostorech od vlastních pozemních strategických úderů.

Závěrem chci konstatovat, že převládající meteorologické podmínky na západoevropském válčišti jsou výhodné pro Západní jen v tom případě, kdy řeší válečné sražení strategickou obranou a naopak jsou pro ně nevýhodné, zamýšlejí-li přejít do útoku současně s prvním hromadným úderem. Tato nevýhoda je ještě znásobena malou rozlohou západoevropského válčiště, velkou koncentrací průmyslu a obyvatelstva na tomto válčišti s dlouhými, citlivými zámořskými spoji hlavní síly světového imperialismu — USA.

Vliv vlastních strategických jaderných úderů s pozemním výbuchem na operace počátečního období války

Vzhledem k radioaktivnímu zamoření od vlastních strategických jaderných úderů s pozemním výbuchem může být první útočná operace zahájena v podstatě ve dvou variantách a to ihned s prvním hromadným úderem, nebo až v určitou dobu po něm.

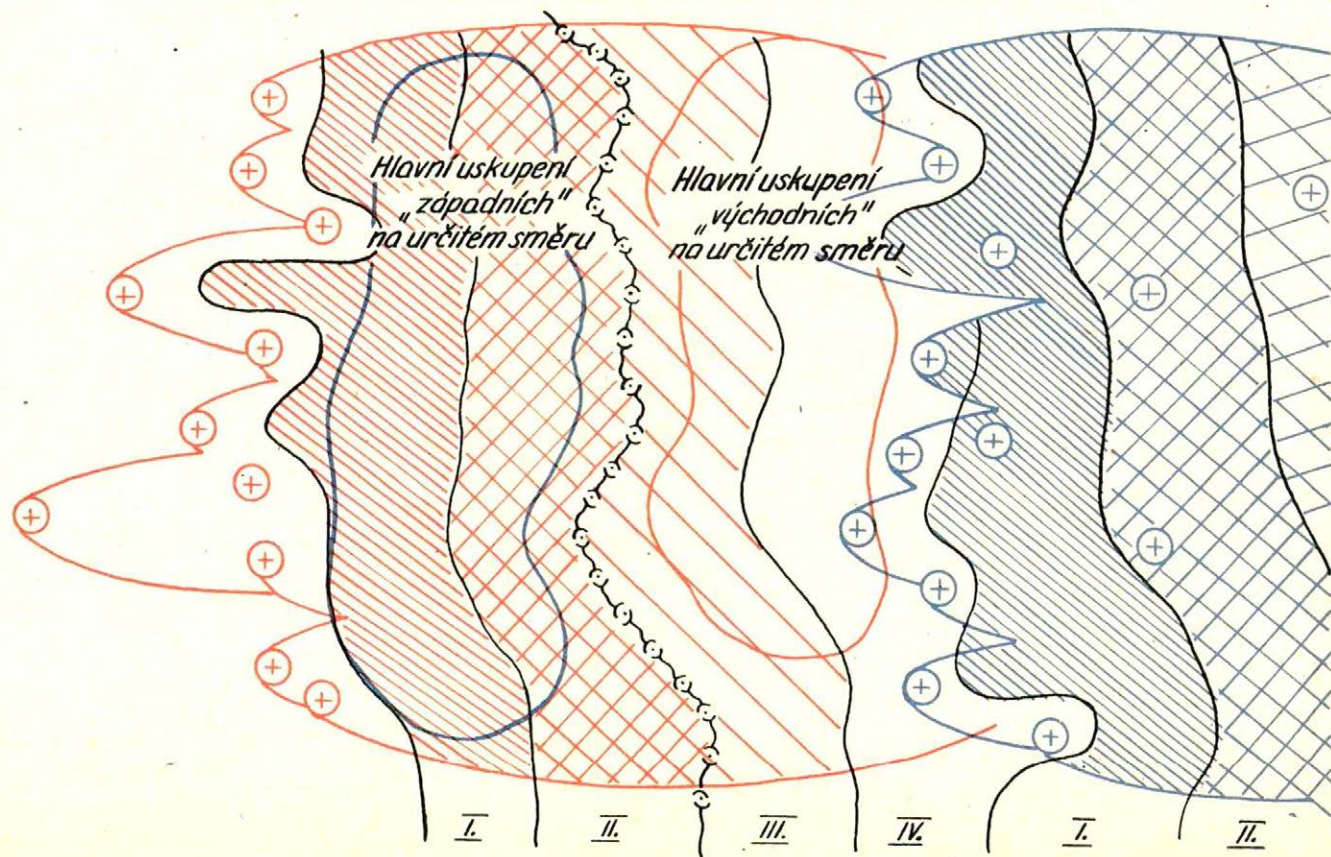
V prvním případě nebude zahájení první útočné operace bezprostředně ovlivněno radioaktivním zamořením po vlastních strategických úderech a to z toho důvodu, že nejbližší údery s pozemním výbuchem budou ve větší vzdálenosti od státních hranic. Např. budou-li nejbližší strategické ja-

derné údery s pozemním výbuchem ve vzdálenosti 400 km od státních hranic a rychlost výsledného výškového větru bude 30 km, dojde k zamoření státních hranic asi za 13 hodin a k zamoření prvního sledu útočících vojsk asi za 11–12 hodin. Za tuto dobu mohou proniknout vojska do hloubky asi 40–60 km nezamořeným prostorem.

Ve druhém případě dojde k zamoření prostoru rozmístění vlastních vojsk od vlastních strategických jaderných úderů a útok může být zahájen až po poklesu úrovně radiace.

Možnosti provedení pozemních strategických úderů
za předpokladu, že východní i západní zamýšlí přejít do útoku
současně s provedením prvního hromadného úderu.

Příloha č. 1

Proto první případ se zdá v našich podmínkách výhodnější, neboť umožňuje přechod státních hranic a ovládnout důležité prostory na jihozápadních svazích pohraničních hor v nezamořeném terénu. To umožňuje vyhnout se všem těžkostem a komplikacím, spojeným s bojem v zamořeném prostoru.

Přechod do útoku až po určité době po prvním hromadném úderu může být výhodný jen tehdy, jsou-li předem ženíjně vybudovány prostory rozptýlení vojsk. Ženíjní úprava prostorů rozmístění by se však neobešla bez prozrazení a tím i možnosti účinného napadení vojsk jadernými údery nepřítelů.

Po vlastních strategických jaderných úderech s pozemním výbuchem by došlo zpravidla k zamoření celých útočných pásem armád a frontu. Intenzita tohoto zamoření by nebyla všude stejná. Vzhledem k meteorologickým podmínkám by se na určitých směrech vytvářely silně zamořené prostory a na jiných směrech prostory s nižšími úrovněmi radiace. Na podkladě cílů, jež mají být v prvním hromadném úderu napadeny pozemními údery a dále na podkladě mohutnosti jaderné náplně plánované pro každý cíl a převládajících meteorologických podmínek, je možné předem vyhodnotit radiační situaci. Radiační situace je rozhodujícím operačním činitelem a nutno jí bezpodmínečně podříditi veškeré plánování a vedení operací. Radiační situace ovlivní zejména:

- volbu útočných směrů;
- uskupení vojsk při zahájení i v průběhu prvních operací počátečního období války;
- časové i prostorové plnění úkolů;
- zásobování vojsk a odsuny;
- bojeschopnost vojsk.

Rozhodující směr činnosti armády (frontu) i směry útoku jednotlivých divízi je nutné volit na těch směrech, jež byly na podkladě předběžného vyhodnocení radiační situace vyhodnoceny jako nejméně zamořené. Skutečná radiační situace, jež se vytvoří po pozemních jaderných úderech, nebude však zpravidla odpovídat předběžně vyhodnocené radiační situaci a proto je nutné útočné směry je nutné přizpůsobit skutečné radiační situaci. Vytvoření radiační situace ovlivní i průběh jednotlivých útočných směrů. Útočné směry nebudou vždy přímočaré, ale naopak budou mít často značné nerovnoměrný průběh. Mezi vhodnými útočnými směry budou často značné mezery silně zamořené radioaktivními látkami, které znemožňují vzájemnou

součinnost vojsk, útočících na jednotlivých směrech. Proto požadavky na samostatnou činnost jednotlivých svazků i útvarů narůstají a rovněž tak se zvyšují i požadavky na velitele a štáby divízi a pluků.

Jak jsem již uvedl, převládající směry výškových větrů se v prostoru západoevropského válčiště pohybují zpravidla v rozmezí severozápad až jihozápad, tj. od 315 do 225 stupňů. Jde o dosti značný úhlový rozsah a proto je správné radiační situaci předběžně vyhodnotit nejméně ve třech variantách, tj. pro výsledný směr výškového větru severozápad (315 stupňů), západ (270 stupňů) a jihozápad (245 stupňů). V každé z variant se do určité míry pozmění i vhodné útočné směry. Před zahájením první útočné operace je nutné proto uskupit vojska tak, aby je bylo možné zasadit do útoku na jednotlivých směrech podle kterékoliv varianty.

Podklady pro předběžné vyhodnocení radiační situace po strategických úderech má jistě k dispozici jen úzký okruh nejvyšších představitelů hlavního velení. Velitelé a štáby frontů a armád se dozví potřebné údaje až těsně před prvním strategickým úderem. Proto je nutné, aby hlavní velení ovlivňovalo úkoly i uskupení jednotlivých frontů a armád. Skutečnost, že údaje o radiační situaci by se dověděli velitelé a štáby frontů a armád až těsně před prvním hromadným úderem nám nesmí bránit v tom, abychom při cvičeních neprováděli cvičné strategické jaderné údery s pozemním výbuchem a na podkladě předběžného vyhodnocení radiační situace neřešili všechny složité problémy takovouto situací vyvolané.

Při plánování první útočné operace i dalších operací počátečního období války je nutné počítat s tím, že v důsledku často nepřetržitého působení radioaktivního záření se může bojeschopnost vojsk rychle snižovat a že vyčerpaná vojska bude nutné stáhnout z boje a nahradit je čerstvými silami. Ponechat vojska v boji až do úplného vyčerpaní působením radioaktivního záření není správné a proto je nutné častěji střídát útvary v rámci svazku a jednotlivé divize v rámci armády. Proto již při plánování operací budeme počítat s vytvořením silných druhých sledů, zvláště na stupni divize.

Útvary a svazky, vyčleněné do druhých sledů divízi a armád, by plynule nepostupovaly za prvními sledy, ale využívaly by ochranných vlastností terénu, jeho ženíjných úprav a různých objektů v osadách k ochraně proti radioaktivnímu záření. Při

střídání prvních sledů by rychle překonaly vzdálenost, která je dělí od linie fronty, převzaly by úkoly od prvních sledů a do druhého sledu by přešly útvary (svazek) prvního sledu. Tyto by se obdobně chránily proti působení radioaktivního záření, jako původní druhé sledy.

Útvary v rámci svazku je účelné střídat asi jednou v průběhu dne. Pro střídání divizí v rámci armády nelze stanovit nějaké pravidlo; docházelo by k němu až v tom případě, že by silně vyčerpanou divizi bylo nutné na několik dní vyvést z boje.

S volbou útočných směrů vzhledem k silně zamořeným prostorům úzce souvisí i prostorové plnění úkolů. Prostory blízkého a dalšího úkolu armády nelze volit v silně zamořených prostorech, ale pokud možno v prostorech s nejnižší úrovní radiace.

Úkol bude do značné míry ovlivněn radiací situací časově, a to rychlostí, s jakou bude probíhat pokles úrovně radiace. Úroveň radiace při vypadávaní radioaktivních látek mohou dosahovat takové výše, že se útočící vojska musí na určitou dobu zastavit a chránit proti radioaktivnímu záření. K tomu účelu využívají především úkrytů v osadách, ženíjní úpravy terénu i přirozených krytů v terénu.

Pro další pokračování v útoku je rozhodující úroveň radiace na jednotlivých útočných směrech. V této souvislosti nutno zvážit, v jakých úrovních radiace je možné bojovat po dobu několika dní, aniž by vojska byla působením radioaktivního záření vyřazena z boje. Podle stávajících řádů a předpisů by živá síla neměla v průběhu jednoho dne obdržet větší dávku než 10 r a v průběhu deseti dní dávku ne větší než 100 r. Tato doba odpovídá asi jedné frontové operaci. Dávka 100 r je současně nejvyšší přípustnou dávkou, jakou mohou vojska obdržet v průběhu jednoho roku.

Počítáme-li s tím, že by např. v rámci divize bojoval každý útvar jen 12 hodin denně a 12 hodin by se chránil proti působení radioaktivního záření, mohla by živá síla v tancích bojovat v úrovních radiace 8 až 9 r/hod., živá síla v obrněných transportérech v úrovních radiace 3–4 r/hod. a živá síla v autech v úrovni radiace přibližně do 2 r/hod.

Vzhledem k tomu, že nebude nutné, aby divize a tím i její útvary byly nepřetržitě po dobu deset dnů v boji je možné připustit boovou činnost i ve vyšších úrovních radiace, např. asi do 5 r/hod. bez ohledu na to, jakou ochranu poskytuje živé síle bojová technika. Za tohoto předpokladu by živá síla obdržela za 12 hodin boje dávku:

v tancích asi 6 r, v obrněných transportérech asi 15 r a v autech asi 30 r. Z uvedeného je zřejmé, že by živá síla v autech neměla působit v zamořeném prostoru déle, než po dobu asi tří až čtyř dnů.

Tempo útoku a tím i časové plnění úkolu je tudíž nutné přizpůsobit poklesu úrovně radiace na hodnotu asi do 5 r/hod. Podle toho, jak rychle bude tento pokles na jednotlivých směrech probíhat, tak rychle bude možné i rozvíjet útok. Ke splnění úkolu bude zapotřebí často delší doby, než v nezamořeném prostoru. To však neznamená, že by tempo útoku v některých dnech operace a na některých směrech nemohlo být stejně vysoké, jako je tomu při útoku v nezamořeném prostoru.

V souvislosti s radioaktivním zamořením po vlastních strategických jaderných úderech nutno počítat s tím, že by nepřítel v případě ztráty iniciativy na některém směru, mohl provádět na naše vojska jaderné údery s pozemním výbuchem, čímž se ohrozí vlastních vojsk zvýší. Vojska musí nepřetržitě bojovat v zamořeném prostoru o nízkých úrovních radiace (např. do 5 r/hod.) po vlastních strategických jaderných úderech a kromě toho ještě překračovat silně zamořené prostory po pozemních úderech nepřítelů a po jejich překročení opět vcházet do zamořeného prostoru od vlastních strategických jaderných úderů s pozemním výbuchem. Takto vzniklá radiací situace ještě více ovlivní jak prostorové, tak i časové plnění úkolů.

V souvisle zamořených prostorech bude velkým problémem zásobování vojsk a odsunů. Vojska bude nutné zásobovat po střídání, kdy se chrání proti radioaktivnímu záření. Týlové útvary a zařízení (vybavené převážně auty) budou velmi trpět působením radioaktivního záření a proto i u nich by se měla činnost organizovat tak, aby vždy polovina příslušníků se ukrývala a chránila proti radioaktivnímu záření a druhá polovina plnila úkoly. V souvisle zamořených prostorech ještě více vstupuje do popředí nutnost zásobování vojsk a provádění nejnútnejších odsunů vzdušnou cestou, zvláště vrtulníky. Po vypádnutí radioaktivních látek na zem zůstává ovzduší čisté, takže ohrožení létajícího personálu není velké.

V souvisle zamořených prostorech bude možné stravování vojsk jedině v době, kdy se chrání proti působení radioaktivního záření v nezamořených obytných místnostech, sklepech, zákopech apod. Různá zdravotnická a léčebná odsunová zařízení bude možné

instalovat rovněž jedině v nezamořených (dezaktivovaných) sklepech, utěsněných sálech apod. Nejblíže okolí těchto objektů bude účelně dezaktivovat a často kropit vodou, aby se radioaktivní látky se zviřeným prachem nedostávaly dovnitř těchto objektů.

Bojeschopnost vojsk se bude tedy působením radioaktivního záření snižovat. V průběhu operací počátečního vedení války může dojít u některých svazků a útvarů

k takové situaci, že bojová technika (jako tanky, obrněné transportéry, auta, odnávací zařízení raket apod.) budou u celých jednotek nebo i útvarů bojeschopny, ale nebude bojeschopná jejich obsluha a štáby. Proto bude nutné mít připraveny celé jednotky a útvary včetně štábů a orgánů zabezpečení i bez bojové techniky. Podle vývoje situace bude pak nutné přepravit tyto náhradní jednotky k výměně zasažených vojsk, nejlépe vzdušnou cestou.

Vliv nepřátelských pozemních úderů na zahájení první útočné operace

Za předpokladu, že nepřítel zamýšlí přejít do útoku v celém pásmu naší armády (frontu), provede pozemní jaderné údery pravděpodobně ve větší hloubce od státních hranic s cílem rušit zásah frontových záloh, činnost týlu, mobilizaci vojsk apod.

Chce-li nepřítel útočit jen v části útočného pásma vševojskové armády (frontu), může v té části, kde nebude útočit, provést za vhodných meteorologických podmínek i pozemní údery a to i na pohraniční divize. Obdobně tomu bude, jestliže nezamýšlí v pásmu některé armády útočit vůbec. V tomto případě mohou být napadeny pozemní údery nepřítele všechny pohraniční divize.

Pohraniční divize mohou v takovýchto případech nejučinněji čelit nebezpečí radioaktivního zamoření tím, že využijí účinků vlastního hromadného úderu na nepříteli a rychlým překročením státních hranic se dostanou do nezamořeného prostoru na území protivníka. Přitom útvary druhého sledu pohraničních divízi na podkladě výsledků radiačního průzkumu pronikají rychle vpřed, pokud možno nezamořeným prostorem, nebo alespoň prostorem s nižšími úrovněmi radiace.

Svazky druhého sledu armády na podkladě předběžného vyhodnocení radiační situace a výsledků radiačního průzkumu přesunou se do nezamořeného prostoru a není-li to možné, využívají k ochraně před radioaktivním zářením osad, ženíjních úprav terénu a přirozených krytů. Za prvními sledy se přesunují zpravidla až po poklesu úrovně radiace a to co největší rychlostí.

V případě, že by byly provedeny vlastní strategické jaderné údery s pozemním výbuchem, bude přesun svazků druhého sledu armády ovlivněn radioaktivním zamořením i od těchto úderů. Vzhledem k tomu, že při vypadávání mohou být úrovně radia-

ce v prostoru rozmístění svazků druhého sledu ještě značně vysoké, bude účelné opouštět tyto prostory až po poklesu úrovně radiace. Výhodnější se zdá, aby svazky druhého sledu se co nejtěsněji přiblížily k prvnímu sledu ještě v době, kdy nedošlo k radioaktivnímu zamoření vlastního území a území nepřítele v blízkosti státních hranic od vlastních strategických jaderných úderů s pozemním výbuchem.

Podpora útočících vojsk jadernými údery musí být zabezpečena v každém případě, tj. i když nepřítel v části pásma nebo i v celém pásmu armády provede pozemní údery. Hlavní úkoly v tomto směru připadají armádní raketové brigádě a stíhacímu bombardovacímu letectvu. Kontinuita palby musí být zachována a proto manévry do nezamořeného prostoru je nutné provádět buď po oddílech v rámci raketové brigády, nebo po bateriích v rámci každého raketového oddílu. Po oddílech to bude účelné tehdy, bude-li radioaktivním zamořením ohrožován jen jeden oddíl a po bateriích v případě, budou-li ohroženy oba oddíly.

Oddíly vojskových raket pohraničních divízi se mohou ocitnout vzhledem k vzdálenosti rozmístění od státních hranic ve velmi silně zamořených prostorech. Mohou však rychle a na krátkou vzdálenost se přesunout do nezamořeného prostoru. Zejména oddíly vojskových raket bude účelné rychle vyvést ze zamořených prostorů.

Závěr

V soudobých operacích počátečního období války je radiační situace velmi významným operačním činitelem, jenž ovlivňuje každé rozhodnutí velitele. Velitelé a štáby všech a zvláště pak vyšších stupňů velení (front, armáda, divize) musí při hodnocení každé situace vycházet především z radiační situace.

Operace v rozsáhlých a souvisle zamořených prostorech je problematika nová a velmi složitá a je nutné ji neustále teoreticky rozvíjet a výsledky teoretického bádání využívat a prověřovat v praxi při cvičeních se štáby a vojsky.

Uvedl jsem jen některé nejdůležitější problémy. Mnohé otázky vyžadují ještě dalšího hlubšího a podrobnějšího rozpracování, jako např. život vojsk v zamořených prostorech, jejich zásobování a stravování,

dezaktivace a hygienická očista, způsob střídání vojsk a celá řada dalších.

Velitelé a štáby mohou dosáhnout potřebných návyků v rychlém hodnocení radiální situace a v podávání zdůvodněných návrhů veliteli na rozhodnutí jen tehdy, když zvládnou důkladně všechny teoretické poznatky spojené s důsledky radioaktivního zamoření a když co nejčastěji budou řešit takovéto složité situace, zvláště při cvičeních.

Úloha a místo dělostřeleckého průzkumného leteckého pluku v boji proti zbraním hromadného ničení

Kapitán Ladislav Lubeník

Součástí boje proti ZHN je též včas zjistit a přesně určit souřadnice těchto prostředků. Tomuto úkolu slouží i účelná organizace průzkumných prostředků.

V příspěvku chci především poukázat na důležitost průzkumu ZHN z hlediska jednotného použití a řízení prostředků průzkumu na jednotlivých stupních a zejména prostředků vzdušného průzkumu, jako hlavního prostředku pro vyhledávání ZHN.

V těchto otázkách došlo k změnám, které si vyžadují některé změny v organizaci a řízení vzdušného průzkumu. Změny v organizaci a řízení vzdušného průzkumu by měly vyplývat z potřeb boje s prostředky ZHN pravděpodobného nepřítele.

Většina těchto prostředků nepřítele je vysoce mobilní s krátkou dobou na přípravu odpálení (např. HONEST JOHN za 20 až 30 minut).

Vzhledem ke krátkosti doby odpálení, zejména u ZHN taktického určení, nezaměříme hlavní úsilí na vyhledávání těchto prostředků v palebných postaveních, ale na systematický průzkum všech přístupových komunikací v celém prostoru průzkumu frontu (LA) s důrazem na komunikace směřující do předpokládaných prostorů soustředění, montážních prostorů a prostorů palebných postavení.

Úkol zjišťovat většinu ZHN v prostoru průzkumu frontu (LA) nebude snadný. ZHN z hlediska objektu průzkumu jsou bodové objekty, malých rozměrů, které zejména po zamaskování ve vyčkávacích prostorech bude velmi obtížné zjistit. Přitom prostor průzkumu frontu (LA) co do velikosti lze předpokládat, že bude asi 300 km široký a 250 km hluboký s částečným překrytím některými prostředky operačního vzdušného průzkumu až do hloubky 600 km. Vzhledem k velikosti tohoto prostoru, jako prostoru vyhledávání málorozměrných cílů je to prostor tak veliký, že vyžaduje použití všechny prostředky vzdušného průzkumu organizované a s maximální hospodárností.

Letectvo bývá úkolováno i k průzkumu atomového dělostřelectva. Tento úkol není vhodné plnit převážnou většinou soudobých průzkumných letounů a to z těchto důvodů:

Atomové dělostřelectvo svým charakterem jako objekt vzdušného průzkumu se neliší demaskujícími znaky od ostatního hlavního dělostřelectva. Výjimku tvoří AK 280 mm, který však zastaral a je nahrazován AK 175 mm a houfnicemi 203,2 mm, které jsou v současné době nejmasovějším představitelem atomového dělostřelectva a které se neliší od ostatního dělostřelectva této ráže. Kromě toho vývoj atomového dělostřelectva směřuje k zmenšování ráží a spolu s tím i ke zmenšování vzdálenosti palebných postavení od čáry dotyku. Domnívám se proto, že průzkum atomového dělostřelectva nebude vhodné plnit běžným způsobem vzdušného průzkumu (tj. lety podél čáry dotyku v prostoru účinnosti značného množství prostředků PVO). K tomuto úkolu bude nutné využívat především pozemních prostředků průzkumu druhů vojsk a vrtulníků. Vzdušný průzkum by se na tomto úkolu podílel šikmým fotografováním přífrontového území protivníka z vlastního území vhodnými letouny, vybavenými dlouhoohniskovými a širokoformátovými fotokamerami. Výjimka bude při průzkumu atomového dělostřelectva na přesunech v hloubce a v prostorech soustředění, kdy průzkum atomového dělostřelectva bude zahrnut při běžném plánování vzdušného průzkumu nepřátelských vojsk.

Průzkumné letectvo jako prostředek, schopný získat vyčerpávající zprávy poměrně rychle z velkých hloubek a současně z různých prostorů, které lze podle vývoje situace usměrnit, zaměříme na hlavní typy ZHN nepřítele, které budou svoji účinností největší úhrozou našich vojsk, jako např. ZHN typu REDSTONE (PERSHING), CORPORAŁ (SERGEANT), LACROSSE, které může vzdušný průzkum vzhledem k demaskují-

cím znakům těchto prostředků rozpoznat. Tzn., že těžiště vzdušného průzkumu bude asi od vzdálenosti 8 až 10 km od čáry dotyku do celé hloubky prostoru průzkumu.

Vzhledem k boji se ZHN nepřítel může organizace prostředků vzdušného průzkumu být řešena několika způsoby.

Uvedu zejména dva možné způsoby:

1. možný způsob rozdělení prostředků a prostorů vzdušného průzkumu k průzkumu ZHN (schéma č. 1)

Ze schématu je vidět, že prostor do hloubky 70 km je překryt 2krát a to prostředky vzdušného průzkumu dpzlp, řízeného velitelstvím dělostřelectva a prostředky vzdušného průzkumu stíhacích bombardovacích divízi, řízených LA. Tím je dán předpoklad k narušení hospodárnosti při využití prostředků průzkumu, protože nad některými objekty by docházelo k současněmu, nebo časově málo odlišnému průzkumu stejného prostoru prostředky řízenými velitelstvím dělostřelectva i letecké armády. To je jedno hledisko na rozdělení prostředků. Dále chci rozebrat úlohu dpzlp v této 1. variantě vzhledem k hlavní otázce boje proti ZHN nepříteli.

Dpzlp zde plní kromě úkolů průzkumu též úkol opravování dělostřelecké palby. Úsilí, které bývá vyčleňováno pro opravování dělostřelecké palby (dále jen ODP) ztrácí z části své opodstatnění vzhledem k možnému používání účinnějších úderných prostředků dělostřelectva, tj. řízených a neřízených raket. Při použití těchto prostředků odpadá totiž ODP a je nahrazováno kontrolním průzkumem výsledků úderů (kontrolní fotografický průzkum). Vzlety na průzkum výsledků vlastních úderů — zda byl cíl zničen — si vyžadá určitého úsilí průzkumného letectva. Z toho důvodu bude výhodné k zvýšení hospodárnosti vzletů tyto úkoly kontroly úderů spojit s ostatními úkoly průzkumu nebo na jeden průzkumný vzlet plánovat 2 až 3 úkoly kontroly vlastních úderů způsobem okamžitého hlášení epicenter v souřadnicích na síti vzdušného průzkumu s fotografickou kontrolou. Proto tyto lety vzhledem k svému charakteru je nutné hodnotit jako lety průzkumné. Tento závěr mění i úlohu dpzlp v tom, že jeho hlavním úkolem bude průzkum.

Proto rozeberu i

2. možný způsob rozdělení prostředků a prostorů průzkumu (schéma č. 2).

1. Prostor průzkumu frontu (LA) je účelně pokrýt ve všech jeho částech.

2. Dává záruku jednotného řízení vzdušného průzkumu při současném zpracování všech výsledků vzdušného průzkumu; (v prvním způsobu by výsledky dpzlp byly zpracovávány v rámci velitelství dělostřelectva a letectvu by výsledky byly předávány podle možnosti — pravděpodobně jen součinnostně) a při využívání výsledků ostatních druhů vzdušného průzkumu, jako rádiového, radiotechnického, radiolokačního spolu s doplňkovým průzkumem neúplných zpráv o objektech co by v druhém případě umožňovalo akceschopnější efektivnější řízení průzkumu.

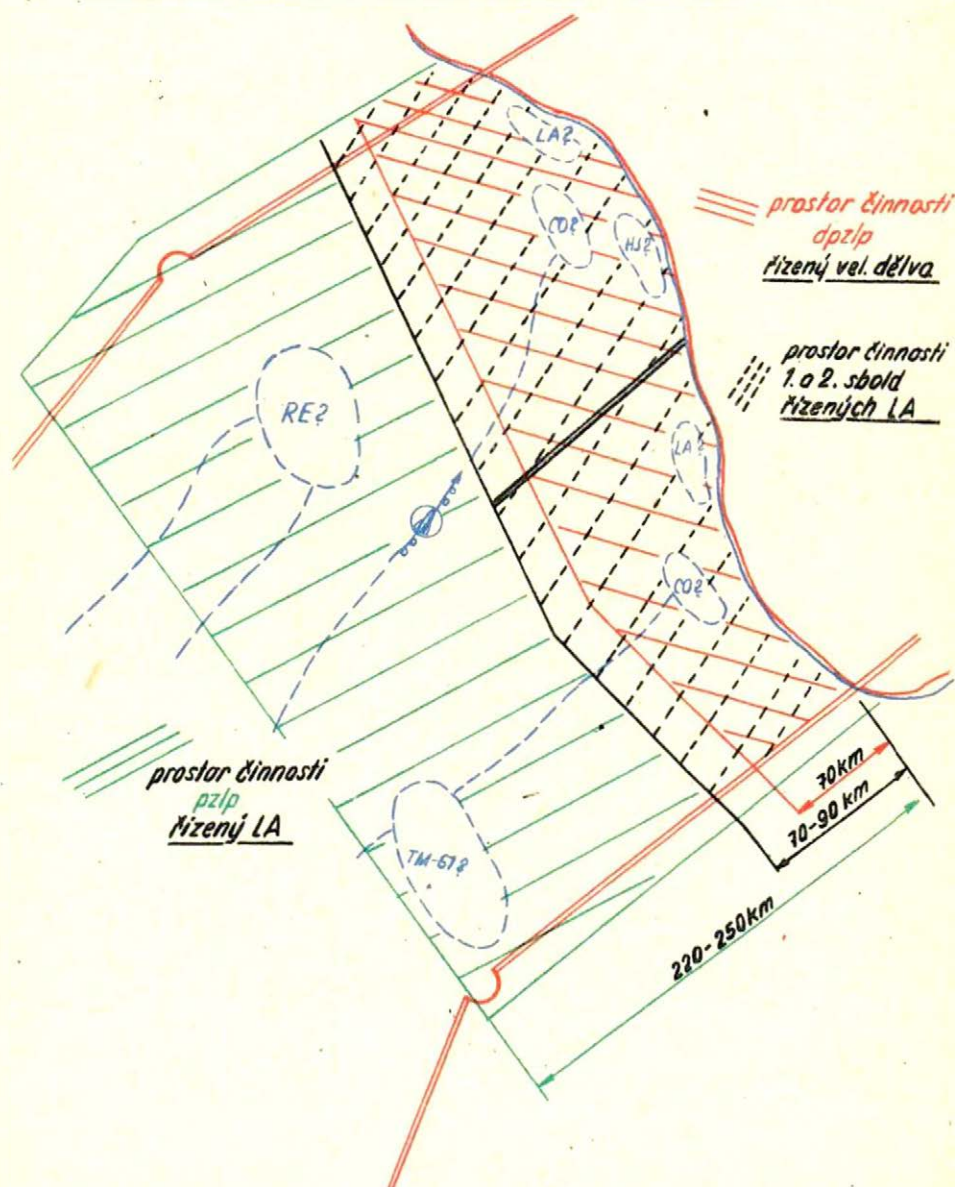
3. Jednotlivých typů letounů by bylo využito podle možnosti doletu buď jen pro vyhledávání, nebo též pro bezprostřední úder na zjištěné ZHN.

4. Účinnost průzkumu bude zvýšena tím, že jednotlivé druhy letectva budou plnit úkoly vyhledávání převážně jen určitých typů ZHN (sbold HJ, LA, CO; pzlp RE, TM-76 (61)). Toto umožňuje průzkumným osádkám dosáhnout vysoké efektivnosti ve vyhledávání určených ZHN a navíc v určitých prostorech (co do velikosti omezených), které budou moci osádky daleko lépe znát, než by tomu bylo v 1. variantě při plnění úkolů v bezmála celém prostoru frontu (LA). Výjimkou bude průzkum ZHN na přesunech, který bude zaměřen na všechny druhy ZHN všemi druhy letectva.

Toto rozdělení průzkumných prostředků nevylučuje možnost průzkumu ZHN mimo určený prostor. Tak např. stíhací bombardovací letectvo bude plnit úkoly průzkumu v případě, že bude zabezpečovat činnost td (msd) na směru rozhodující činnosti frontu (A) až do hloubky 100 i více km, s cílem zjišťovat a včas ničit objekty nepřítel, bránící v postupu vlastních vojsk. Taktéž průzkumné letecké pluky budou vyhledávat i ZHN v prostorech stíhacích bombardovacích divízi po trati letu do svých prostorů průzkumu a zpět, a kromě toho v některých údobích operace budou úkolovány i k vy-

Schéma č. 1

Současný stav rozdělení prostředků a prostorů vzdušného průzkumu k zjištění zbraní hromadného ničení nepřítele.

hledávání ZHN v některých pravděpodobných prostorech rozmístění ZHN (zejména typů CORPORAL a SERGEANT) v prostorech stíhacích bombardovacích divízi. O průzkumu v těchto prostorech bude štáb letecké armády povinen informovat danou sbold, aby nedocházelo ke zdvojování úkolu sbold ve stejném nebo přibližném čase.

Jak vzhledem k důležitosti průzkumu ZHN a boje s nimi řešit otázku opravování hlavného dělostřelectva?

Opravování dělostřelecké palby připadá v úvahu do hloubky 8 až 10 km výjimečně až 15 km od čáry dotyku. Tuto otázku je možno řešit kombinací vhodných prostředků. Pro bližší hloubku a při vhodném terénu využívat vrtulníku jako vyvýšené pozorovatelny z vlastního území a v některých případech i jejich krátkými vzlety nad území nepřítel. Ve větších hloubkách využívat dvoumístných průzkumných letounů.

Za předpokladu, že tyto letouny by byly u jednoho z průzkumných pluků, byly by využívány pro potřebu dělostřelectva formou přidělených vzletů; dpzpl by bylo možné (viz druhy způsob — schéma č. 2) ponechat jako druhý pzpl u letecké armády v rámci jednotného řízení průzkumu ZHN. Hodnotíme-li možnosti dpzpl (druhého pzpl), u kterého by byly také dvoumístné průzkumné letouny, lze říci:

— dvoumístný letoun má výhodnější podmínky k opravování dělostřelecké palby než letoun jednomístný;

— vzhledem k takticko-technickým datům je uvedený letoun vhodný více pro malé hloubky;

— dříve plánované úsilí dpzpl pro ODP by tímto rozdělením sice o něco málo kleslo, ale vzhledem k tomu, že dělostřelectvo by mohlo plnit hlavní úkoly účinnějšími údernými prostředky, kde odpadá ODP a je nahrazováno kontrolním průzkumem oběma průzkumnými pluky, úsilí ve prospěch dělostřelectva by tím ještě narostlo.

Ostatní úkoly ODP, zejména v malé hloubce, by musely plnit jiné prostředky (např. vrtulníky, lehké letouny, vhodné pozorovatelny apod.). Jak by při této organizaci byly vyzývány vzlety k ODP, aniž by docházelo ke ztrátě času?

Požadavky ke vzletům na ODP by mohly být uskutečňovány přes letecké operační skupiny vševojskových armád (LOS), které by stejně tak jako vyzývání úderných skupin z přidělených vzletů by se vyzývaly i letouny k ODP podle určeného úsilí, přičemž by letouny byly z části v pohotovosti č. 1 a 2 za úzké součinnosti s orgány dělostřelectva.

Úloha LOS by ještě v tomto případě vzrostla tím, že po zjištění ZHN v pásnu vševojskové armády v hloubce dosahu armádních raket a po rozhodnutí velitele vševojskové armády k úderům na zjištěnou ZHN vlastními prostředky by velitel LOS, nebo jeho orgán přítomný na VS vševojskové armády souběžně informoval velitele letecké armády o plánovaném úderu, čímž by bylo vyloučeno zdvojení zásahu úderných prostředků. Obráceně, při zásahu údernými prostředky letectva v pásnu vševojskové armády, informovalo by VS LA LOS a ta velitele vševojskové armády.

Takto organizované a řízené prostředky vzdušného průzkumu v rámci LA by zabezpečily průzkum pro potřeby frontu a tedy zároveň pro potřeby dělostřelectva tím, že by velitelství dělostřelectva frontu uplatnilo požadavky na průzkum v nařízeních pro leteckou armádu.

Závěr

Řešit úlohu dpzpl je důležité a aktuální. V příspěvku jsem nemohl rozebrat všechny problémy, spojené s touto otázkou. Chtěl jsem poukázat na možnosti různé úlohy dpzpl a přispět tak k řešení této otázky ovšem za aktivního přispění ostatních druhů vojsk.

Použití dělostřelectva tankové divize druhého sledu armády

Podplukovník Václav Kynčl, major Josef Velen a kapitán Vladimír Svoboda

Vývoj raketové techniky zasáhl zcela zákonitě do zásad operačního umění a způsobu taktického použití jednotlivých druhů vojsk, a snad nejvíce dělostřelectva. Proto si praxe vynucuje správně zaměřit přípravu dělostřeleckých velitelů a štábů především na *zvládnutí zásad použití raket* a teprve v druhé řadě hlavního dělostřelectva. Změny, které v důsledku toho nastaly i v organizaci dělostřeleckých jednotek a útvarů nesmí však vést k podceňování klasických zbraní ať již vševojskovými veliteli nebo dělostřelci samými. Naopak, jen usilovné hledání cest jak neekonomičtěji využít klasického dělostřelectva, jím umožní rychle a správně se rozhodovat a řešit i složité situace.

Zejména mnoho nových problémů vzniká u tankových divizí, které jsou oprávněně nazývány údernými pěstmi vševojskových armád a u nichž dochází k nejpružnějšímu používání zásad operačního umění a taktiky. Chceme se proto zabývat některými otázkami dělostřeleckého zabezpečení tankové divize druhého sledu armády nebo tankové divize zálohy frontu. K tomu je nutné si ujasnit, jaké úkoly stojí před divizí a tím i před jejím dělostřelectvem.

Jsou to především dlouhé a vyčerpávající přesuny před zasazením do boje. Některé tankové divize, zejména v počátečním období války, budou překonávat 400 i vícekilometrové vzdálenosti, což předpokládá denně 200 až 300 km, často po zničených cestách, přes zamořené úseky, za nepřátelské letecké činnosti apod. V dalším je to zasazení divize do mezery podle některé z variant zámyslu velitele armády, boj za vysokého tempa, zpravidla na rozhodujícím směru činnosti armády v součinnosti s výsady, střetný boj, překonávání vodních toků z chodu, ničení nepřítele na jednotlivých obranných postaveních a ovládnutí důležitých prostorů podle rozhodnutí velitele armády atd.

ROZDĚLENÍ A USKUPENÍ DĚLOSTŘELECTVA

Při dělostřeleckém zabezpečení těchto úkolů je třeba reálně kalkulovat s prostředky, které jsou k dispozici nebo které budou tankové divizi jako posilové přiděleny. Velitel dělostřelectva tankové divize může vycházet jednak z počtu hlavní daného organizací, zvětšeného zpravidla o dva kanónové oddíly posilové, jednak z povolené spotřeby střeliva 0,5 až 0,8 pp děl, 0,75 až 1 pp RM na první den boje a 0,3 pp až 0,5 pp na další dny. Z počtu dělostřelectva v souvislosti s danou jeho organizací a způsobem boje tankové divize jeví se po vyzkoušení v praxi nejvýhodnější přidělit po 2 bateriích divizního oddílu prvosledovým tankovým plukům (neboť tanková divize nejčastěji útočí dvěma tankovými pluky v prvním sledu) a druhosledovému tankovému pluku při jeho zasazení přidělit posilový kanónový oddíl, který do té doby bude mít v přímé podřízenosti velitel dělostřelectva tankové divize v rámci DDS. Zbylý oddíl (za předpokladu dvou posilových oddílů) ponechat nadále v přímé podřízenosti velitele dělostřelectva.

Motostřelecký pluk zpravidla nebudeme posilovat, neboť hodnota jeho dělostřeleckých prostředků dostačuje k plnění jeho úkolů. Velmi často se stává, že velitel vyčleňuje z motostřeleckého pluku až 50 % sil a prostředků k různým úkolům, k zabezpečení regulační služby, pro bojové zabezpečení — divizní ZUO, k ochraně oddílů vojskových raket, vrtulníkový výsadek aj.; dělostřelecké prostředky pluku stačí však plně zabezpečit zbylé síly pluku. Je však třeba, aby i plánující štáb divize se zamyslel nad úkoly ukládanými tankovému pluku a uvědomil si jeho možnosti v průběhu boje a zejména při jeho zasazování.

Otázka přidělování po dvou bateriích prvosledovým plukům není nikterak nová a není ji třeba zvláště obhajovat. Je třeba si pouze ujasnit, že další tříštění oddílů, pokud počítáme ovšem se čtyřbateriovým oddílem, není účelné jak vzhledem k možnostem týlového a materiálně technického zabezpečení velení, tak i vzhledem k palebnému efektu, který 12 děl představuje. Vzhledem k zmíněnému palebnému efektu je nejvýhodnější, aby byla přidělována vždy 1 baterie 122mm houfnic a 1 baterie 130mm raketometů. Tato kombinace totiž nejlépe zajistí plnění obvyklých požadavků velitelů tankových pluků jako je osvětlování bojiště (122mm H), rychlá reakce palbou na převážně odkryté cíle v hloubce (130mm RM), umlčování nepřátelských minometných čet a baterií, protitankových prostředků, odrazení protizteče, zabezpečení předsunutých odřadů apod.

VELENÍ A SPOJENÍ

Budeme-li počítat s tímto rozdělením dělostřeleckého oddílu, bude účelné rozdělit i velitelské orgány tohoto oddílu. Lze praktikovat systém, při němž velitel oddílu s oddílem (bez dvou baterií) jde s jedním tankovým plukem, zástupce velitele oddílu, střelecký důstojník, 1 rádiový vůz (gaz), 1 topografické družstvo oddílu s 1 počtářem a vozidlem T 805, s druhými dvěma bateriemi. Tato skupina může být doplněna částí muničních vozidel oddílu; zařazuje se do ní 1 pohyblivá pozorovatelná a 1 hospodářské družstvo. Toto řešení zejména po zrušení funkce náčelníka dělostřelectva tankového pluku je výhodné pro realizaci jakékoli součinnosti na stupni pluk—prapor. Umožňuje jak veliteli oddílu, tak i veliteli dělostřelectva divize citlivěji a konkrétněji reagovat na průběh boje, zabezpečuje kvalitnější vyhodnocení situací z hlediska dělostřeleckého jak na stupni pluku, tak i divize. Přirozeně, že roli velitele oddílu ani jeho zástupce nelze při tom chápat jako zesílení štábu tankového pluku, nýbrž jako hodnotný součinnostní orgán, který svými zkušenostmi a návrhy může být platnou silou při rozhodování velitele pluku; soustavným informováním v síti velitele dělostřelectva divize může pomoci i při rozhodování a řešení situací na stupni divize.

V žádném případě zde nejde o obnovení bývalých plukovních dělostřeleckých skupin, neboť je zde rozdíl jak pokud jde o charakter použití, tak i o velení. Velitel tankového pluku obvykle dbá na to, aby jednou z baterií, nejčastěji houfnicovou, mohl ovlivňovat průběh boje na hlavním směru, i když raketometnou baterii eventuálně přidělí některému z praporů. Přitom si položíme otázku, jak zabezpečit spojovacími prostředky velitele dělostřelectva divize a dělostřeleckého oddílu, aby oba měli spolehlivé spojení. Varianta vychází z cvičné organizace a je volena tak, že i při stávajícím vybavení rádiovými stanicemi (R 108, RM 31, RM 31 M a RM 31 MV) lze ji realizovat. Pouze rádiová síť průzkumné vychází z předpokladu vybavení pohyblivých pozorovatelů jak u průzkumné dělostře-

lecké baterie, tak i dělostřeleckého oddílu rádiovými stanicemi R 113, které nelze ničím nahradit jak vzhledem k vyčerpání prostředků pro velitelské síť a směry, tak i vzhledem k dosahu R 108 (kterými by se snad dalo improvizovat; je jich však nedostatek). Navíc se jeví potřeba vybavit průzkumnou baterii rádiovou stanicí R 809 pro spojení s letcem a vrtulníkem.

Organizace rádiového spojení velitele dělostřelectva 1 d									
čís. síť	Název síť	do 1.sk	do 2.sk	ovr	DDS		PVS 1d	VS	NS
1	R/s VD pro velení ovr								
2	R/s pro vel. ovr VKV								
3	R/s pro velení děl.								
4	R/s pro vel. děl. VKV								
5	R/s NS vel. děl. 1d								
6	R/s průzkumu VD 1d								
7	R/s pz. tech. prostředk					SNAR			vyh. ústř.

Rozpočet rádiových prostředků						
skutečný stav	RM 31 MV	RM 31 M	RM 31 A	R 113	R 108	R 3
	1	2	1	2	4	2
zdrozeno	1	1	1	2	4	1
zdroho	—	1	—	—	—	1

Tento systém spojení vychází z předpokladu, že oddíl, který je rozdělen, nebude prakticky řešit centralizovanou palbu. Bude uskutečňovat převážně baterijní palby podle vlastního pozorování v útočných pásmech podporovaných jednotek, doplňované palbami DDS. Možnost centralizovat palbu má velitel oddílu v první skupině první a třetí baterií a zástupce velitele oddílu ve skupině druhé a čtvrté baterií pomocí retranslace u velitelů baterií.

Tanková divize útočí v pásmu do 20 km, což předpokládá vzdálenosti jednotlivých míst velení dělostřelectva maximálně do 15 km, tedy takové vzdálenosti, které všechny spojovací prostředky dělostřelectva při dovedném použití jsou schopny překlenout a souvislé velení zajistit.

Návrh rádiového spojení dělostřeleckého oddílu td									
čís. sítě	Název sítě	1. bat.	2. bat.	3. bat.	4. bat.		VS. 1.sk.	VS. 2.sk.	VD td
1	R/s vel. děl. td								
2	R/s vel. děl. td VKV								
3	R/s průzkumu děl.								
4	R/s slábu děl. td								
5	R/s vel. oddílu								
6	R/s vel. do 1. sk.								
7	R/s vel. do 2. sk.					Pa/p	Pz bat.		
8	R/s vel. 1. bat.								
9	R/s vel. 2. bat.								
10	R/s vel. 3. bat.								
11	R/s vel. 4. bat.								

Rozpočet rádiových prostředků oddílu						
Stav	RM 31 MV	RM 31 M	RM 31 A	R 113	R 108	R 3 M
	1	1	3	2	4/16/	4/4/
Zasazeno	1	1	2	2	4/16/	2/4/
Zdřelha	—	—	1	—	—	2

ÚLOHA A ČINNOST DĚLOSTŘELECTVA PŘI PLNĚNÍ ÚKOLŮ TANKOVÉ DIVIZE 2. SLEDU

Tanková divize v prostoru soustředění chrání rozmístěním bojové sestavy svých pluků i prostor rozmístění organického dělostřeleckého oddílu a oddílu vojenských raket. Pobyt v tomto prostoru předpokládá doplnění pohyblivých zásob všech druhů, zvláště pohonných hmot a munice. Velitel dělostřelectva věnuje v této době pozornost nejen zabezpečení podřízených dělostřeleckých jednotek,

ale organizuje prostřednictvím náčelníka dělostřeleckého vyzbrojování i doplnění tankových a motostřeleckého pluku tankovou a pěchotní municí, pokud divize není na plných pohyblivých zásobách. Je ve stálém styku s náčelníkem dělostřeleckého vyzbrojování a informuje velitele divize o přijatých opatřeních. Štáb dělostřelectva uplatňuje svou kontrolní činnost směrem k podřízeným jednotkám. Styční důstojníci dělostřeleckého oddílu a oddílu vojskových raket se stále zdržují u štábu dělostřelectva tankové divize.

Prvním úkolem tankové divize druhého sledu bude dlouhý přesun. Ten může být uskutečněn ve dvou variantách. Buď do místa velké zastávky se znalostí dalšího úkolu, nebo do tohoto místa, popř. dalšího místa soustředění, bez znalosti úkolu. V prvním případě volí velitel divize pochodovou sestavu odpovídající jeho příštímu zámyslu, v druhém případě se rozhoduje podle možného použití dělostřelectva. Velké vzdálenosti přesunu zpravidla neumožní volit tři komunikace, z nichž by jedna, prostřední, skýtala možnost přesunu dělostřelectvu jako celku. Proto velitel dělostřelectva obvykle navrhuje veliteli divize zařazení dělostřelectva do proudů na dvou osách. Jestliže půjde o přesun do velké zastávky se znalostí dalšího úkolu, je užitečné, aby oddíl se vřadil do pochodové sestavy již podle zámyslu jeho použití, tj. rozdělen po 2 bateriích na každou osu do proudů pluků, kterým budou přiděleny v rozhodnutí velitele pro zasazení divize. Tím bude již značně zmenšeno nebezpečí napadení a vyřazení oddílu, jakož i usnadněna další činnost v prostoru velké zastávky, kde bude zpravidla málo času na organizátorskou práci. Při zasazení do sestavy pluků není třeba tlačit dělostřelecké jednotky do čel bojových sestav, naopak je lepší dát přednost dobrému bojovému zabezpečení sestavou tankových a speciálních jednotek. To znamená přesunovat se v sestavě hlavních sil pluků.

Předvídá-li velitel divize vydání úkolu a svého rozhodnutí v prostoru velké zastávky, předjíždí s operační skupinou a s ním i velitel dělostřelectva s 1 důstojníkem na nové VS v prostoru velké zastávky. Tam zahájí nebo pokračuje a dokončí plánování a po určení varianty úkolu vydává své rozhodnutí obvykle svolaným velitelům pluků. Kromě velitelů pluků musí být přítomni i velitel oddílu a jeho zástupce, každý se svým plukem. To proto, že oba slyší úkoly nejen svého pluku, ale i druhosledového, který eventuálně bude přebírat úkoly pluku prvního sledu při jeho vyřazení nebo napadení zbraněmi hromadného ničení. Tím jsou i organické dělostřelecké jednotky a jejich velitelé připraveni na případnou změnu v podřízenosti, vyžádá-li si to situace.

Oddíl vojskových raket, vzhledem k požadavkům na jeho bojové zabezpečení, se přesunuje jako celek s protiletadlovým oddílem, přidělenou motostřeleckou a ženijní jednotkou v sestavě hlavních sil divize. Není-li známo další použití divize, přesunuje se i divizní dělostřelecký oddíl jako celek po jedné z os, a to zpravidla po jiné než oddíl vojskových raket. Průzkumná baterie se bude v obou případech přesunovat s VS divize. Přesun řídí pořádková služba divize, do níž jsou vyčleněny i orgány štábu dělostřelectva, např. náčelník štábu dělostřelectva na pomocném velitelském stanovišti, 1 důstojník na některé z regulačních čar.

Jiná situace ovšem nastane při vyvedení divize na čáru zasazení. Pluky a jednotky se dozvědí tento úkol z rozhodnutí velitele divize v prostoru velké zastávky nebo v prostoru posledního rozmístění, kde urychleně byly opět doplněny na pohyblivé zásoby, zejména pohonnými hmotami a proviantem po předchozím přesunu. Zde se také obvykle dozví velitel dělostřelectva ze směrnic velitele dělo-

střelectva armády kdy, kde a v jaké síle tanková divize dostane přiděleny posilové prostředky (zpravidla dva kanónové oddíly). Budou to buď oddíly vytažené z boje prvosledových divizí, nebo ze zálohy armády či frontu. Častější bude druhý případ. Štáb dělostřelectva musí v součinnosti s vševojskovým štábem zajistit buď zařazení oddílů do proudu tankové divize za přesunu na čáru zasazení, nebo je převzít podle rozkazu velitele dělostřelectva armády a vyvést přímo do prostorů palebných postavení, někdy i do blízkosti soustředění tankové divize.

Zařazení dělostřelectva za přesunu na čáru zasazení je jedním z nejdůležitějších bodů součinnosti štábu dělostřelectva divize s operačním oddělením. Je jasné, že z úkolu zabezpečit divizi na čáře zasazení vyplývá nutnost zaujetí bojové sestavy dělostřelectvem s předstihem tak, aby byly chráněny palbou hlavní síly pluků prvních sledů při jejich rozčleňování do praporečnických proudů i předbojových a bojových sestav. Z takticko-technických vlastností oddílů vojskových raket, jakož i z potřeb dělostřeleckého průzkumu vyplývá totéž. Z toho vyplývá snaha všech dělostřeleckých velitelů zařadit se co nejvíce dopředu, často i před ostatní jednotky. Domníváme se však, že zejména u tankové divize druhého sledu armády nebo zálohy frontu, nasazované často do vzniklých mezer bez možnosti navázání styku se sousedními divizemi, nelze vyvést dělostřelectvo a konečně ani prvosledové pluky na čáru zasazení bez jejího zabezpečení. Proto musí být nutně na každé ose před dělostřelectvem zařazena, kromě průzkumných odřadů, tanková jednotka.

Možné způsoby řešení bojových sestav:

Při variantě, že velitel tankové divize vyšle na čáru zasazení ČO prvosledových tankových pluků v síle do praporu, je možná tato sestava:

Osa čís. 1:

- PzO divize (zesílená průzkumná rota divize)
- OZP (divizní)
- ČO (tanková rota až prapor prvosledového tankového pluku)
- PVS divize
- Divizní dělostřelecký oddíl bez dvou baterií
- DDS (přidělené oddíly)
- PTZ a POZ
- Hlavní síly prvosledového tankového pluku
- VS divize
- ŽŽ a CHZ
- Pluk druhého sledu
- Polovina týlu divize

Osa čís. 2:

- SPzH tankového pluku prvního sledu
- OZP tankového pluku
- ČO (rota až prapor prvosledového tankového pluku)
- Část divizního dělostřeleckého oddílu (dvě baterie přidělené k tankovému pluku druhého sledu)
- Protiletadlový oddíl
- Oddíl vojskových raket

Hlavní síly prvosledového tankového pluku
Pluk druhého sledu
Polovina týlu divize

Nebo se může velitel divize rozhodnout vyjet po jedné ose místo ČO prvosledového pluku PTZ, na druhé ose ČO pro zabezpečení čáry zasazení.

Potom by sestava na ose čís. 1 vypadala takto:

PZO divize
OZP
PTZ divize
PVS divize
Divizní dělostřelecký oddíl
DDS
POZ divizní
Hlavní síly prvosledového tankového pluku
Pluk druhého sledu
Polovina týlu.

Na druhé ose by sestava zůstala beze změny.

Vydeme-li z předpokladu, že oddíl vojskových raket a dělostřelectvo mají být připraveny k palbě v době, kdy prvosledové tankové pluky zahajují rozvinutí z plukovních do praporních proudů, to znamená v době, kdy čela prvosledových pluků jsou 10 až 15 km, někdy i do 20 km od předního okraje. Vyjádříme-li to časově, znamená to Č — 60 až 90 minut.

Dělostřelectvo včetně oddílu vojskových raket, za předpokladu, že průzkum palebných postavení byl proveden a palebná postavení jsou vyměřena, potřebuje pro rozvinutí do bojové sestavy celkem asi 30 až 45 minut. Podíváme-li se na hloubky proudu ČO a dělostřelectva, např. na ose čís. 1 (ČO, PVD, divizní dělostřelecký oddíl, DDS), dostaneme hloubku proudu asi 10 až 12 km, to znamená, že zád' nám dojde asi za 20 až 30 minut.

Sečteme-li uvedené časy:

60 až 90 minut (stanovená doba pohotovosti před časem Č)
20 až 30 minut (dojetí proudů)
30 až 45 minut (na rozvinutí bojové sestavy a přípravu paleb),

dostaneme 110 až 165 minut.

To znamená, že ČO a dělostřelectvo musí mít náskok před hlavními silami dvě až dvě a půl hodiny.

S tímto časem je nutno kalkulovat při plánování přesunů na čáru zasazení, aby oddíl vojskových raket a dělostřelectvo byly schopny připravit se k plnění palebných úkolů.

Vzhledem k tomu, že rozvinutí tankové divize na čáře zasazení bývá jedním z rozhodujících momentů útočné operace, bude užitečné tuto skutečnost nepodceňovat a využít při již zmíněném nedostatku maxima dělostřeleckých prostředků k zabezpečení vyrazení na zteč.

Znamená to vyvést s předstihem všechny průzkumné orgány, oddíl vojskových raket, přidělené oddíly DDS i dělostřelectvo prvosledových pluků. Jedině tak, v kombinaci s palbou tankových jednotek zabezpečujících čáru rozvinutí z věžových postavení, zabezpečí dělostřelectvo všechny úkoly. Nutnost vyvedení

i dělostřelectva pluků prvního sledu vyplývá z toho, že zasazení tankové divize druhého sledu obvykle nebude moci být zabezpečeno dělostřelectvem prvosledových svazků, ani hlavnovými prostředky armády.

Vyvedení dělostřelectva musí být jednou ze součástí krátké organizace součinnosti na mapách po vydání rozhodnutí velitele divize pro danou variantu. Jeho činnost k zabezpečení rozvinutí a vyražení divize na zteč pak musí být upřesněna při organizaci součinnosti v terénu před vyražením s využitím konkrétních výsledků průzkumu všech druhů. Otázka cílů, to je výsledek činnosti průzkumu v této době, bude nejdůležitějším prvkem, ovlivňujícím organizaci a upřesnění úkolů v terénu. Proto je třeba se o ní zmínit zvlášť. Součinnost na stupni divize-pluk je možno organizovat v době Č — 130 do Č — 100, to je v době, kdy PVS divize, které postupovalo za čelním odřadem, je již na svém stanovišti, při čemž prvosledové pluky jsou ještě zhruba 20 až 25 km od čáry rozvinutí v praporních proudcích. Tuto součinnost lze provést tak, že velitel prvosledových pluků se dostaví na PVS divize nebo velitel divize provádí součinnost u pluku na směru hlavního úderu, zástupce velitele, NOO nebo jiný důstojník štábu a druhého pluku. Při součinnosti z jednoho místa zúčastní se této součinnosti, kromě VD td, s veliteli prvosledových pluků i velitel a zástupce divizního dělostřeleckého oddílu, v druhém případě, který bude častější, řeší otázky dělostřelecké součinnosti u pluku na směru hlavního úderu velitel dělostřelectva, u druhého pluku přítomný velitel nebo zástupce velitele oddílu, neboť štáb dělostřelectva v té době bude oslaben [účastní se řízení přesunu (NŠ na pomocném VS), vyhodnocování výsledků průzkumu a udělování úkolů oddílu vojskových raket a DDS].

DĚLOSTŘELECKÉ ZABEZPEČENÍ ZASAZENÍ TANKOVÉ DIVIZE

Při zasazení tankové divize do boje plní dělostřelectvo tyto úkoly v palebné přípravě:

- umlčuje nepřátelské baterie, které svou palbou ovlivňují rozvinování tankových pluků do praporních a rotních proudů;
- umlčuje nepřátelské protiletadlové baterie v době přeletu vlastního letectva;
- umlčuje prostředky radiotechnického průzkumu, VS a spojovací uzly;
- umlčuje odpory nepřítele s důrazem na první postavení a zabezpečuje tak zteč.

Atomové údery a údery chemických raket ničí zálohy nepřítele a vytvářejí tak výhodný poměr sil.

Pro celé období ničí ZHN nepřítele a to jak údery vlastních ZHN nebo dělostřelectva, umlčuje tyto prostředky do doby jejich zničení jiným prostředkem.

Vycházíme-li z těchto úkolů, z nichž samozřejmě nemohou být plněny všechny najednou, je třeba dělostřelecky zabezpečit zasazení tankové divize asi tímto způsobem:

V době, kdy vlastní pluky prvního sledu dosahují čáry rozčlenění do praporních proudů, to znamená, že jsou od předního okraje asi kolem 15 km, je třeba provést atomový úder na zjištěné prostředky taktického použití ZHN nepřítele a umlčet jednak dělostřelecké baterie, které svou palbou mohou ohrozit

rozvinování divize a jednak protiletadlové prostředky, které brání v přeletu vlastního letectvu. Tento přepad baterií, uskutečňovaný převážně DDS, je výhodné zahájit chemickým střelivem typu R 35. Vlastnosti látek R 35 jsou takové, že vydrží v terénu minimálně 2,5 hodiny, sníží spotřebu tříštivého střeliva v poměru 1 : 3 a prodlužují dobu umlčení nepřátelských baterií, které musí změnit palebné postavení a provést odmoření.

Bude-li skutečně použito chemického střeliva, musí být podrobně při organizaci součinnosti určeno, do kterých prostorů budou palby vedeny. Uvažujeme-li časově, byl by tento přepad uskutečněn asi v Č — 90 minut (čas se určí podle konkrétní vzdálenosti čáry rozčlenění do praporních proudů).

Bude se jednat o přepad baterií ráže 155 K a 203,2 H a některé protiletadlové baterie, na které budou prostředky průzkumu k řízení a opravování palby.

V době, kdy vlastní jednotky dosahují čáry rozčlenění do rotních proudů, to znamená asi v Č — 40, je třeba uskutečnit druhý přepad na nepřátelské baterie, minometné baterie, VS, prostředky radiotechnického průzkumu.

Pro zabezpečení vyřazení prvních sledů je nutné provést atomový úder a úder chemickou raketou na postavení nepřítele, nebo na zálohy nepřítelů a to v době asi Č — 20 do Č — 15. V té době jsou totiž vlastní jednotky asi 2 až 3 km od předního okraje nepřítele, to znamená, že jsou v dostatečné bezpečnosti vzdálenosti od epicentra. Přesto je však nutné uskutečnit taková opatření, aby nedošlo k oslepení řidičů světelným zářením.

Lze kalkulovat se zastavením postupu asi na 3 minuty.

V době Č — 12 až Č — 2 (Č — 10 až Č — 2), uskutečnit desetiminutový (osmiminutový), popřípadě i kratší přepad prvního postavení nepřítele a to těch odporů, které nebyly zničeny atomovým úderem. Přepad zahájit CHN R2 v kombinaci s tříštivým střelivem. Přepadu se zúčastní též tanky čelního odřadu střelbou z věžových postavení. Důležité je skloubit zde palbu tanků a dělostřelectva. Palebné úkoly je třeba rozdělit tak, aby na cíle na předním okraji střelily tanky, na cíle, kam tanky střelit nemohou, plánovat palby dělostřelectva. Úkoly upřesňuje velitel pluku při součinnosti na stupni pluk-prapor.

DDS se zúčastní přepadu pouze 5 minut, Č — 12 do Č — 7. Od Č — 5 do Č + 2 umlčí přepadem nepřátelské baterie, které zahájí palbu na naše útočící jednotky. Palebná příprava bude záviset na výsledcích průzkumu, to je na počtu cílů a možnosti pozorování palby, na normě spotřeby střeliva, pohotovosti dělostřeleckých jednotek a činnosti nepřítele.

Činnost dělostřelectva na všech stupních je třeba plánovat tak, aby spotřeba střeliva nepřekročila 0,3 pp u baterií dělostřeleckých a 2 salvy u raketometů. Na každou baterii můžeme počítat dva, maximálně tři cíle (dvě až tři palby). Protože v této době lze s určitostí očekávat ničení ZHN nepřítele vlastními atomovými údery nebo letectvem, dále, že hodnota nepřítele ke konci prvního dne boje nebo v průběhu druhého dne, kdy tanková divize bude nasazována, bude snížena, můžeme předpokládat, že dělostřelectvo i v daných snížených počtech, bez pomoci sousedů, bude s to úkoly splnit. Pro zasazení tankové divize můžeme od armády počítat se zásahem armádních raketových prostředků.

Na čáře zasazení bude tedy spotřebováno největší množství z přiděleného střeliva, to je asi 0,3 pp (tj. více než $\frac{1}{3}$ denní normy). Totéž platí obvykle i pro atomové údery a údery chemickými raketami oddílů vojenských raket. Na čáře rozvinutí při dokonalé organizaci je možné doplnit baterie, eventuálně i tanky

střelící z věžového postavení, střelivem a uvolnit tak částečně vozidla divizních skladů pro další odběr. Toto doplnění střeliva je nutné hlavně u tankových jednotek ČO, které umlčovaly cíle na předním okraji a spotřebovaly většinu tříštivého střeliva.

ORGANIZACE DĚLOSTŘELECKÉHO PRŮZKUMU PŘI ZASAZENÍ TANKOVÉ DIVIZE DO ÚTOKU Z CHODU

Jak již bylo řečeno, výsledek palebné přípravy závisí převážně na výsledku průzkumné činnosti.

Charakteristické pro průzkum při zasazení tankové divize druhého sledu armády nebo zálohy frontu bude časová tíseň, nedostatek zpráv o konkrétních cílech, nejasnost situace a větší závislost na průzkumných informacích oddělení průzkumu armády. Dělostřelecký průzkum je situací přímo tlačěn k úzké součinnosti s průzkumem vševojskovým, zejména na stupni divize.

Dělostřelecký průzkum bude muset pro zabezpečení zasazení tď plnit tyto hlavní úkoly:

- průzkumem cílů vytvořit podklady pro plánování paleb pro dělostřelectvo a oddíl vojskových raket;
- průzkum a vyměření prvků bojové sestavy dělostřelectva, oddílu vojskových raket a technických prostředků průzkumu;
- průzkum pochodových os z rozchodiště do palebných postavení i os pro vyvedení z těchto palebných postavení k plnění dalších úkolů podpory útoku.

Ke splnění všech těchto úkolů má dělostřelectvo tankové divize tyto průzkumné prostředky: průzkumnou dělostřeleckou baterii, průzkumné prostředky divizního dělostřeleckého oddílu, průzkumné prostředky přidělených dělostřeleckých oddílů kdb, někdy i části průzkumných prostředků velitelství kdb, přidělené vzlety dělostřeleckého průzkumného letce.

Aby dělostřelecký průzkum mohl včas získat podklady pro palby, je třeba učlenit organické a přidělené průzkumné prostředky takto:

Ke zjištění rozmístění nepřátelského dělostřelectva a prostředků ZHN vyslat dělostřelecké průzkumné skupiny v počtu 2 až 3 na nejdůležitější směry. Dále je nutno rozvinout dělostřelecké pozorovatelný na čáře zasazení. Rovněž za nepříznivých povětrnostních podmínek a v noci je třeba počítat s rozvinutím radiolokátorů SNAR. K zabezpečení rychlého rozvinutí dělostřelectva je třeba vysunout hlídky pro průzkum palebného postavení a pozorovatelem, jakož i topografické jednotky pro připojení bojové sestavy.

Vycházíme-li z těchto požadavků na dělostřelecký průzkum, je nutné začlenit dělostřelecké průzkumné orgány do sestavy tankových jednotek na osách asi takto: dělostřelecké průzkumné skupiny, které mají působit v hloubce obrany nepříteli, začlenit buď do průzkumných odřadů (skupin) nebo za ně, budou-li působit samostatně. Dělostřelecké průzkumné hlídky pro průzkum palebných postavení a pozorovatelem začlenit do čela ČO (hlavních sil). Prostředky technického průzkumu, pokud budou rozvinovány na čáře zasazení, začlenit rovněž do sestav ČO, jinak do sestavy dělostřelectva.

Při časové kalkulaci nutno počítat s tím, že dělostřelecké průzkumné prostředky potřebují alespoň jednu až dvě hodiny k tomu, aby mohly zjistit nejnút-

nější podklady pro palby. Bude-li tedy stanovena pohotovost dělostřelectva k palbě v Č — 60 až Č — 90, musí se průzkumné jednotky pro zjištění cílů rozvinout alespoň v Č — 150 až Č — 180, to znamená 2,5 až 3 hodiny před časem Č.

Tento požadavek si musí uvědomit především skupina na operačním oddělení td, která plánuje přesuny a podle toho reálně propočítat dobu vyrazení průzkumných odřadů a skupin i ČO.

Průzkum cílů jako podkladů pro palby je možné organizovat takto:

— vyslat dělostřelecké pohyblivé pozorovatelny od dělostřelecké průzkumné baterie a divizního oddílu do hloubky 10 až 15 km s úkolem zjistit taktické zbraně hromadného ničení nepřítele a dát tak podklady k jejich zničení vlastními prostředky.

Tyto průzkumné prostředky jsou po dobu zjišťování ZHN v hloubce obrany nepřítele podřízeny náčelníkovi průzkumu VD td a pracují v jedné rádiové síti;

— pohyblivé pozorovatelny DDS vyslat do hloubky 6 až 10 km s úkolem zjistit rozmístění nepřátelského dělostřelectva a řídit palbu k jeho umlčování.

Průzkumné hlídky oddílu (obou částí), i některé oddíly z DDS, vyslat do hloubky 2 až 3 km s úkolem zjistit rozmístění nepřítele a dát podklady v součinnosti s optickým průzkumem z dělostřeleckých pozorovatelů, pro palby k umlčení prvního postavení nepřítele. Tímto rozdělením průzkumných prostředků je možno získat v poměrně krátké době hodnotné podklady k palebné přípravě.

Vzhledem k malému počtu dělostřeleckých prostředků a střeliva bude úkolem průzkumných orgánů nejen cíle zjišťovat, ale podílet se i na řízení a opravování palby.

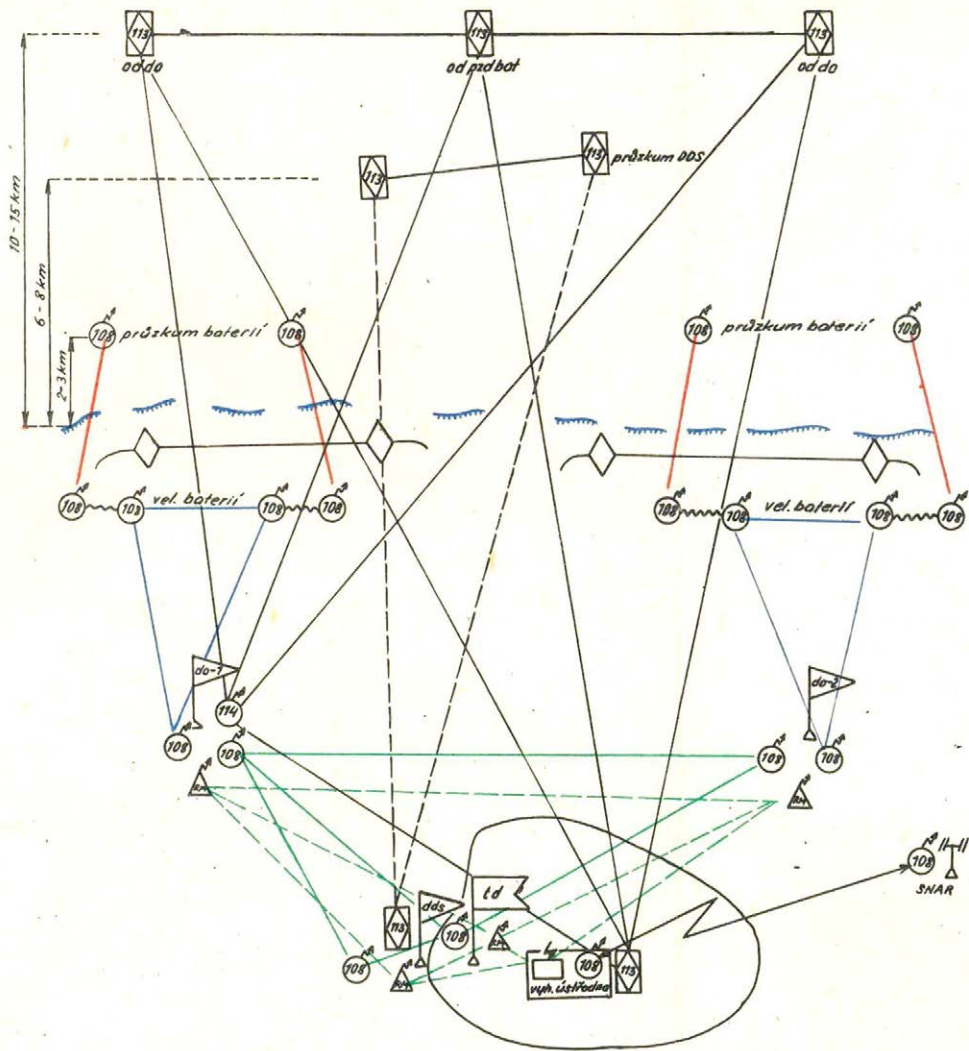
Toto řešení předpokládá zvláště v otázkách hloubkového průzkumu po dosažení hloubky 10 až 15 km odtržení dělostřeleckého hloubkového průzkumu od vševojskového, který proniká až do hloubky 40 až 60 km. Cíle, zjištěné v této hloubce, nemohou být ničeny prostředky divize.

Největší obtíže při řešení úkolů průzkumu nepřítele působí spojení, to je předávání výsledků průzkumu. Možné spojení s průzkumnými dělostřeleckými jednotkami pro zasazení td viz náčrt.

ÚKOLY DĚLOSTŘELECTVA PŘI PODPOŘE ÚTOKU TANKOVÉ DIVIZE

Při řešení úkolu palebné podpory se při cvičeních vyskytují situace, na které podle dosavadní praxe velitel dělostřelectva obvykle reagoval návrhem předpokládajícím změny v přidělení dělostřelectva. Praktický příklad při VŠC nám ukázal nerealnost takového rozhodnutí, kdy v jednom případě „válčili“ jednou a touž posilovou baterií dva velitelé tankových pluků. I když je pravda, že by to ve skutečnosti nešlo, je třeba vážit každou změnu rozhodnutí. Procvičili jsme variantu, při které prakticky po celou dobu cvičení jsme uskupení neměnili, vyjma předání oddílu u DDS druhosledovému pluku při jeho zasazení.

S vyvedením kteréhokoli pluku do druhého sledu bylo vyváděno i jemu přidělené dělostřelectvo, což umožnilo veliteli organického oddílu či jeho zástupci nebo veliteli posilového oddílu (brigády) zorganizovat týlem oddílu (brigády) doplnění, nutný odpočinek a obnovení bojeschopnosti potřebné ještě v téže útočné operaci, eventuálně při přechodu do druhé. Dodržujeme zásadu, že pluku bereme přidělené prostředky jen v případě, kdy po atomových úderech není schopen boje

a je zachována bojeschopnost baterií, což lze předpokládat jako výjimečný případ.

Centralizovat palbu vším dělostřelectvem v průběhu boje bude za daných předpokladů nemyslitelné, maximálně půjde o centralizaci palby dělostřelectva podporujícího tankový pluk s palbou DDS, eventuálně palbou jednoho oddílu podřízeného veliteli dělostřelectva divize.

Otázka přemísťování dělostřelectva v průběhu palebné podpory vyplývá z charakteru úkolů. V případě přidělení dvou baterií prvosledovým tankovým plukům lze předpokládat, že velitel pluku dále přidělí jednu baterii, nejspíše raketo-
metnou tankovému praporu na rozhodujícím směru. Tato baterie se přemísťuje po skocích z jednoho místa do druhého a je připravena z chodu rozvinout bojovou sestavu.

Překračování po četách není ekonomické ani u zbývajících houfnicové baterie. Mají-li dělostřelecké baterie stačit tempu útoku tanků po zdolání odporů za čarou zasazení 1. druhého sledu armády, znamená to, že prakticky musí jet v sestavě tankových praporů a zabezpečit rychlé rozvinutí z chodu.

Spojení po celou dobu udržují obě baterie s velitelem oddílu přímo nebo prostřednictvím zástupce velitele oddílu, kteří vhodnými a včasnými návrhy velitelů pluků upřesňují použití baterií.

DDS pokud bude v sestavě dvou oddílů, bude se v průběhu boje hlavních sil divize přemísťovat po oddílech. Je-li k dispozici pouze oddíl, pak velitel dělostřelectva bude mít snahu tento přemísťovat jako celek, pokud možno v údobí, kdy je v pohotovosti oddíl vojskových raket. Za pronásledování nepřítele hlavními silami divize platí pro oddíl totéž co pro baterie:

Rychlým postupem stačit tempu tanků a být připraven plnit úkoly z chodu. Je třeba přitom, aby velitelům tankových pluků a štábu tankové divize byly známy palebné možnosti vyplývající z dané normy spotřeby, to je 0,3 až 0,5 pp po ukončení palebného přepadu na čáře zasazení a do dvou salv baterií raketo-
metů. To znamená opět nejvýše 3 až 5 paleb na baterii. Kromě toho lze počítat s 0,1 pp u ráže 122 mm hl osvětlovacího střeliva. Použití tohoto střeliva je třeba u tankových pluků usměrnit na vytyčování směru postupu světelnými orientačními body. Počítáme-li, že tankový pluk postoupí za noc asi 20 km, je reálné vytvořit 4 až 6 OB po třech ranách, to je z 48 osvětlovacích granátů baterie bude vyčerpáno 12 až 18 k tomuto účelu. Zbytek 30 až 36 je možné navrhnout k dvou-
minutovému osvětlení terénu v šířce 3 až 5 km krát 1,5 km hloubky, to je možný prostor střetnutí s nepřítelem v síle praporu až brigády. Není-li nutno kalkulovat s touto variantou, pak je třeba použít tohoto střeliva k průzkumu cílů, popřípadě k zastřelení.

Nikdy není osvětlovacího střeliva tolik, aby se daly splnit všechny úkoly, které velitelé tankových pluků obvykle žádají a je proto třeba, aby jim dělostřelec správně navrhoval jeho použití a seznámil je s danými možnostmi. Především velitelům tankových pluků musí být jasno, že není možno po delší dobu trvale osvětlovat větší prostory.

Při palebné podpoře se vyskytne často potřeba zničení ZHN. Poměrně jednoduchým případem je zničení takového cíle vlastními prostředky ZHN, jsou-li tyto k dispozici. Jak však řešit tento případ bez nich. Přesto, že objevení podobného cíle musí rychle proniknout k veliteli divize, který se má rozhodnout jak jej zničit, není ani tankový pluk posílený dělostřelectvem (2 baterie) bez

možností. Naopak vhodnou součinností lze velmi dobře tento úkol řešit. Určí-li velitel pluku tankovou jednotku k rychlému proniknutí a zničení zjištěné ZHN, pak tento úkol, v součinnosti s palbou třeba jedné baterie, je reálný. Vždyť na stupni pluku může jít o vzdálenost do 10 km od vlastní sestavy. Zdolání této vzdálenosti tanky nemůže trvat více než 30 minut, takže stačí provést baterií 122mm H jeden krátký přepad a palebné střežení na ZHN do příjezdu určené tankové jednotky. Předpokládáme, že jde o pozorovaný cíl. Tím úkol do 45 minut od zjištění cíle může být reálně dělostřeleckou palbou v součinnosti s manévrem tanků splněn. Centralizovat palbu jen dělostřeleckých prostředků na ZHN je těžko proveditelné. Bude-li takový úkol dán, lze počítat s použitím pouze jednoho oddílu kanónové brigády, v nejlepším případě dvou. Tento oddíl (2 oddíly) při dobrých možnostech průzkumu a viditelnosti cíle (letec, vrtulník, hloubkový dělostřelecký průzkum) může zjištěnou ZHN umlčovat i ničit podle zásad střelby na pozorovaný cíl. Vzhledem k dostřelu kanónového oddílu může jít opět o cíl v hloubce 10 až 15 km před čely vlastní bojové sestavy, což při boji v hloubce je opět pro tankové jednotky záležitostí jedné hodiny. Lze jen těžko uvažovat, že by dělostřelectvo tankové divize jiným způsobem mohlo reagovat na objevení se ZHN.

Ani vyčlenění tanků pro střelbu ze zakrytých palebných postavení vzhledem k času nemůže tento úkol lépe vyřešit.

ORGANIZACE A POUŽITÍ PROTITANKOVÉ ZÁLOHY U TANKOVÉ DIVIZE

Vzhledem k tomu, že tanková divize plní úkoly na široké frontě, v hloubce nepřátelské obrany, kde velmi často dojde ke střetnutí s nepřátelskými tankovými jednotkami, je nutné, aby velitel divize měl ve svých rukou stále prostředek k odražení protizteče nepřátelských tanků, k upevnění dobyté čáry nebo objektu, k zabezpečení boků útočné sestavy a mezer, které vznikly mezi útočícími tankovými pluky na jednotlivých směrech.

Protitankové zálohy je výhodné využít též k zabezpečení zasazení druhého sledu divize do boje, přehrazení prostoru (úseku), na který nepřítel provedl atomový úder.

Velmi výhodné je též použití protitankové zálohy do palebné přípravy při zasazování tankové divize do boje.

Vzhledem k těmto úkolům je výhodné vytvořit u tankové divize protitankovou zálohu v síle 2 až 3 baterií K 100 z protitankových pluků armádní protitankové brigády nebo z jedné až dvou tankových rot, maximálně tankového praporu a to nejlépe z tanků tankového praporu motostřeleckého pluku (tanková divize).

Případ, že by tanková divize byla posílena protitankovými prostředky z armádní protitankové brigády, bude zpravidla výjimečný, protože armáda sama má protitankových prostředků málo.

Zpravidla bude tedy v současných podmínkách organizace tankové divize vytvářena PTZ u tankové divize 2. sledu z tankových jednotek, a to v síle roty, dvou rot až praporu. Je nutné se zamyslet nad tím, ze kterých tankových jednotek vyčlenit tanky jako PTZ.

Tanková divize bude zpravidla útočit s dvěma tankovými pluky v prvním sledu a tankovým a motostřeleckým plukem ve druhém sledu. Vyčlenit jednu až dvě

tankové roty z tankového pluku druhého sledu je nevýhodné z toho důvodu, že tím je oslaben pluk o 10 až 20 tanků, narušeno velení a zásobování této jednotky. Podívejme se však nejdříve na to, k čemu je u tankové divize používán zpravidla motostřelecký pluk. Ze zkušenosti z divizních cvičení byly motostřeleckému pluku stanoveny tyto úkoly:

- jednou rotou posílit oddíl vojskových raket pro přímou ochranu oddílu;
- jedna až dvě roty (a zpravidla to byly dvě roty) vyčlenit do pořádkové a regulační služby divize;
- jednu rotu mít připravenou jako ZUO;
- jeden prapor s posilovými prostředky připravit jako vrtulníkový výsadek.

Podíváme-li se na toto rozdělení motostřeleckého pluku, vidíme, že z celého pluku zbyl ne celý jeden prapor, tankový prapor a část plukovního dělostřelectva a ostatních plukovních jednotek. Je sice pravda, že některé jednotky po splnění úkolu se k pluku vrátí, přesto však tento pluk bude mít asi jen maximálně 70 % svého stavu.

Naskytá se zde tedy otázka, zda by nebylo výhodné vytvořit protitankovou zálohu z tanků tankového praporu motostřeleckého pluku, protože tím zachováme druhosledový tankový pluk v plné síle.

Další je otázka, v jaké síle PTZ tankové divize vytvořit.

Tanková divize je zasazována v šířce 15 až 20 km a v průběhu boje se její útočné pásmo může rozšířit až na 30 i více kilometrů.

Podívejme se teď na možné úkoly, které PTZ tankové divize může plnit a odvodme si z nich počet jednotek v PTZ.

Řekli jsme si, že PTZ tankové divize může odrážet protizteče nepřátelských tanků. Počítáme-li, že nepřítel bude provádět protizteče v šířce 8 až 10 i více kilometrů, potřebujeme k přehrazení alespoň poloviny šířky dvě tankové roty. Zde vycházíme z předpokladu, že jedna tanková rota nám přehradí 1,5 až 2 km.

Při zabezpečování zasazení druhého sledu tankové divize, předpokládáme-li tankový pluk, bude třeba zabezpečit čáru v šířce 3 až 5 km. K tomuto úkolu bude rovněž třeba dvou tankových rot.

Rovněž tak po atomovém úderu nepřítele na naše jednotky bude třeba přehradit asi 4 až 5 km šířky. K přehrazení této mezery bude třeba rovněž dvou tankových rot.

Další možné použití PTZ pro zabezpečení čáry zasazení tankové divize. Počítáme-li, že tanková divize bude zasazena v šířce 15 až 20 km, znamená to, že na pluk vyjde asi kolem 5 km. Vycházíme-li z požadavku, že je třeba zabezpečit čáru rozvinutí pro pluk na směru hlavního úderu, to znamená opět asi v šířce 5 km, a že druhý pluk si čáru zasazení zabezpečí sám svým ČO, dojdeme k závěru, že je opět potřeba dvou tankových rot.

Závěrem tedy můžeme říci, že PTZ u tankové divize bude zpravidla vytvořena v síle do dvou tankových rot.

Nejvýhodnější bude vyčlenit tyto tanky z tankového praporu motostřeleckého pluku. Při vyčlenění tanků do PTZ je však třeba vyřešit tyto otázky. Předně otázku spojení a velení. Pro rychlé použití PTZ na ohrožený úsek je třeba, aby tato byla v síti velitele divize.

Rádiové stanice v tanku T 54 nemohou však pracovat v síti velitele divize. Proto je třeba vybavit PTZ rádiovými stanicemi, které svým rozsahem mohou

v uvedené síti pracovat. K lepšímu zabezpečení velení bude tedy výhodné, aby jako velitel PTZ byl určen velitel praporu, kterým svými rádiovými stanicemi z tanku bude mít spojení s podřízenými rotami a přidělenou rádiovou stanicí pro spojení s velitelem divize.

Dále je třeba se zabývat otázkou zabezpečení municí. Podíváme-li se na normální složení palebného průměru pro tankový kanón T 54, vidíme, že toto složení plně vyhovuje stanoveným úkolům, tj. boji s nepřátelskými tanky. V palebném průměru je totiž 18 kusů tříštivých granátů, 8 kusů průpalných a 8 kusů průbojných granátů.

Při vyčlenění tankové jednotky jako PTZ je třeba změnit složení palebného průměru přibližně v tomto rozsahu:

- tříštivých 10 kusů;
- průpalných 10 kusů;
- průbojných 14 kusů.

Budou-li v PTZ dvě tankové rot, bude mít celkem: 200 kusů průpalných a 280 kusů průbojných granátů. S tímto počtem střeliva bude PTZ schopna splnit stanovené úkoly.

Pro zabezpečení zasazení tankové divize, která zpravidla bude zasazována do mezery, bude PTZ vysílána k zabezpečení čáry rozvinutí. Pak bude nutné PTZ vysunout na čelo pochodové sestavy za průzkumnými hlídkami nebo odřady.

Možná sestava na jedné ose bude tedy taková: SPzH, PTZ tankové divize (pokud je tvořena z tanků), posilové a přidělené dělostřelectvo atd. V tomto případě bude PTZ kryt rozvinováním dělostřelectva, rozvinováním VS a pozorovatelen a přesun a rozvinováním jednotek tankového pluku prvního sledu. Pro zabezpečení zasazení se v tomto případě PTZ účastní palebné přípravy střelbou z věžových postavení a bude umlčovat odpory na předním okraji obrany nepřítele až do té doby, než tanky pluků prvního sledu dojdou na 100 m, to je na bezpečnostní vzdálenost. Po splnění tohoto úkolu bude PTZ postupovat po nařízené ose za sestavou prvosledových pluků, připravena rozvinout se na plánovaných nebo neplánovaných čarách rozvinutí.

Bojová sestava PTZ, bude-li vytvořena ze dvou tankových rot, bude tvořena z těchto prvků:

- z bojové sestavy tankových rot a to s rotami v linii;
- z VS;
- z rozmístění týlových a technických prostředků.

Tankové rot budou tedy rozmístěny v linii se vzdáleností mezi rotami 500 až 600 m. V tankové rotě budou tanky rozmístěny šachovitě s rozestupy 100 až 150 m a odstupy rovněž asi 100 m. Velitel roty bude umístěn se svým tankem za sestavou rot.

Tímto způsobem přehradí tanková rota asi 1500 až 2000 m, tanky se mohou navzájem chránit a velitel roty bude mít přehled na celou šířku rot. VS PTZ bude umístěno za sestavou tankové rot na nejdůležitějším přehrazovaném úseku a bude tvořeno z velitelského tanku velitele praporu, spojovacích prostředků pro spojení s velitelem divize a technické pozorovateln.

V týlu 3 až 4 km za sestavou PTZ, pokud možno v terénu tankům nepřítele těžko dostupném, bude umístěn tyl a technické prostředky tankového praporu.

Závěrem chceme zdůraznit, že je třeba i u tankové divize tvořit PTZ. Nejvýhodnější by ovšem bylo, kdyby u tankové divize byl organický smíšený protitankový oddíl v možném složení dvou protitankových baterií a baterií PTRS.

Pokud však tyto prostředky tanková divize ve své organizaci nemá, je třeba vytvářet PTZ z tankových jednotek a k tomu účelu též zaměřit jejich výcvik.

ZÁVĚR

Cílem všech těchto úvah nebylo komplexní vyjádření veškerých názorů na použití tankové divize 2. sledu armády, nýbrž vytyčení některých námětů, s jejichž řešením se dělostřelecké štáby tankových divizí v praxi často setkávají. Bylo úmyslně vynecháno rozpracování použití oddílů vojenských raket, o němž bylo uveřejněno již hodně úvah a článků soudruhy, kteří mají jak k technice, tak i jeho praktickému použití blíže, než samy štáby dělostřelectva divize.

Zjišťování a vyhodnocování radiální situace na území státu

Plukovník inž. Ludvík Ondrůj

Při řešení otázek činnosti vojsk v širokých pásmech radioaktivního zamoření vycházeli jsme ze situace, kdy vojska byla v plné bojové pohotovosti a s radioaktivním zamořením se setkávala během bojové činnosti. Méně pozornosti se již věnuje problémům jak organizovat činnost vojsk, útvarů, útavů a zařízení v počátečním období války, kdy vojska nemusí být v plné bojové pohotovosti a nepřítel překvapivými údery vytvoří na území státu pásma radioaktivního zamoření.

Vznikne-li taková situace, pak nutno bezpodmínečně znát na všech stupních, které jsou zainteresovány na přípravě státních organizací k obraně vlasti, jaký je rozsah hromadného úderu nepřítele a jaká vznikla na celém území státu radiální situace. Co nejrychleji musí získat přehled o situaci příslušná ministerstva a především ministerstvo národní obrany, aby mohla být centrálně řízena a prováděna opatření k uvedení vojsk a týlových zařízení do bojové pohotovosti a zahájena činnost na všech úsecích k zabezpečení potřeb armády a civilního obyvatelstva.

Možnost masového použití jaderných zbraní vyžaduje rozpracovávat, přezkoušovat a uvádět do života vojsk řadu opatření, která směřují k tomu, aby byla zachována co nejvíce jejich bojeschopnost. Z celého komplexu opatření jedno z prvních míst zaujímá ochrana před radioaktivním ozářením a zamořením vojsk. Náš pravděpodobný nepřítel věnuje mnoho úvah otázkám využití radioaktivního záření k ničení a vyřazení z boje živé síly a ani jedno cvičení se neobejde bez použití tak zvané „radioaktivní zbraně“.

Použití radiologické zbraně je v podstatě plánovitě využití pronikavé radiace jaderných výbuchů a zvláště ničivých vlastností radioaktivních látek při výbuchu vznikajících v konkrétní operačně taktické situaci. Vzniká možnost v širokém měřítku zamořit značné plochy terénu a učinit jej nepřístupným pro vojska nebo na něm omezit činnost vojsk.

Je možné dokázat, že při pozemních výbuších a nízkých vzdušných výbuších velké mohutnosti, radioaktivní zamoření terénu je nebezpečné pro vojska na ploše, jejíž rozměr řádově stokrát převyšuje plochu účinku tlakové vlny, světelného záření a pronikavé radiace. Při výbuchu třífázového jaderného náboje (termonukleární náboje) jsou právě uvedené ničivé faktory až tisíckrát menší ve srovnání s plochou radioaktivního zamoření. Např. atomový náboj 50 kt vyřadí nekrytou živou sílu na ploše zhruba 7 km².

Zamořená plocha v okamžiku vytvoření se úrovně radiace 5 r/hod. a výše, činí (při rychlosti větru 50 km/hod.) asi 1600 km². Při výbuchu náboje 50 Mt (megatun) zamořená plocha s úrovní radiace 5 r/hod. a výše činí 160 000 km².

Vybuchne-li současně nebo krátce za sebou několik jaderných nábojů (pozemní výbuchy), vznikne široké zamořené pásmo, kde úrovně radiace budou se pohybovat od nejnižších hodnot do stovek rentgenů za hodinu. Činnost lidí v ta-

kovém prostoru je nutné organizovat a je třeba přísně dodržovat stanovené režimy a normy. Jinak by došlo k těžkému poškození osob a ohrožení bojeschopnosti vojsk.

V dalším budeme vycházet z následujících norem. Při dlouhodobé činnosti osob v zamořeném terénu je dovoleno sejmout ochranné prostředky dýchacích orgánů (masky, roušky) na dobu 30 až 60 minut po každých 4 hodinách při úrovni radiace nad 0,5 r/hod., ale ne více než 5 r/hod. Celková doba pobytu bez ochranných prostředků při úrovních radiace 5 r/hod. nesmí překročit 2 hodiny denně (tj. za 24 hodiny) a při úrovních radiace 3 r/hod. a méně než 3 hodiny denně.

Je-li suché a prašné počasí, v zimě pak při vánici a metelici při úrovni radiace nad 0,5 r/hod. nutno mít ochranné prostředky dýchacích orgánů nasazené. Při vlhkém počasí a po dešti, kdy vítr nezvedá prach s povrchu terénu, v zimě není-li vánice (vítr sněh nezvedá) je možné pobývat v zamořeném terénu bez ochranných prostředků dýchacích orgánů (masek, roušek).

Potravu je možné přijímat v zamořeném terénu jen při úrovních radiace do 0,5 r/hod. Za počasí, kdy není nutno mít nasazené ochranné prostředky, při úrovních radiace do 5 r/hod.

Připravovat potravu je možno na zamořeném terénu jen při úrovních radiace do 0,5 r/hod. Při vyšších úrovních radiace potrava se může připravovat jen v dezaktivovaných uzavřených objektech.

Při úrovních radiace do 5 r/hod. kuchyně mohou být umístěny ve stanech. Ve všech případech však místa, kde se připravuje strava, musí být dezaktivována a půda pokropena vodou tak, aby bylo znemožněno víření prachu.

Zamoření osob při vnějším ozáření hodnotíme takto. Stupeň zasažení osob při vnějším ozáření závisí hlavně na velikosti obdržené dávky záření a na době, během níž tato dávka byla obdržena. Ozáření osob během jednoho dne považujeme za jednorázové; během dvou a více dnů je vícerázové. Při jednorázovém ozáření za nebezpečnou dávku považujeme dávku 50 rentgenů. Při vícerázovém ozáření během 5 dní dávku 75 rentgenů, během 10 dní dávku 100 rentgenů. Předpokládáme, že dávky obdržené v jednotlivých dnech jsou přibližně stejné. V prvním případě to znamená každý den dávku 15 rentgenů a ve druhém 10 rentgenů. Údaje o vyřazení osob z boje nebo činnosti při dávkách vyšších než jsou bezpečné, jsou uvedeny v grafu 1.

Údaje platí za předpokladu, že během 2 až 5 dní a 6 až 10 dní osoby obdrží přibližně stejné dávky každý den. Při ozáření dávkami nad 250 rentgenů během jednoho dne nebo 300 rentgenů během 2 až 5 dní osoby ztrácejí bojeschopnost zpravidla bezprostředně po obdržení dávky nebo již během ozařování. V ostatních případech polovina ozářených ztrácí bojeschopnost ihned po obdržení dávky a druhá polovina v období od druhého do jedenáctého dne stejnými částmi každý den. Ohodnocení možných ztrát v důsledku radioaktivního ozáření pozůstává ve stanovení množství osob, které může být vyřazeno k té či oné době.

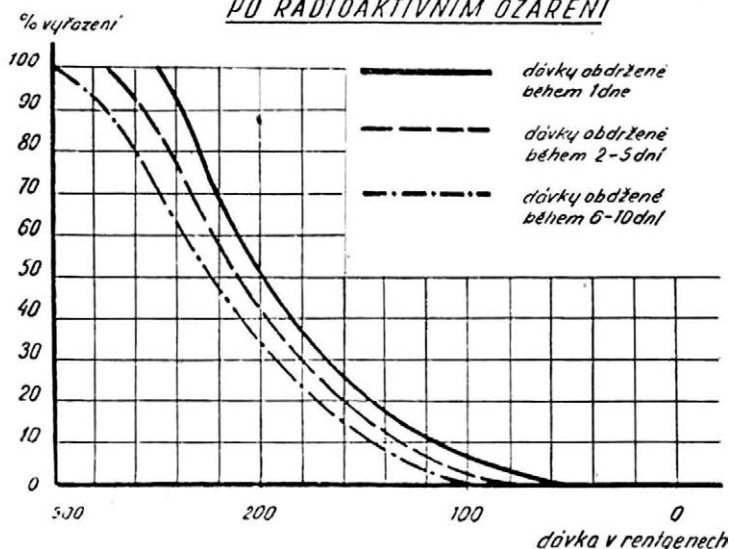
Vysvětleme si na příkladě použití grafu 1.

1. Při výbuchu atomového náboje jednotka v počtu 300 osob byla zasažena dávkou 270 rentgenů. Na čáře pro dávky obdržené během 1 dne čteme 100% vyřazení z boje. Znamená to, že všech 300 osob je ihned po obdržení dávky vyřazeno z bojové činnosti.

2. Jednotka v počtu 300 osob byla zasažena pronikavou radiací atomového výbuchu dávkou 200 rentgenů. Na čáře pro dávky obdržené během 1 dne odečte-

Graf č. 1

PRAVDOPODOBNÉ VYŘAZENÍ OSOB Z ČINNOSTI
PO RADIOAKTIVNÍM OZÁŘENÍ

me 50% vyřazení z boje. To znamená, že bude vyřazeno celkem 150 osob, z nich polovina, tj. 75 ihned, a další polovina od druhého do jedenáctého dne po ozáření, tedy $75 : 10 = 7$ až 8 osob denně.

3. Jednotka v počtu 600 osob překonávala během boje zamořená pásma a obdržela následující dávky:

10. 6.	50 r
11. 6.	55 r
12. 6.	60 r
13. 6.	50 r

Celkem 215 r za 4 dny.

Na čáře pro dávky obdržené během 2 až 5 dní odečteme 50% vyřazení z boje, které bude toto: nemocí z ozáření onemocní asi 300 osob, z nichž 150 do 13. 6. Každý další den od 14. 6. do 24. 6. — 15 osob.

Na několika příkladech si ukažme vliv radiační situace na činnost některých útvarů, útavů a zařízení.

Rozeberme jednu ze situací na části území státu (viz schéma 1). V 9.00 nepřítel provedl pozemní úder různé mohutnosti na města BRNO, VYŠKOV, PROSTĚJOV, OLMOUC, M. LIBAVÁ, PŘEROV, GOTTWALDOV, čímž se vytvořila složitá radiační situace.

Za 2 hodiny po výbuších na okrese Gottwaldov je radiační situace znázorněna na schématu 2. Kdyby osoby na tomto okrese nebyly varovány o nebezpečí radioaktivního zamoření a pohybovaly se nechráněné (tj. probíhal by normální mírový život), byl by následek ozáření na jednotlivých zamořených plochách, jak je uvedeno v tabulkách:

Zamořená plocha v % vzhledem k ploše okresu		12.00 1	13.00 2	14.00 3	15.00 4	16.00 5	17.00 6	18.00 7
Méně než 5 r/h	22	1,6	2,5	3,4	4,0	4,4	4,9	5,1
5 až 15 r/h	41	8	13	16	20	23	24	26
15 až 30 r/h	16	18	29	40	44	50	56	60
30 až 100 r/h	18	48	76	100	115	130	148	155
Více než 100 r/h	3	80	125	165	200	220	240	255

Poznámka. Ozařování osob by probíhalo postupně, jak by radioaktivní částice vypadávaly na terén a bylo by nutno stanovit dávky osob podle pásem nebo čar od západu na východ. Pro jednoduchost výpočtu byla vzata situace, kdy celý okres je již zamořen a ozařování osob začalo od tohoto okamžiku; proto údaje dávek v tabulce jsou nižší než by bylo ve skutečnosti, zvláště na západní hranici okresu.

Kdyby osoby byly varovány, zůstaly 5 hodin v úkrytech a pak vyšly, obdržené dávky budou tyto:

Zamořená plocha v % vzhledem k ploše okresu		17.00 1	18.00 2	19.00 3	20.00 4	21.00 5	22.00 6	23.00 7
Méně než 5 r/h	22	0,48	1,1	1,5	1,9	2,1	2,4	2,7
5 až 10 r/h	41	2,3	5	7	9	10	12	13
15 až 30 r/h	16	5	11	16	21	23	27	30
30 až 100 r/h	18	13	30	41	54	60	70	78
Více než 100 r/h	3	22	50	70	90	100	115	130

Z tabulek vyplývá, že čím dále budou osoby v úkrytech (tj. mimo přímý účinek záření) od okamžiku vypadnutí radioaktivních částic na terén, tím menší dávky obdrží. Tato skutečnost je důležitá z toho hlediska, jakým způsobem organizovat činnost jednotek, ústavů a zařízení s plným vědomím všech důsledků, vyplývajících z nebezpečí radioaktivního záření.

Jižně Luhačovice je sklad materiálu, s nímž v plánech bylo počítáno, že se ihned po vyhlášení mobilizace vyveze a bude sloužit jako důležitá záloha svazu. Nakládání má být zahájeno 3 hodiny od vyhlášení mobilizace a trvá 10 hodin. Byla-li mobilizace vyhlášena v 8.00 hod., a úder nepřítel provedeny v 9.00 hod.,

pak osoby, které nakládají materiál ze skladu, obdrží dávku 93 rentgenů (za 2 hodiny po výbuchu bylo v prostoru skladu 30 r/hod.). Kdyby bylo možné zahájit nakládání materiálu ne v 11.00, jak stanoveno plánem, ale až ve 14.00 a do té doby byly by osoby v úkrytech, obdržená dávka bude 21 rentgenů za stejnou dobu nakládání. V prvním případě obdržená dávka je téměř 2krát vyšší, než připouští norma a ve druhém případě méně než poloviční.

Dalším závazným momentem je nástup záloh v podmínkách radioaktivního zamoření. Předpokládejme, že záložníci s přímým nástupem k útvaru z BOHUSLAVIC jdou do shromaždiště záloh 1 msp (schéma 2) pěšky. Vzdálenost činí 14 km, a tudíž na shromaždiště záloh se dostaví zhruba ve 14 hodin, byla-li vyhlášena mobilizace v 8.00 hodin. Obdržená dávka činí asi 16 rentgenů. Kdyby záložníci vyšli o 2 hodiny později, tj. v 10.00, dostavili by se do shromaždiště záloh v 16.00 hodin, ale obdrželi by dávku 9 rentgenů. Kdyby průměrná úroveň radiace na ose přesunu záloh byla 30 r/hod., pak obdržené dávky budou podstatně vyšší a to: při zahájení přesunu v 8.00 hod. 120 rentgenů a v 10.00 hod. 52 rentgenů.

S tím je třeba počítat u útvarů, kde záložníci nastupují a mohou být i případy, že zálohy s přímým nástupem po průchodu zamořenými úseky nebudou schopné boje. Se stejnými případy se setkají i náčelníci OVS, kdy zálohy budou k útvarům nastupovat přes průchodiště nebo přijímací střediska. Proto u OVS (KVS) musí být vytvořena záloha osob, které nebyly ozářeny nebo byly ozářeny minimálně. Osoby, u nichž se projevila nebo může se projevit nemoc z ozáření, musí být odsunuty z OVS do nemocnic a po vyléčení jsou k dispozici OVS.

Jelikož útvary a svazky nemají možnost samy doplnit jednotky zálohami za ty, které se staly neschopné boje v důsledku radioaktivního ozáření, je nutné, aby byly doplněny ze záloh příslušných KVS. Nejdůležitější je však znát, jakými dávkami jsou ozářeny a jaká je radiační situace v místech manévru se zálohami.

Aby bylo možno řešit všechny úkoly spojené se vzniklou radiační situací, je nutné především znát parametry atomových výbuchů, tj. místo, dobu, druh a ráži výbuchu a skutečnou radiační situaci na území státu vzniklou po vypaření radioaktivních částic z atomových mraků. K tomu je bezpodmínečně třeba mít systém (radiační hláskovací síť) schopný řešit tyto úkoly:

1. Zjišťovat, vyhodnocovat a okamžitě hlásit parametry atomových výbuchů nadřízenému orgánu radiační hláskovací sítě.

2. Jednotky radiačního a chemického průzkumu budou provádět radiační, chemický a povšechný biologický průzkum ve stanovených místech a směrech.

3. Provádět vzdušný radiační průzkum na osách a směrech a zjišťovat orientačně rozsah účinků atomového napadení.

4. Vyhodnocovat získané údaje o radiační situaci, vést mapu o radiační situaci vlastního území a sousedů, pokud radioaktivní stopy ze sousedního území ovlivňují radiační situace na území ČSSR.

5. Vyhodnocovat a provádět doplňkový průzkum podle rozkazu nadřízených orgánů nebo požadavků orgánů státní správy.

6. Zpracovávat a vydávat přehledy o skutečné radiační situaci na příslušných stupních pro potřeby orgánů státní správy.

7. Provádět kontrolu zamoření osob a materiálu u vojenských útvarů a zařízení. Na požádání orgánů státní správy mohou družstva radiačního a chemického-

ho průzkumu tuto činnost provádět i v prostorech rozmístění civilního obyvatelstva a civilních zařízení.

K plnění těchto úkolů je třeba mít odpovídající organizaci, technické vybavení a zabezpečení, z nichž na prvním místě stojí spolehlivě pracující rádiové spojení. *Základním prvkem celého systému radiační hlášené sítě je družstvo radiačního a chemického průzkumu*, které je umístěno na předem stanovených vyvýšených místech mimo cílové objekty možného napadení nepřítele. Plní tyto úkoly:

- zjišťuje parametry výbuchů atomové munice a ihned je hlásí svému nejbližšímu nadřízenému;

- zjišťuje na svém stanovišti úroveň radiace a v nařízených časových intervalech sleduje její pokles. Výsledky měření ihned hlásí svému nejbližšímu nadřízenému;

- zjišťuje a sleduje úroveň radiace na vytyčených úsecích, trasách a směrech. Provádí kontrolu zamoření u objektů určených nadřízeným náčelníkem;

- vytyčuje zamořené úseky v prostoru své činnosti, zjišťuje a hlásí stupeň rozrušení komunikací a vyhledává objížďky ve vymezených prostorech.

Kromě těchto úkolů družstvo radiačního a chemického průzkumu pozorováním zjišťuje místa vysazení nepřátelských výsadků.

Výsledky činnosti družstev se zpracovávají u vyšších orgánů radiační hlášené sítě. Je účelné tyto orgány zřizovat podle územních celků a to u okresních vojenských správ — *okresní radiační skupinu* (ORS) a u krajských vojenských správ — *krajskou radiační skupinu* (KRS). Činnost celé radiační hlášené sítě řídí *pak ústřední radiační středisko* (URS). Jemu může být podřízen orgán, který bude řídit činnost několika krajských radiačních středisek vzhledem k pružnosti vedení. Jednotky vzdušného radiačního průzkumu je účelné mít u krajských radiačních středisek.

Vysvětlíme si nyní činnost celého systému radiační hlášené sítě na konkrétním případě, znázorněném na schématu 2.

Družstva radiačního a chemického průzkumu zjistí parametry atomových úderů a ihned je hlásí okresním radiačním skupinám. ORS údaje družstev vyhodnotí a parametry atomových výbuchů zašifruje. Nejlépe je pracovat na mapě 500 000 nebo 750 000. Např. na mapě 750 000 zašifrované údaje pro údery na BRNO mohou být (schéma 3):

420; 223; na Olomouc: 480; 292. Jelikož jde o podklady, podle nichž se bude předběžně vyhodnocovat radiační situace, je přesnost určení center nebo epicenter výbuchů tímto způsobem dostatečná. ORS musí však dbát na to, aby jeden výbuch nebyl předán několika šiframi. Totéž platí i pro KRS. Např. atomový úder na Vyškov mohou zaznamenat kromě hlídek vyškovského okresu i hlídky b a c prostějovského okresu. ORS Vyškov bude hlásit na KRS šifru: 440; 268 a tutéž šifru bude hlásit ORS Prostějov. KRS Brno však nahoru bude hlásit tuto šifru pouze jednou. Při nedůsledném vyhodnocování údajů se často stává, že jeden úder s ohledem na rychlost předávání zpráv, bývá nahlášen několikrát, což pak vede k pomalé práci ústředního radiačního střediska. Uvedený systém zašifrování údajů o místech atomových úderů při pozorné práci jednotlivých stupňů RHS umožňuje vymýtit opakování jednoho úderu, neboť objevení stejných souřadnic několikrát ukazuje, že jde o jeden a týž úder.

Celá zpráva o parametrech atomového výbuchu na Brno by mohla mít následující znění:

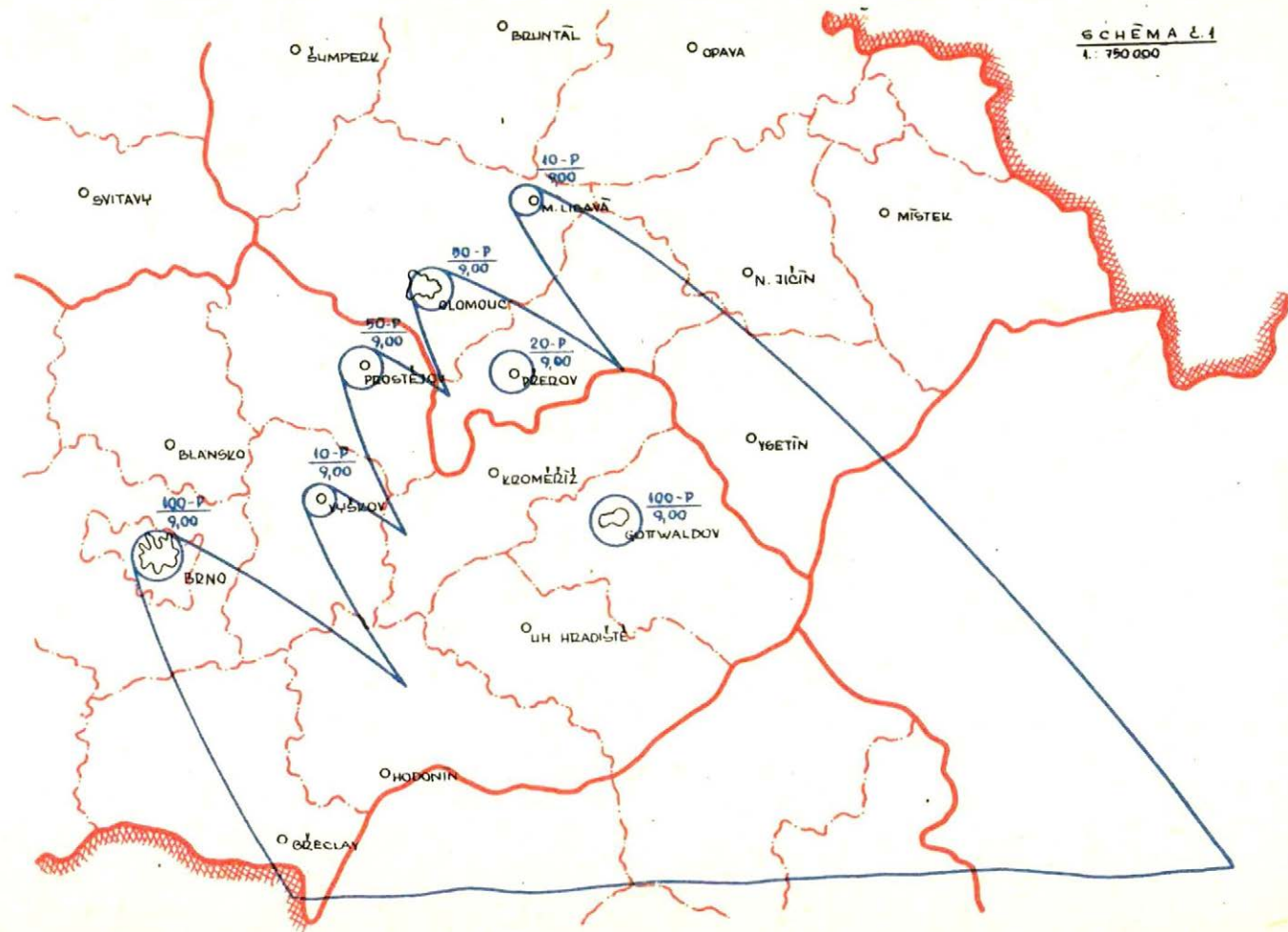
Souřadnice		Hodina výbuchu	Druh výbuchu	Ráže výbuchu v kilotunách	Poznámka
Svisle	Vodorovně				
420	223	9.00	000 111	100	000 znamená pozemní výbuch; 111 znamená vzdušný výbuch

Aby mohly rychle všechny zainteresované organizace být uvědoměny o atomových úderech a tyto předběžně vyhodnotit, je třeba, aby parametry atomových úderů byly dodány ŮRS a toto se šiframi vyhlásí centrálním vysílačem. Šifry, předávané centrálním vysílačem ŮRS (CVŮRS) se přijímají rádiovým přijímačem typu R-3 a zaznamenávají se na mapě 500 000 nebo 750 000. Při známém směru a rychlosti větru je pak možno velmi rychle předběžně vyhodnotit radiační situaci na ohrožených směrech. Na podkladě předběžného vyhodnocení radiační situace je možno činit tato opatření či závěry:

- stanovit pravděpodobný rozsah radioaktivního zamoření a izočary úrovní radiace;
- stanovit velmi orientačně čáry a doby vypadení radioaktivních částic na terén a vydat nařízení k vzdušnému radiačnímu průzkumu;
- vydat rozkazy družstvům k pozemnímu radiačnímu průzkumu a vytyčení úrovní radiace;
- předběžně se rozhodovat o činnosti vojenských zařízení, zda pracovat podle plánu nebo až po poklesu úrovní radiace;
- vyhlásit chemický poplach na ohroženém území pro armádní organizace.

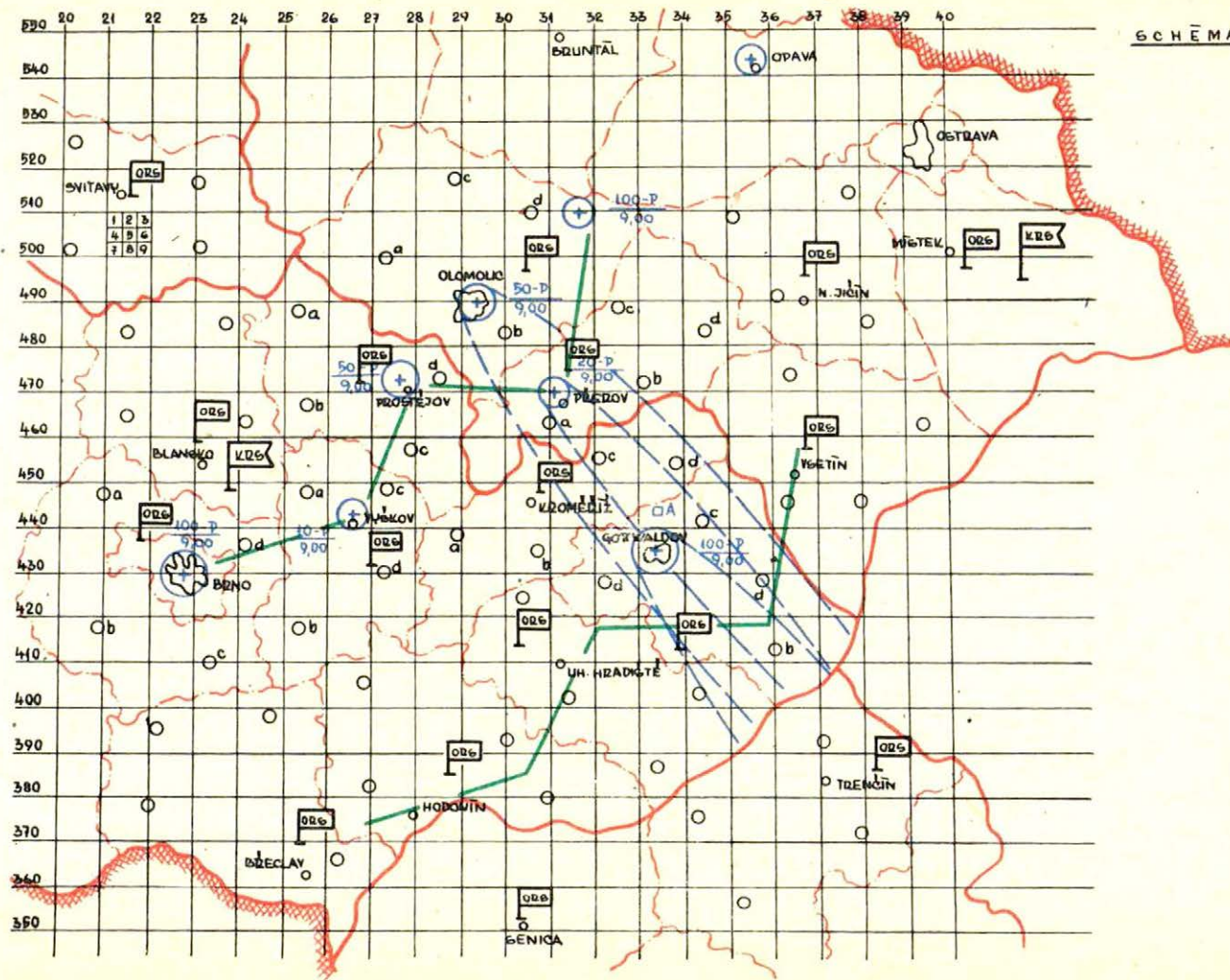
Pravděpodobný rozsah radioaktivního zamoření části území ČSSR je znázorněn na schématu 1, kde je vyznačena hranice 0,5 r/hod. Ze schématu je patrné, které části územních celků mohou být asi zamořeny a kdy (známe-li střední rychlost větru) mohou radioaktivní stopy do jednotlivých míst dojít (kdy začne vypadávání radioaktivních částic). To je důležité znát pro vysílání vzdušného radiačního průzkumu. Např. chceme znát, jaký bude rozsah poškození a skutečná radiační situace v Gottwaldově po atomovém úderu. Ze schématu 3 vidíme, že prostor Gottwaldov je ohrožován radioaktivními stopami od výbuchů v Přerově a Olomouci. Při střední rychlosti větru 50 km/hod. stopa od výbuchu Přerov dojde do prostoru Gottwaldov za 37 minut a z Olomouce za 1 hodinu. Bude-li trvat vypadávání radioaktivních částí nad Gottwaldovem z radioaktivních mraků asi 30 minut, vidíme, že vzdušný průzkum nemůžeme vyslat nad Gottwaldov dříve, než za 1,5 hodin po atomových úderech. Při průzkumu před touto dobou osádka letounu by pracovala v radioaktivním mraku a nemohla by provádět měření, nehledě na zamoření letounu a ozáření osádky.

Rovněž by nemělo smyslu, aby družstva vyjížděla na průzkum dříve, než radioaktivní částice vypadnou na terén. Proto např. ORS Kroměříž vyšle družstva k pozemnímu průzkumu už asi za 1 hodinu po atomových úderech. Družstva vyjíždějí na průzkum až úroveň radiace na jejich stanovišti nevykazuje stoupání. Např. družstvo c) z ORS Kroměříž zjistí, že za 16 minut po úderu na Přerov,

SCHEMA 2.1

1: 750 000

SCHEMA 2.3

neboli v 9.16 začala stoupat úroveň radiace a toto stoupání trvalo do 9.25. Velitel družstva neví o ostatních úderech a rozhodl se provést pozemní průzkum po předem stanovené trase. Avšak v 9.56 hod. začnou vypadávat částice v prostoru jeho trasy od atomového výbuchu Olomouc a úroveň radiace se změní. Musí tedy provést průzkum znovu vzhledem k vytyčení a zjištění skutečných úrovní radiace. Na základě předběžného vyhodnocení radiační situace mohou tedy ORS i KRS účelně řídit činnost družstev radiačního a chemického průzkumu a rojů vzdušného radiačního průzkumu.

Vyhlášení chemického poplachu si vyžaduje zvláštní pozornosti. U vojenských útvarů, ústavů a zařízení chemický poplach se bude vyhlášovat, až indikátory radioaktivity pozorovacích chemických hlídek zjistí přítomnost zamoření. Velitelé a příslušní odborní náčelníci mohou však předem, na základě předběžného vyhodnocení radiační situace, jednak upozornit velitele pozorovacích hlídek na příchod radioaktivní stopy a jednak promyslet činnost jednotek nebo zařízení do příchodu stopy, během zamoření a po vypadení radioaktivních částic. Převážná většina vojenských organizací na území státu má dozimetrické přístroje, jimiž je možno stanovit konec chemického poplachu. Kde tato možnost není, je nutné, aby péči ORS byl vyhlášen konec poplachu. Zpravidla náčelník ORS určuje jedno z družstev k měření a vyhlášení konce chemického poplachu. V případě, že sklad jižně Luhačovic nemá dozimetrické přístroje, konec chemického poplachu vyhlásí družstvo c) ORS Gottwaldov (schéma 2).

Civilním organizacím orgány RHS chemický poplach *nevyhlašují!* Na základě předběžného vyhodnocení radiační situace orgány ministerstva vnitra — civilní obrany (MV CO) v ohrožených místech samy vyhlásují chemický poplach. Nemají však možnost všude vyhlásit konec poplachu. Např. v prostoru A 8 km s. Gottwaldov (schéma 3) na základě údajů o úderech atomové munice v 9.00 je vyhlášen chemický poplach. Přítomnost radioaktivních látek v ovzduší a na terénu potvrdí automatické hlásiče úrovně radiace, umístěné v okrese s možností indikace úrovně radiace 0,5 r/hod. Obyvatelstvo bude v úkrytech a to tak dlouho, než mu někdo neohlásí, že minulo nebezpečí. Za 2 hodiny po výbuších, tj. v 11.00 hod. úroveň radiace v tomto místě bude 37 r/hod. Na hodnotu 0,5 r/hod. úroveň radiace klesne za 4 dni. Např. na hodnotu 5 r/hod., kdy je možno provádět po určitou dobu některé práce v zamořeném prostoru, úroveň radiace klesne za 10 hodin po výbuších, tj. v 19.00 hodin.

Konec chemického poplachu nebo možnost zahájení činnosti v zamořeném terénu nařizují orgány MV CO na základě měření skutečných úrovní radiace, které obdrží od ORS a KRS. Může se stát, že orgány MV CO budou mít mimořádný zájem o skutečnou radiační situaci v určitém místě, kde nebyla provedena družstvy radiačního a chemického průzkumu podrobná měření (např. místo A). V tomto případě na požádání orgánů MV CO náčelník ORS nařídí radiační průzkum družstvům a výsledky měření předá orgánům MV CO. Tyto pak provádějí potřebná opatření po vlastní linii.

Způsoby zjišťování a předávání o skutečné radiační situaci

Aby bylo možno přesně a správně řídit činnost vojsk, útvarů, ústavů a zařízení v podmínkách radioaktivního zamoření nutno znát skutečnou radiační situaci. Ta se může podstatně lišit od předběžně vyhodnocené.

První údaje o skutečných hodnotách úrovní radiace můžeme získat po vypadení radioaktivních částí na stanovištích družstev radiačního a chemického průzkumu. Proto ihned, jakmile měření rentgenometrem ukáže, že úroveň radiace nestoupá, velitel družstva hlásí na ORS hodnotu úrovně radiace a dobu měření. Tímto způsobem ORS a KRS získají poměrně brzy hrubý přehled o skutečné radiační situaci. Budeme-li počítat, že na okrese jsou čtyři stanoviště družstev a kraj má asi 10 okresů, tento přehled na KRS reprezentuje 40 hlášení. KRS i ORS pracují na mapě 200 000 a KRS musí mít na své pracovní mapě přesné umístění družstev. Každý okres v kraji má předem stanovené číslo. Hlášení např. ORS Kroměříž a Gottwaldov může mít tuto formu:

ORS číslo	Označení hlídky	Hodnota úrovně radiace r/hod.	Doba měření	Poznámka
2	a	—	—	ORS Kroměříž má číslo 2; ORS Gottwaldov má číslo 4;
	b	—	—	
	c	50	9,25	
	d	6	9,30	
4	a	0,5	9,45	
	b	10	9,20	
	c	3	9,45	
	d	1	10,00	

Z jednoho stanoviště družstva bude postupně docházet více hlášení podle toho, jak radioaktivní částice budou na terén vypadávat. Např. stanoviště družstva b/ORS Gottwaldov bude hlásit tyto údaje:

9.20 — 10 r/hod., 11.50 — 12 r/hod. a ve 12.30 — 15 r/hod. (viz schéma 3).

Do doby, než vypadnou radioaktivní částice od všech mraků na terén, je nutno údaje o skutečné radiaci ze stanovišť hlídek předávat až do ústředního radiačního střediska. Jakou formou tyto údaje předávat, nutno prakticky přezkoušet. V podstatě jsou tři možnosti:

1. Hodnoty stabilizovaných úrovní radiace a časy předávat od družstva až do ŮRS. Tato forma dává přehled o tom, jak se vytvoří postupně radiační situace na celém území státu. Je však velmi náročná na spojení a zatíží činnost ŮRS. Bude-li však mít RHS vlastní rádiovou síť a u ŮRS si pro tento účel vytvoří zvláštní pracoviště, je možné uvedený způsob hlášení o radiační situaci zvládnout.

2. Hodnoty stabilizovaných úrovní radiace přepočte ORS a KRS k jednotnému času (např. 12.00) jak uvádím dále v tabulce a předá na ŮRS. Protíženost spojovací sítě je stejná jako v prvním případě, ale mírně zatíží ŮRS. Nedává však dobrý přehled o vytváření radiační situace. K hrubé orientaci o skutečné radiační situaci může však tento způsob postačovat.

3. KRS hlásí jen maximální hodnoty úrovní radiace v jednotlivých okresech k určité době. Např. v okrese Gottwaldov v 9.20 úroveň radiace nepřesahovala 10 r/hod. Tento způsob dává jen velmi hrubé informace o skutečné úrovni radiace a při použití signální tabulky je velmi rychlý.

Kdyby všechny údery (jak je uvedeno ve schématu 3) byly provedeny najednou a ležely zhruba na jedné čáře ve směru vanoucího větru, může současně hlásit údaje o skutečné radiační situaci na stanovištích asi 10 až 15 hlídek.

Jak budou postupovat atomové mraky a z nich vypadávat radioaktivní částice, tak budou hlásit úroveň radiace i družstva.

KRS musí však získané údaje ihned předávat výše a nedopustit nahromadění údajů a pak se snažit je najednou předat.

Pro názornost si probereme jeden příklad podle schématu 3 sestavený do následující tabulky:

ORS	Družstvo	Doba měření úrovně rad.	Změřená úroveň radiace r/h	Doba nahlášení na KRS s přepočtem	Přepočtení hodnoty k 12.00	Z KRS odeslána na vyšší orgán RHS
BRNO	c	9,25	50	9,30	5	9,35
VYŠKOV	b	—	—	—	—	—
	d	9,15	100	9,20	5	9,25
KROMĚ- ŘÍŽ	a	9,35	100	9,40	13	9,45
	c	9,15	50	9,20	2,5	9,25
PŘEROV	c	9,30	20	9,35	2,3	9,40
	d	9,40	5	9,50	0,9	9,55

Podle toho, jak se bude stabilizovat vypadávání radioaktivních částic, bude nutné vysílat vzdušný i pozemní radiační průzkum k získání podkladů pro předání izochar úrovní skutečné radiační situace. Pozemní průzkum na stanovených trasách a místech měří úroveň radiace a vzdušný radiační průzkum zjišťuje místa os stop, tj. směry v terénu, kde je maximální úroveň radiace.

Z výsledků měření pozemního i vzdušného radiačního průzkumu KRS sestavuje přehled o skutečné radiační situaci, který pak předává nadřízenému stupni radiační hlásné sítě.

Ústřední radiační středisko vydává dvakrát denně přehled o skutečné radiační situaci zainteresovaným organizacím.

Na základě znalostí všeobecné situace a skutečné radiační situace je možné řešit tyto úkoly:

- přesně stanovit rozsah radioaktivního zamoření, informativně vypočítat ztráty způsobené ozářením osob a provést potřebná zdravotnická opatření;
- upřesnit činnost vojenských jednotek, útvarů, ústavů a zařízení vzhledem k původně plánované;
- provádět potřebný manévr zálohami k dokončení mobilizace armády;
- organizovat přesuny vojsk po železnici a po silnicích;

— včas a bez ohrožení života lidí normalizovat život v zamořených oblastech; provádět záchranné práce v místech atomových úderů; správně a účelně rozdělit síly a prostředky určené pro činnost organizací a resortů k zabezpečení obrany státu.

Závěr

Radiační situace vystupuje do popředí jako vážný operačně taktický činitel. Bez její důkladné znalosti nelze v soudobém boji řešit ani jeden úkol. Mimořádně důležité je znát radiační situaci na území státu, zvláště v počátečním období války, kdy nepřítel se bude snažit ochromit bojovou pohotovost armády a obranyschopnosti celého státu. Abychom znali radiační situaci je nutné mít v pohotovosti systém radiační hlášené sítě, jejímž úkolem je zabezpečit znalost radiační situace na všech potřebných stupních státního aparátu. Výsledek činnosti radiační hlášené sítě se musí promítnout do práce a opatření příslušných resortů, jímž bude paralyzována snaha nepřítele podlomit akceschopnost státu.

Zaměření operační přípravy v novém výcvikovém roce

Podplukovník Ladislav Jaček

Na všech stupních jsou již zvládnuty výcvikové dokumenty na rok 1963 a jsou i konkrétně rozpracovány. Štáby začaly již pracovat na přípravě a naplnění jednotlivých opatření. Bylo by proto vhodné, aby pozornost pracovníků našich štábů byla zaměřena na hlavní problematiku výcvikového roku, která by se v plánovaných opatřeních měla zákonitě odrazit.

Jedna z podstatných myšlenek výcvikových dokumentů stanoví, že *ničení nepřátelských prostředků jaderného napadení* ihned po jejich zjištění je rozhodující pro dosažení stanovených cílů v operaci. Tato teze by měla být proto uplatněna ve všech cvičeních, a to i vojskových, neboť metody jejího plnění jsou různé podle situace na frontě, nepřátelského prostředku, vlastních sil, plněných úkolů, denní doby atd. Neznamená to však, že bychom při každém cvičení tuto otázku museli klást jako jeden z hlavních učebních úkolů — to bude záviset na stupni vycvičenosti toho onoho velitele a štábu — ale v každém případě by tato otázka měla prolínat každým opatřením.

Protože tato otázka je dosti složitá a na druhé straně rozhodující pro splnění cílů operace, bylo by vhodné prodiskutovat ji při velitelských zaměstnáních seminárním způsobem a kromě toho ji stanovit jako učební úkol individuálních i štábních letuček.

Další rozhodující otázkou je hluboké zvládnutí zásad *použití raketových vojsk*, bezpečné ovládnutí základních takticko-technických údajů a způsobů operace, bojového, technického a materiálního zabezpečení raketových vojsk.

Rozkaz ministra národní obrany sice připouští operace bez použití raketových a jaderných zbraní, ale to nechápeme tak, že bychom se měli připravovat na vedení operací starým, tzv. klasickým způsobem (pokládáme-li Velkou vlasteneckou válku za klasickou pro současnou vojenskou vědu). I nadále věnujeme zásadní pozornost nejmodernějším zbraním a budeme se připravovat k boji a operaci s raketovými a jadernými zbraněmi, protože trvá předpoklad, že příští možná válka bude provedena především těmito prostředky.

Jestliže jsme došli k závěru, že tyto zbraně budou hlavními a rozhodujícími prostředky ozbrojeného střetnutí, bezpodmínečně se to musí odrazit v operační přípravě, která těmto zbraním musí věnovat hlavní pozornost.

V jakém smyslu tedy chápat doložku o vedení operací s raketovými a jadernými zbraněmi i bez nich. Především je nasnadě význam v taktickém pojetí v části operace skutečně nebude jaderných zbraní použito jednak proto, že nemusí být vhodné cíle, jednak vzhledem k nedostatku vlastních raket s jadernou hlavicí (což může být způsobeno nízkým přidělem hlavic, poruchami v zásobování, zásahem nepřítele apod.). V tomto případě část operačního uskupení povede operaci bez raketového vojska, přičemž změny v hustotě vyčleněných sil, v posilových prostředcích a v hloubce úkolů budou závislé na operační situaci.

Poněkud složitější je výklad operačního pojetí, kdy operace bude vůbec bez

raketového vojska vyzbrojeného jadernými hlavicemi a bez letectva s atomovými pumami. Ve vojenství nelze ovšem vyloučit žádnou možnost. Je známo, že i vojenští teoretici armády USA rozpracovávají způsob vedení válek bez jaderných zbraní. Bude-li to ze strategického hlediska nutné a účelné, může se některá i více operací vést tímto způsobem. Kdy to bude vhodné a jakým způsobem pak bude operace vedena, nebudu v tomto příspěvku rozebírat, neboť naše operační příprava i v tomto roce je zaměřena především na vedení aktivních operací za oboustranného použití všech zbraní hromadného ničení. Bylo by však účelné podrobit tuto otázku teoretickému zkoumání.

Zdokonalovat velitele a štáby v organizaci a řízení smělého manévru, to je opakující se úkol, který je postaven mezi hlavními proto, že je nejcharakterističtější pro současnou operační i bojovou činnost. Dokud tato otázka nebude dokonale zvládnuta, bude se použití jaderných zbraní z poloviny míjet svým účinkem, protože vojska nebudou schopna bystře využít vlastních úderů (ani rychle reagovat na nepřátelské).

Naplnit tento úkol činem je vysloveně tvůrčí práce, neboť každá situace vyžaduje osobitě řešení, mnohdy je dokonce nabízejících se řešení několik a jen ostré střetnutí by prokázalo platnost teoretických předpokladů. Procvičení tohoto úkolu je proto vysoce náročné na zpracovatele a řídicího cvičení, neboť tyto podmínky musí při cvičení a v rozboru postihnout.

Zaměstnání by bylo vhodné připravit tak, aby se ukázalo, že není na místě opatrnost a obava ze smělého řešení. Neboť dobrá práce štábu spočívá především ve správných kalkulacích, účinném zabezpečení a v zajištění pochopení a splnění úkolu podřízenými. To je předpoklad úspěchu smělého, ale zdůvodněného řešení, které má být realizováno smělým a neočekávaným manévrem.

■ ■
Dalším základním rysem operační přípravy je *hluboké studium nepřítele a západního válčiště*. Na jedné instruktaži, týkající se dokumentů na nový výcvikový rok, byla vyslovena charakteristická myšlenka k tomuto tématu: když trenér sportovního mužstva posílá své svěřence k významnému utkání, má pečlivě prostudovánu taktiku protivníka, zná jeho jednotlivé hráče, jejich silné stránky a slabiny a proniká do všech podrobností, které mohou ovlivnit výsledek na hřišti. Se závěry seznamuje své hráče a s nimi tvoří taktický plán vítězství vlastního družstva. A jestliže je takto připravováno sportovní utkání, jak hluboce je nutné připravit se na ozbrojené střetnutí dvou armád! V tom spočívá význam tohoto úkolu: poznat předpokládaného nepřítele alespoň tak, jak známe údaje o vlastních vojscích.

V této souvislosti se oprávněně připomíná znalost západního válčiště, jehož studium má vytvořit předpoklady pro rychlou operační, taktickou, materiální a v neposlední řadě i politickou orientaci v tomto prostoru.

Ovšem i v těchto otázkách bude třeba zachovávat určitou specializaci. Důstojník spojovacího vojska bude např. mít podrobné znalosti v tomto oboru podstatně odlišné od důstojníka týlového směru. Bude ovšem třeba najít odpovídající hranici pro všeobecné znalosti všech důstojníků, jako je např. ze západního válčiště zásadní místopis, znalost pohoří, komunikací, řek a jejich charakteristiky (tou by měla být například u řeky míněna hrubá šířka a možnost brodu), poli-

tické a hospodářské podmínky jednotlivých oblastí. A nad tuto hranici až vystupují příslušníci jednotlivých druhů vojsk, aby zvládli podrobnost jen ve svém oboru.

Tímto způsobem budeme přistupovat i ke studiu organizace, techniky, operačních a taktických zásad nepřítele, neboť různorodost armád Severoatlantického paktu i množství pomůcek a příruček a studijních materiálů v tomto oboru by mohly vést k depresivním náladám, neboť zvládnout všechny, to se vymyká pracovním možnostem, časové i mozkové kapacitě průměrného pracovníka.

Hlubší studium nepřítele má být předpokladem k odstranění jednoho z nejzávažnějších nedostatků při cvičeních, a tím je povrchní a nedokonalé hodnocení nepřítele, při operačních cvičeních zhusta klesající na taktický stupeň hodnocení. Zpracovatelé operačních skupinových cvičení, letuček i vyšších forem cvičení by měli vyvinout vysoké úsilí k tomu, aby při těchto zaměstnáních vytvářeli vhodné podmínky k procvičení této důležité stránky práce velitele a štábu. Nebylo by ani na škodu metodicky ukázat, jaká je představa o tomto hodnocení, jaká má být posloupnost duševní práce, ústního hlášení (ve smyslu hovorového slova „doklad“) a konečně rozhodnutí — a to v reálných — to je krátkých časových normách. Takováto metodická práce by pochopitelně nemohla být šablonou, ale byla by vodítkem, neboť by se nemělo jen vytýkat, že tato činnost není dokonalá, ale i ukázat, jaká by tedy měla být.

Červenou nití výcvikového roku je *studium operačních, taktických a technických otázek, podstatné prohloubení teoretických znalostí a náročné přezkoušení vědomostí*. Ne všude je dobře pochopen smysl tohoto opatření. Nejde o školské biflování a puntíkářské známkování, nejde o vysvědčení a bezúhonnou „žakovskou knížku“. Každý samoučel je třeba z této oblasti naší práce v operační přípravě rázně vymýt.

Cílem tohoto opatření je zvýšení bojové pohotovosti naší armády v té části, která je závislá na schopnostech velitelů a štábů připravovat a řídit operace, dovedně velet vojskům a všestranně zabezpečovat jejich činnost. Rozbory minulých opatření jednoznačně ukazují, že jednou z hlavních příčin řady nedostatků je slabší teoretická připravenost generálů a důstojníků.

Život jde velmi rychle kupředu. Základní takticko-technické údaje a operační a taktické zásady, které se většina učila v internátních školách, jež dávaly teoretický fundament pro vykonávanou funkci, již většinou zastaraly. Běžná denní práce, komplikovaná řadou mimořádných okolností, nedovolovala většině generálů a důstojníků hluboce zvládnout a zažít to, co neustále vojenská věda a rozvíjející se technika přinášely.

Nelze pochopitelně všechny poslat do škol a kursů. Nelze rovněž zastavit výcvik ani jiné úkoly velitelů a štábů. Ale při tom současně je bezpodmínečně třeba pozvednout teoretickou úroveň a z ní základní zásady a údaje. Jak na to jít?

Nelze nalézt recept konkrétních opatření, který by se beze zbytku hodil na všechny podmínky. Organizátorská práce ke splnění tohoto úkolu bude vyžadovat tvůrčího přístupu.

Úkoly, které je třeba zvládnout (rozsah studijních otázek), je třeba bezpodmínečně diferencovat tak, aby všichni zvládli podstatné otázky vševojskové, podrobně pronikli do své odborné problematiky a seznámili se s těmi otázkami

jiné odbornosti, s nimiž přicházejí nebo budou přicházet ve své mírové i předpokládané válečné praxi do styku.

Dnes nelze dosáhnout ani ve vojenství polytechnických znalostí. Složitost vědy a techniky vyžaduje i v civilních oborech vysoké specializace, úzkého zaměření na ty problémy, v nichž má pracovník dosáhnout dalšího pokroku. Ale na souvislosti s ostatními obory nelze zapomenout, a to zejména ne ve vojenském organismu. Mnohdy však musíme být spokojeni s tím, že příslušný pracovník ví, co má kde najít, že se dovede rychle orientovat v literatuře, předpisech a pomůckách a že těchto materiálů dovede živě použít pro svou práci.

Nelze v hlavě nosit nesčíslné množství údajů zejména technického rázu, je třeba vědět několik hlavních ukazatelů a dále to, kde je možno najít podrobnosti. Ovšem tuto zásadu je třeba přísně diferencovat, protože nelze na druhé straně připustit povrchní znalosti příslušného odborníka v příslušném oboru a ani toho, kdo práci tohoto odborníka má kontrolovat.

Jedna zásada však by měla být zcela zřejmá: každému generálovi a důstojníkovi by mělo být úplně jasno, co musí individuálně v příštím roce prostudovat, v čem musí své znalosti prohloubit a z čeho bude v průběhu roku a především na sklonku letního výcvikového období přezkušován. Znalost těchto podkladů tvoří předpoklady pro reálné zpracování plánu samostatného studia, pro jeho náročnou kontrolu a zejména bude dán předpoklad k cílevědomému zvýšení znalostí. Praktickým důsledkem pak nutně budou i úspěšné výsledky přezkoušení. Ovšem nejdůležitějším očekávaným výsledkem by pak mělo být pronutí výsledků studia do řízení výchovy a výcviku vojsk a do práce velitelů a štábů při cvičeních.

Podobnou metodou bychom měli *přistupovat i k přípravě a řízení cvičení*. Bylo by účelné dosáhnout toho, aby pozornost řídicích orgánů při cvičeních nebyla rozptýlována mnoha směry, a aby řídicí cvičení i rozhodčí rozehrávali situaci a hodnotili cvičící nikoli podle normální intuice, ale podle předem promyšleného plánu, vyplývajícího z toho, co je žádoucí příslušného velitele a štáb naučit, eventuálně prověřit. Toho lze i mimo jiné dosáhnout tím, že pro jednotlivá cvičení nebude stanovován příliš veliký počet učebních úkolů jak vševojskových, tak i odborných (příčemž je samozřejmý předpoklad, že tyto úkoly budou sladěny) a že na ně řídicí aparát v průběhu cvičení bude neustále brát zřetel.

Učební úkoly bude proto nutné vybrat velmi odpovědně vzhledem k tomu, jaký je cíl cvičení, jaké jsou dosavadní výsledky práce příslušného velitele a štábu, co je třeba zdokonalovat a co přezkoušet.

Na těchto několik učebních úkolů, které budou zpravidla probírány ve zvláštních epizodách cvičení, je třeba zaměřit veškerou pozornost řídicího i rozhodčího aparátu. Ostatní problémy, jakkoli důležité, budou z tohoto hlediska jen okrajovými, umožňujícími provést cvičení komplexně.

Tento přístup, který se již v praxi velmi osvědčil, dá mnohem více zařazeným generálům a důstojníkům a podstatněji přispěje ke zvyšování úrovně operační i taktické přípravy velitelů a štábů.

Tento způsob dopomůže i k *zlepšení metod práce velitelů a štábů při přípravě a řízení operací*. Hlavní pozornost by bylo třeba věnovat novým způsobům ve velení, spočívající především v omezení písemných dokumentů, ve vydávání krátkých nařízení, ve zintenzivnění osobního styku a v zavádění mechanizace do práce štábů. I na operačním stupni je nutné řešit systém vydávání rozkazů za

pohybu, velení bez rozvíjení velitelských stanovišť, a důkladněji zabezpečit předání velení představenému VS nebo záložnímu štábu.

Ve štábech bude nutné přemyslet pracovní postupy tak, aby vlastní plánování neubíralo čas nutný pro kontrolu a pomoc. Problém není jednoduchý, zejména v průběhu operace vyznačující se vysokou manévrovostí. Tím více důrazu je mu třeba věnovat v průběhu štábních nácviků a zejména při cvičeních s vojsky.

Nastávající výcvikový rok bude probíhat ve znamení *výsledků jednání a usnesení XII. sjezdu Komunistické strany Československa*. Rozpracování usnesení na podmínky celé armády a jeho důsledků na každé pracoviště by se mělo promítnout i do metod přípravy a provádění operační přípravy. V rozkazech ministra národní obrany, které jsou konkrétním výrazem vojenské politiky strany v daném ročním období, bude třeba se zamyslet především nad metodami jejich plnění, nad realizací všech jejich složitých úkolů.

K otázce velení svazku

Kolektiv SNS operačního oddělení OS/GŠ

Charakter soudobých operací a boje kladé v současné době na velitele a štáby všech stupňů z hlediska velení vojskům mnohem vyšší požadavky, než tomu bylo dříve.

Velení vojskům je složitý proces, který vyžaduje tvůrčí činnost od všech velitelů a štábů. V posledním období jsme svědky řady různých diskusí k otázkám velení a práce štábů všech stupňů, kterou vyvolala praxe při řešení těchto závažných problémů.

I když je řada otázek jasně stanovena našimi řády, předpisy a je vysvětlována při různých přednáškách na shromážděních a školeních, dosavadní zkušenosti ze cvičení ukazují, že ne u všech štábů jsou některé zásadní otázky velení chápány jednotně — jde zvláště o úlohu a místo velitelského stanoviště, PVS a o práci velitele divize na PVS.

V tomto krátkém příspěvku chceme vyslovit své názory právě k těmto často diskutovaným otázkám.

Naše řády i zkušenosti z různých cvičení jednoznačně potvrzují, že i na stupni divize je za jakýchkoli podmínek hlavním místem velení velitelské stanoviště, proto, že kromě jiného

- má organizováno a vybudováno nepřetržitě spojení s podřízenými, nadřízenými a sousedními veliteli a štáby,

- zde se zpracovávají rozkazy vojskům, hlášení a požadavky na nadřízený štáb, od nadřízeného štábu a sousedů jsou předávány a doručovány rozkazy, zprávy a informace,

- na tomto místě jsou vytvořeny i nejlepší podmínky pro velení vojskům v období příprav i vedení boje.

Při tom není možné, aby celý tento komplex zpráv, informací, požadavků byl předáván na představené velitelské stanoviště. Hlavní místo velení vidíme tam, kde se soustřeďuje maximum zpráv ze všech pramenů od podřízených, nadřízeného, sousedů, kde je k tomu organizováno spojení, kde je nejvíce důstojníků pro velení a kde jsou k tomu i nejlepší pracovní podmínky. Proto hlavním místem velení je velitelské stanoviště.

Vždyť i na stupni frontu a armády velitel vyjede v průběhu operace — a přesto zůstává hlavním místem velení VS.

V této otázce nutno se pozastavit nad pojetím organizace velení vojskům v průběhu boje na stupni divize zásadně z PVS. Jak je známo, naši velitelé divizi sednou se zahájením boje do auta s rádiovou stanicí a s několika funkcionáři snaží se „odvelet“ celý průběh boje bez jakékoli pomoci štábu.

Při tom velitelé z PVS velí všem prvkům bojové sestavy, včetně druhých sledů a záloh, i když je teoreticky všeobecně známo, že těmto prvkům se velí zásadně z VS. Na omluvu těmto velitelům je nutno přiznat, že k tomuto způsobu práce jsou mnohdy do určité míry přinuceni orgány ředitelství cvičení a rozhodčí služby, poněvadž veliteli jsou na PVS nahrávány zprávy i takového druhu, které by normálně musel obdržet od svého náčelníka štábu z VS.

Při soudobém způsobu boje několik jednotlivců není přece s to velet vojskům po dobu několika dnů. Za této situace sám štáb divize nezná situaci vojsk a když ji zná, tak opožděně, nemůže ji tudíž vyhodnocovat a předkládat návrhy na rozhodnutí velitele. Na druhé straně štáb dostává od nadřízeného štábu i sousedů rozkazy, nařízení a informace, sám má informovat nadřízený štáb a organizovat součinnost. Takovou organizaci míst velení přestává být velitelské stanoviště orgánem velení, nemůže plnit ani základní povinnosti a stane se pasivním přívěskem, pokulhávajícím za PVS a registrujícím se značným zpožděním dění na frontě.

Mnohdy se stává, že náčelník štábu divize, ve snaze aktivně pomoci veliteli při přípravě rozhodnutí, vyjíždí z VS na PVS k veliteli a VS není vůbec nikým řízeno. Při tom náčelník štábu stráví mnoho času na přesunu z VS na PVS a naopak, místo, aby velitel se naopak snažil z PVS rychle vrátit na VS a odtud řídit bojovou činnost vojsk.

Jsmo toho názoru, že v soudobých podmínkách nelze uskutečňovat velení na stupni divize zásadně jen z PVS. Vzhledem k charakteru soudobého vedení boje na směrech, ve vysokém tempu, v širokých pásech, velitel divize na předním okraji nic neuvidí a zbavuje se při tom svého orgánu velení. Velitel divize je již funkcionář, který se nemůže „přilízt“ za jednotkami jako velitel praporu nebo pluku. Při tom je

ovšem nutné vidět, že v rozhodujících okamžicích, jako je zasazení divize, odrážení protizteče, násilný přechod vodního toku a prolomení obranného pásma nepřítele z chodu se vyžaduje výjezd velitele divize blíže k vojskům.

Hlavním důvodem výjezdu velitele divize na PVS v těchto důležitých momentech je zabezpečení neselhávajícího spojení s prvosledovými pluky a možnost rychlého osobního styku s veliteli útvarů, za nimiž může popřípadě velitel divize rychle ze svého PVS vyjet.

Velitelské stanoviště někdy nemá, zvláště při svém větším odtržení od prvosledových pluků, spolehlivé spojení, proto je v těchto případech zcela odpodstatněné, že velitel divize vyjede na PVS.

To však neznamená, že PVS se v tomto okamžiku stane hlavním místem velení. Dosavadní praxe při cvičení je sice zatím taková, že velitel na PVS soustředí všechny hlavní funkcionáře svazku a zbaví akceschopnosti velitelské stanoviště. Při tom si zpravidla zvolí PVS co nejbližší k nepříteli přímo v sestavě prvosledových praporů, včetně rádiových stanic a dopravních prostředků, soustředí je na nějaký „kopeček“ a odtud velí.

Při výběru místa PVS a zvláště určování jeho vzdálenosti od vojsk v dotyku musíme vzít v úvahu především celkovou šířku pásma divize, uspořádání bojové sestavy a vedení útoku na jednotlivých samostatných směrech se značnými mezerami v sestavě vojsk. Kromě toho i z hlediska bojového zabezpečení je příliše soustředování vozidel a funkcionářů blízko u předního okraje nepříteli nepřipustné, protože mohou být vyřazeni i palebným přepadem klasického dělostřelectva malých ráží.

Pokud jde o obsazení PVS jednotlivými funkcionáři, nechceme zde opakovat již všeobecně známé a mnohokrát opakované zásady, ale jen krátce připomenout: je-li velitel divize na VS, obsazuje PVS zpravidla zástupce velitele s jedním důstojníkem operačního, průzkumného a spojovacího oddělení, jedním důstojníkem ze štábu dělostřelectva, ženijního a chemického oddělení, s minimálním počtem dopravních a spojovacích prostředků, zabezpečujících spojení s pluky prvního sledu a s VS divize.

Velitel divize při výjezdu na PVS zpravidla bere s sebou náčelníka operačního oddělení s jedním důstojníkem operačního oddělení, velitele dělostřelectva, náčelníka průzkumu, ženijního a chemického náčelníka a náčelníka oddělení PVO. Současně se zástupce velitele vrací v této době na VS.

I když otázky organizace velení jsou v poslední době široce diskutovány, bude podle našeho názoru nutné se s nimi dále mnohem podrobněji a konkrétněji zabývat a vyřešit zvláště otázku velení u svazků — obdobně, jak je tomu již na stupni armády.

S organizací míst velení souvisí i otázka jejich rozptýleného rozmístování, což značně ovlivňuje organizaci a metodiku práce štábů.

V nedávné době jsme byli svědky toho, že byla snaha rozmístit VS divize na neúměrně velké ploše, což podstatně ztěžovalo práci jednotlivých oddělení, poněvadž byla od sebe vzdálena i několik set metrů, i když to nepřinášelo žádné zvláštní výhody z hlediska OPZH.

Poznatky ukazují, že na stupni divize jednotlivá pracoviště odborných funkcionářů nelze na VS rozptýlovat na příliš velké vzdálenosti, poněvadž to velmi ztěžuje práci a vzájemnou součinnost uvnitř štábu a je tudíž reálná norma pro rozmístění VS svazku na ploše 700×700 m a PVS svazku na ploše 200×300 m. Od hlavních pracovišť na velitelském stanovišti postačí oddělit na větší vzdálenost (3—5 km) jen vysílací středisko a zabezpečovací jednotky.

Další problematickou otázkou je v současné době způsob práce velitele svazku. Při cvičeních totiž často vidíme, že velitel svazku se osobně zaměstnává zjišťováním situace a vedením kódovaných hovorů na pojítkách, nebo na druhé straně mnozí velitelé nemají téměř vůbec žádný osobní styk s podřízeným pomocí pojítek a „bojí se“ rádiové stanice. Nelze souhlasit s tím, že ve snaze mít osobní styk s podřízenými velitel se zbytečně zabývá kódovanými hovory. Naopak takové hovory pokládáme za časovou ztrátu velitele, poněvadž je rychleji skuteční směrový důstojník, který je k tomuto úkolu lépe připraven. Osobní hovor velitele je však nutný v takových případech, kdy velitel vydává zásadní rozkaz podřízeným velitelům anebo když se po vydání nového úkolu velitelů pluků dotáže, zda úkol pochopili. Obdobně je povinností velitele svazku osobně ohlásit veliteli armády obdržení nového úkolu nebo jeho splnění.

V současné době se setkáváme často s tím, že na všech stupních velení se od podřízených štábů vyžaduje časté hlášení situace, a proto jsou nejen pojítka, ale i důstojníci štábů zaměstnání stálou „honbou za situací“ a je pak málo času na kvalitní práci při přípravě důležitých rozhodnutí.

Domníváme se, že hlavní funkcionáři si musí uvědomit na jednotlivých stupních ve-

lení, že nemá žádný smysl např. u štábu svazku vyžadovat situaci od útvarů každých 30 minut, což nelze v soudobých podmínkách utajeného velení vůbec realizovat, poněvadž ani štáb pluku není schopen tak často vyžadovat situaci od podřízených praporů. Velitelům útvarů a jednotek se tím bere iniciativa při řízení bojové činnosti a úplná znalost situace nemůže znamenat její neustálé vyžadování. Totéž ovšem platí i pro vyšší stupně velení, odkud se tento zlovyk přenáší dolů.

V soudobých podmínkách bude nutné poněkud zrevidovat nyníší způsob **podávání hlášení**. V této oblasti se totiž dostáváme do určitého rozporu — na jedné straně časté změny situací na frontě nutí všechny velitele a štáby znát často komplikující způsob utajení velení naopak ztěžuje a zpomaluje předávání zpráv, hlášení, rozkazů a nařízení.

S přihlédnutím k soudobým možnostem a prostředkům bude asi nutno upustit od dosud vžitého způsobu hlášení celkové situace současně v rámci celého svazku nebo svazu, ale předávat pomocí technických pojítek tuto situaci postupně po útvarech a svazcích podle vývoje situace. Tím se zkrátí doba provozu na pojítkách, i když se tím na druhé straně ztíží přehlednost pracovních map. Znalost nové situace se však při tomto způsobu může zlepšit, což je pro řízení vojsk podstatné. To ovšem neznamená, že chceme zavrhnout nyníší systém podávání pravidelných hlášení na jednotlivých stupních velení, který může být v podstatě ponechán, tj. na stupni pluk—divize po dvou až třech hodinách, divize—armáda po čtyřech hodinách a armáda—front po pěti až šesti hodinách.

Při **vydávání rozhodnutí** veliteli svazků a útvarů se stále vyskytují zdlouhavé formulace rozhodnutí, které neodpovídají dnešním požadavkům velení. Stále ještě děláme při cvičeních z vydávání rozhodnutí „dlouhou proceduru“, při které je plno „diváků“, zejména z počtu ředitelství cvičení a rozhodčí služby, což nijak nepomáhá zaplaveným velitelům a štábům v jejich práci. Dosud je stále vyžadováno „úplné rozhodnutí“, které zdržuje štáby, podřízené velitele a vojska.

Při vydávání rozhodnutí bude nutno zvážit nyníší podmínky bojové činnosti s četnými změnami situace i čas, který mají k dispozici podřízení velitelé a štáby a usměrnit i způsob vydávání rozhodnutí.

V některých případech bude účelné vydávat rozhodnutí po částech a současně je předávat podřízeným velitelům, zvláště při

řízení bojové činnosti vojsk, což jednak dovolí postupnou informovanost a méně zatíží pojítky, poněvadž předávané zprávy budou sice častější, ale méně obsáhlé a bude je možné rychleji těmito pojítky předávat.

Zkušenosti ze cvičení ukazují, že při velení vojskům napomáhá štábům v jejich práci předem zpracované **vzorové dokumentace**. Vyskytují se sice názory, že vzorová dokumentace vede k šablonovitosti, a někteří funkcionáři ji přímo dokonce odsuzují nebo zakazují. Máme však dostatek poznatků, že obsah i forma štábních dokumentů jsou stanoveny našimi řády a náplní různých nařízení a rozkazů se neustále opakuje, takže lze je předem dokonale promyslet a připravit. Tyto předem zpracované dokumenty s metodikou jejich zpracování zabezpečí, že nebudou opomínuty žádné důležité otázky, umožní koordinovanou činnost při plánování, zabrání časovým ztrátám, zvláště v situacích, kdy důstojníci štábů jsou přetíženi a unaveni, dovolí však i novým příslušníkům štábů okamžitě plnit úkoly. Při rozpracování vzorové dokumentace se musíme zaměřit na jejich obsah, promyslet způsoby, jak je zjednodušovat a zkracovat, aby je bylo možno kdykoli rychle předat vojskům pomocí technických pojítek. V dokumentech musíme především vypustit všechny všeobecné známé zásady a pokyny, které se v dosavadní praxi vyskytují, zejména při organizaci bojového zabezpečení.

*

V závěru chceme obrátit pozornost čtenářů na studium otázek **nahrazování štábů vyřazených atomovými údery**.

Zkušenosti ze cvičení, při kterých byly tyto otázky procvičovány, ukazují, že v tomto směru je ještě řada vážných nedostatků a nejasností.

V zásadě je možno počítat při jaderném úderu na VS svazku s několika variantami:

1. Je vyřazena jen část štábu na VS, takže nahrazení ztrát i obnovu velení lze řešit silami divize a velení dočasně převzme buď PVS nebo TVS divize, doplněné zbylými důstojníky z VS. V dalším je možno tuto situaci řešit silami armády — postupným doplněním osob i spojovacích a dopravních prostředků.

2. Štáb divize na VS je částečně vyřazen a silami divize tuto situaci nelze řešit.

V tomto případě musí být vyčleněna část funkcionářů a spojovacích a dopravních prostředků z VS nebo TVS armády, kteří nahradí vyřazené VS divize.

3. Štáb divize na VS je celý vyřazen a ze štábu armády nelze k jeho nahrazení vyčlenit určitou část důstojníků.

V takovém případě bude účelné počítat s využitím záložního štábu divize, který by měl být rozmístěn v potřebné bezpečnostní vzdálenosti od VS armády a vybaven nutnými spojovacími a dopravními prostředky.

Při použití tohoto štábu k nahrazení vyřazeného VS divize je možné počítat s tím, že zprávy o situaci vojsk může získat:

- na VS armády před odjezdem (odletem);

- z PVS divize;

- od zbylých důstojníků z VS divize, kteří nebyli vyřazeni (např. v době úderu byli mimo VS jako kontrolní orgány nebo směroví důstojníci apod.), nebo z PVS a TVŠ divize.

Dosavadní zkušenosti ze cvičení ukazují, že záložní štáby po svém příjezdu nebo přiletu na VS divize ztrácejí zpravidla mnoho času (několik hodin) podružnými otázkami, jako je seznámení s rozmístěním VS, s ubytováním, stravováním apod., dále je v rámci celého štábu organizováno seznámení se situací a záložní štáb se tak prakticky ujímá skutečného řízení vojsk za 5 až 6 hodin po příjezdu na VS.

Domníváme se, že bude výhodnější ihned po příjezdu na VS provést krátkou informaci o situaci na VS i u vojsk a ihned snažit se navázat rádiové spojení s podřízenými veliteli, popřípadě vyslat hlavní funkcionáře a směrové důstojníky k podřízeným útvarům s cílem seznámit se přímo na místě se situací u vojsk a osobně poznat podřízené velitele a štáby. Ihned bude nutno pomocí pořítek zjistit situaci podřízených útvarů a snažit se co nejrychleji

převzít skutečné velení a řídit bojovou činnost vojsk. Musíme vidět, že nám nijak nepomůže, jestliže se záložní štáb během několika hodin důkladně seznámí se situací VS a vojsk, která se v soudobých podmínkách rychle mění a pozdě převezme velení a začne vydávat rozkazy a nařízení, které neodpovídají dané situaci.

Jedním z hlavních předpokladů úspěšné práce záložních štábů při převzetí velení je jejich systematická příprava v míru, které jsme dosud mnoho dlužni. Nezbytným organizačním předpokladem úspěšné přípravy je vytvoření záložních štábů ze společných pracovišť, což zabezpečí jednak jejich sladěnou práci, poněvadž se soudruzi předem osobně znají a i dobrou předběžnou přípravu.

Určitá opatření ke zkvalitnění přípravy záložních štábů byla již stanovena v plánovacích dokumentech MNO na rok 1963, musíme se však snažit tyto formy přípravy prohloubit a promýšlet nové dokonalejší způsoby.

Vlastní přípravu v míru je možno provádět se záložními štáby obdobně, jako u vojsk, tj. formou velitelských zaměstnání, štábních nácviků a velitelsko-štábních cvičení, která by měla být provedena nejméně jednou ročně s každým záložním štábem. Při veškeré teoretické přípravě příslušníků záložních štábů by měl být sledován jako jeden z hlavních cílů jejich všestranná příprava k plnění funkčních povinností podle válečného zařazení. Vyvrcholem přípravy záložních štábů je jejich praktické použití k nahrazení vyřazeného štábu při cvičeních s vojsky, kdy je možno nejlépe procvičit otázky praktického velení vojskům.

Metodika práce štábu armády při určování cílů pro jaderné údery

Plukovník Zdeněk Šik

Pro zrychlení práce štábu armády při určování a vyhodnocování cílů pro jaderné údery nevystačíme s dosud vžitým postupem a metodikou jako při přijímání rozhodnutí jakéhokoli druhu. Každý jaderný úder bude účinný jen tehdy, bude-li proveden na cíl skutečně prověřený a včas (u ZHN nepřítel dokonce ve lhůtách minutového řádu).

Zkušenosti z poslední doby ukázaly, že metodika práce štábu armády v tomto směru není dosud nejlépejší. Výsledkem nepřesné a nesladěné práce jednotlivých štábů jsou pak údery „do prázdna“, nebo značně zpožděné. Doba od zjištění cíle k vlastnímu úderu přesahuje 60 i více minut.

Na upřesnění cíle a rozhodnutí pro úder se ze štábu armády mimo velitele armády zúčastňují:

- operační oddělení (především skupina ZHN);
- štáb náčelníka raketových vojsk a dělostřelectva;
- oddělení vševojskového průzkumu;
- letecká operační skupina.

Všechna tato oddělení (v některém případě zastoupena jejich náčelníky) musí být v neustálé a co nejvyšší součinnosti po celou operaci a to nejen při konečném rozhodování a úderu, ale již při plánování úderu, tj. vyhodnocování cíle a určování prostředku pro úder.

Tomuto požadavku však neodpovídá praxe rozmístění štábu armády na VS. Uznáváme-li, že použití jaderných zbraní je v soudobé operaci rozhodující, musí tomuto požadavku odpovídat jak metodika práce štábu, tak i rozmístění jeho oddělení, které má umožnit co nejvýhodnější a nejvyšší součinnost příslušných oddělení.

U štábu armády se vžila praxe rozdělovat štáb do 3 skupin. Z oddělení, která se přímo zúčastňují plánování a provádění jaderných úderů, je operační a průzkumové oddělení zařazeno do 1. skupiny velení (spolu s velitelem armády), kdežto štáb NRVD a letecká operační skupina je zařazována do 2. skupiny (druhů vojsk), vzdálené podle terénu 500 i více metrů od 1. skupiny. Vzájemná součinnost při rozhodování o úderech se pak uskutečňovala ve stanu velení za osobní účasti náčelníků (nebo zástupců) těchto všech oddělení.

I když rozptýlené rozmístování štábu armády je jistě oprávněné a nutné, je třeba řešit účelné zařazení jednotlivých oddělení do skupin. Roztržení těchto hlavních oddělení, která vzájemně úzce spolupracují, je nevýhodné. Na druhé straně pak odtržení náčelníků ve stanu velení od jejich oddělení znemožňuje potřebnou rychlou práci těchto oddělení, bez jejichž podkladů sami náčelníci ve stanu velení nejsou schopni odpovědně rozhodnout, ani vydat rozkazy k úderu.

O úderu rozhodne velitel na základě návrhu příslušných náčelníků podle praxe ve stanu velení. Náčelníci však potřebují znát podklady, které se vedou nebo upřesňují na jejich odděleních. Sám náčelník kteréhokoli oddělení není schopen mít detailní přehled o současném stavu podřízených raketových (leteckých) útvarů a z toho vyplývajících technických možnostech k úderu, není schopen sám propočítat účinnost navrhovaného úderu, sestavit a zašifrovat povel a předat vykonavateli. K tomu bezpodmínečně potřebuje svůj štáb, různé pomůcky, pojítka apod. Jenom na požadovaném rychlém sestavení, zašifrování a předání povelu např. k úderu armádní raketovou brigádou, je třeba současná práce nejméně 3 důstojníků. Kdybychom takto doplnili potřebnými počty osob stan velení, byl by tento přeplněn, znemožněna klidná práce a roztržena oddělení na dvě části, bez možnosti sladění a jednotné práce.

Z toho vyplývá, že jako nejvýhodnější se jeví rozmístění uvedených oddělení (oper., průzk., NRVD, letec) v 1. skupině VS armády, v určité vzdálenosti od stanu velení, který by byl přibližně ve středu skupiny.

V tomto případě je možná nejen rychlá vzájemná součinnost jednotlivých oddělení, ale není problém ani rychle soustředit náčelníky oddělení ve stanu velení k dokladu, aniž by tito museli být téměř trvale ve stanu velení, jako bylo dosud, nebo ztráceli čas neustálým přecházením na dosti značné vzdálenosti.

Předpokladem pro správné použití jaderných úderů a efektivní výsledek je správně organizovaný průzkum všech druhů. O průzkumu se však nebudu zmiňovat a vyjdu ze situace, kdy zpráva o cíli, vhodném pro jaderný úder, do štábu armády pronikne.

Prameny, odkud budou nejčastěji přicházet zprávy o cílech, je průzkumné letectvo, dělostřelecké průzkumné letectvo a hloubkový průzkum. Z toho vyplývá, že již v této fázi upřesnění cílů a rozhodování o jaderných úderech, je nutná bezprostřední součinnost všech zainteresovaných oddělení. Jako nejvýhodnější způsob a urychlení vzájemné součinnosti a informovanosti, se jeví zřízení samostatného, odděleného dispečinku s těmito účastníky:

1. Stan velení (velitel armády).
2. Operační skupina ZHN (je-li mimo stan velení).
3. Oddělení průzkumu.
4. Štáb NRVD.
5. Operační skupina letectva.

Zřízení takového dispečinku vzhledem k omezenému počtu účastníků a poměrně malým vzdálenostem by nebylo technicky nákladné a je proveditelné. Využití dispečinku by bylo přísně omezeno jen na řešení, dohovory a návrhy pro použití jaderných úderů.

Okamžitě po obdržení zprávy o cíli vhodném pro jaderný úder, by byla zpráva předána všem účastníkům. Pak může nastat více variant dalšího postupu.

1. Je zjištěn cíl — ZHN nepřítel — zpráva je hodnověrná, cíl udán přímo souřadnicemi, je v palebném postavení, úder je nutno provést v nejbližší době.

Velitel armády (nebo NŠ, velící v této době) ze stanu velení se dispečinkem (bez ztráty času voláním náčelníka k sobě) informuje, jaké možnosti k úderu má letec a dělostřelec (technické i časové), popřípadě od operačního oddělení jiný prostředek (PO, průzkumná skupina) a bez zdržení rozhodne, kdo úder provede. Časově toto rozhodnutí si vyžádá maximálně 3 až 5 minut. Informace o možnostech jednotlivých druhů vojsk je usnadněna tím, že náčelníci ve svých odděleních mají přehled o současném stavu a technických i časových možnostech svých prostředků.

Vhodnou kilotonáž je třeba volit podle přibližných tabulek účinnosti, které jsou již ve štábech k dispozici. Úplné výpočty účinnosti palby nelze provádět vzhledem k časovým lhůtám pro úder.

Při použití pohotovostní baterie arb pro úder lze dosáhnout časové normy od zjištění cíle k úderu kolem 30 minut (v tom 20 minut příprava baterie při pohotovosti rakety č. 2).

Příklad metodiky práce uvádím v příloze.

Bude-li možné a účelné provést úder vojskovou raketou některé z divizí 1. sledu, je výhodné rozkaz předávat ihned současně po vševojskové síti (ze stanu velení) a po dělostřelecké síti (ze štábu NRVD). Z tohoto hlediska by bylo nanejvýše nutné s konečnou platností vyřešit vybavení náčelníka raketových vojsk a dělostřelectva takovými pojítky, aby byl schopen vstoupit do rádiového směru velitele dělostřelectva divize — ovr a tak přímo, bez mezistupňů, předat povel. Dosavadní vybavení co do počtu pojítek a jejich technických možností toto neumožňuje.

2. Je zjištěn cíl — ZHN nepřítel — poloha cíle neupřesněna, znám jen prostor bez přesných souřadnic.

Postup práce bude stejný s tím, že jako první bude přijato rozhodnutí o doplňkovém průzkumu cíle a zjištění přesných souřadnic. V té době může být předvídaný nosič (letec, raketa) uveden do vyššího stupně pohotovosti a ihned, po upřesnění cíle proveden úder ve zkrácené lhůtě. Jelikož si doplňkový průzkum cíle vyžádá určitý čas, je možné propočítat účinnost palby a stanovit nejvýhodnější prostředek i kilotonáž.

3. Jsou zjištěny cíle — soustředění vojsk nepřítel — dosud ne plně upřesněné, cíl bude pravděpodobně vyžadovat skupinový úder, nebo ničení za účasti více prostředků, popřípadě i v časově rozdílných lhůtách. Cíl není nutno ničit v co nejkratších časových lhůtách.

V tomto případě je plně na místě svolat náčelníky oddělení do stanu velení, kde je nutné v součinnosti úkol posoudit. Podle pokynů náčelníka (s využitím dispečinku) vy-

počítat účinnost palby na odděleních a po dohovoru součinnosti přednést návrhy velitelé k rozhodnutí. Po rozhodnutí vydat dispečinkem příslušné rozkazy, popřípadě už v době přípravy rozhodnutí pro technickou přípravu úderů v útvarcích. I když i v tomto případě nelze pracovat zdlouhavě, přece takový cíl vyžaduje pečlivější a detailnější přípravu, popřípadě doplňkový průzkum. Při dodržení této metodiky je pak možné odpovědně rozhodnout o nejvýhodnějším prostředku, mohutnosti, epicentru i čase provedení úderu na základě propočtů a vzájemné sladění součinnosti náčelníků.

4. Poměrně složitý úkol může nastat při úderech na proudy. I když úder na nepřátelský proud je co do výsledku podstatně méně efektivní, než na vojska v prostoru soustředění nebo při rozvinování, bude někdy nutné úder i za těchto podmínek provést. Nejvýhodnější je provést úder leteckou atomovou pumou s možností volby epicentra podle okamžité polohy nepřátelského proudu. Nebo napadnout proud stíhacím bombardovacím letectvem s cílem zastavit jeho další postup a na takto nepohyblivý cíl pak provést úder raketou s jadernou náloží.

Pro stanovení epicentra při úderu raketou na pohybující se proud je totiž nutné znát směr a rychlost pohybu proudu, aby epicentrum mohlo být voleno s předstihem (20 až 30 minut).

Rozhodne-li se velitel armády pro úder na rozvíjející se jednotky z pochodové do bojové sestavy, je bezprostřední součinnost leteckého průzkumu a štábu raketových vojsk zvlášť důležitá pro volbu jak epicentra, tak i doby pro úder.

5. Poměrně nejméně náročné na rychlost a tím i sladěnou metodiku práce jsou pevné cíle (letiště, stabilní sklady atomové munice, komunikační uzly apod.). U těchto cílů však ještě více než u ostatních vyvstává nutnost detailního rozboru účinnosti palby, volba správného epicentra, kilometáže i výšky výbuchu.

Doposud jsem se nezmínil o práci jiných oddělení.

Jejich účast při vlastním rozhodování o úderech bude spíše výjimkou a to především na cíle velkých rozměrů, kde otázka času přípravy není tak rozhodující, jako u ZHN nepřítel. Jedině při pozemním úderu je třeba, aby chemické oddělení vyhodnotilo možné výsledky. Ale i pozemní výbuch na stupni armády bude spíše výjimkou.

Chceme-li nějak souhrnně vyčíslit **povinnosti jednotlivých oddělení jen ve vlastní metodice přípravy úderu**, je třeba brát v úvahu, že některé povinnosti se vzájemně prolínají nebo těsně spolu souvisí a na sebe navazují.

a) operační oddělení (skupina ZHN):

- vede, doplňuje a upřesňuje „Výkazovou mapu boje se ZHN nepřítel“, ve spolupráci s ostatními odděleními;
- organizuje a slaďuje součinnost mezi odděleními při plánování a rozhodování o jaderném úderu;
- vede současný přehled všech druhů jaderných prostředků přidělených armádě a přehled o jejich použití;
- podle vyžádání předkládá velitelé souhrnné návrhy na použití jaderných úderů (dokladuje náčelník operačního oddělení);

b) štáb NRVD:

- odpovídá za včasnou přípravu arb k úderu a předání rozkazu (povelu) k provedení;
- vede evidenci a okamžitý stav operačně taktických i taktických raket v armádě;
- předkládá návrhy na jejich použití, včetně propočtů účinnosti na cíle;
- úkoluje přidělenou jednotku dělostřeleckého průzkumného letectva na zjišťování a doplňkový průzkum pro jaderné údery;

c) oddělení průzkumu:

- organizuje průzkum a doplňkový průzkum veškerých cílů pro jaderné údery s využitím všech druhů průzkumu (tj. se svolením velitele nebo NŠ armády úkoluje i letecký průzkum, popřípadě průzkum ostatních druhů vojsk a podřízených svazků);
- shromažďuje, vyhodnocuje zprávy a předkládá vyhodnocené cíle, **epicentra v souřadnicích**, pro jaderné údery;
- spolupracuje na vyhodnocení možných ztrát ocenění účinnosti úderu;

d) letecká operační skupina:

- organizuje letecký průzkum cílů podle nařízení velitele, NŠ armády;
- vede evidenci a možnosti úderu leteckými atomovými pumami;
- zabezpečuje úder leteckými atomovými pumami.

Příklad metodiky práce štábu armády při rozhodování o jaderném úderu

Poř. čís.	Hlášení průzkumu	Činnost štábu					
		Velitel armády	Skupina ZHN	Oddělení průzkumu	Štáb NRVD	LOS	Poznámka
1.	Letecký průzkum: Zjištěno odpalovací zařízení CORPORAL v palebném postavení, X Y připraven k odpálení.	1. Po informaci skupinou ZHN vyslechně doklad — náčelníka průzkumu — NRVD — LOS a rozhodne provést úder raketou podle návrhu NRVD.	1. Převezme zprávu a zakreslí cíl. 2. Ihned informuje vel. armády. 3. Provede záznamy do přehledu ničení ZHN nepřítele. 4. Předá hlášení velitelství frontu. 5. Opraví evidenci raket po provedeném úderu.	1. Převezme zprávu, zakreslí cíl, vyhodnotí hodnověrnosti cíle. 2. Navrhuje provést doplňkový průzkum ostatních nezjištěných prvků sestavy oddílu CO.	1. Převezme zprávu, zakreslí cíl a zjistí nejvýhodnější prostředek pro údery. 2. Ihned připraví a zakóduje povel pro arb. 3. Po rozhodnutí velitele předá povel štábu arb. 4. Vypočítá pravděpodobnou účinnost úderu a informuje skupinu ZHN. 5. Hlásí vypálení (čas) veliteli armády a skupině ZHN.	1. Převezme zprávu a ihned předá dispečinkem. 2. Zjistí možnosti úderu letectvem. 3. Podle rozhodnutí velitele armády nařizuje provést doplňkový průzkum dalších prvků bojové sestavy odd. CO a výsledku vlastního úderu. 4. Po doplňkovém průzkumu hlásí dispečinkem výsledek.	Veškerá hlášení a doklady i rozhodnutí velitele armády se podávají po dispečinku, vyhrazeném pro řešení jaderných úderů.

Metodika práce štábu armády při určování cílů pro jaderné údery

Operační a taktická příprava

Řízení práce již při přípravě rozhodnutí k jadernému úderu musí si ponechat v rukou osobně velitel nebo NŠ armády. Skupina ZHN operačního oddělení je jeho bezprostředním pomocníkem.

Pro usnadnění práce a lepší přehled je třeba ve stanu velení u skupiny ZHN vést pro velitele armády současný přehled stavu (počtů) jaderných úderů armády a to všech druhů (nejlépe tabulka). Plán boje se ZHN tak, jak se dosud zpracovává, je skutečně jen „plánem“ a dá se těžko využít v boji.

Ve stanu velení bude třeba vést „Výkazovou mapu boje se ZHN“, kde zakreslovat skutečný stav vlastních raketových útvarů, popřípadě letectva a z nepřítele nejen jeho ZHN, ale všechny cíle, na které přichází v úvahu jaderný úder. Tato „Výkazová mapa“ by byla průběžně vedena v součinnosti s ostatními odděleními. Stejně tak je nutné vést ve štábu armády jednotný přehled zjištěných a zničených, nebo částečně zničených ZHN nepřítele. Roztržité vedení po jednotlivých odděleních nedává celkový přehled. Tuto evidenci, např. ZHN, bude nejlépe umístit u skupiny ZHN ve stanu velení. V ní uvést všechny předpokládané cíle pro jaderné údery (nejen ZHN), dále pak u každého cíle dobu a místo zjištění, provedená opatření a výsledek ničení (úderů).

Taková evidence umožňuje neustálý přehled nejen dosažených výsledků ničení ZHN, ale i těch ZHN, které dosud zjištěny a ničeny nebyly.

Správné a rychlé provedení jaderných úderů, zničení nepřítele v krátké době, získání palebné převahy a výhodného poměru je základem úspěchu v operaci. Proto je třeba činnost štábů všech stupňů zdokonalit i v metodice, rohodování a provádění jaderných úderů.

Vojenské přípravy evropských válečnických Severoatlantického paktu

Podplukovník František Jeniš

Vojenské - operační přípravy válečnických jako prvorů, kde se může rozvíjet ozbrojený zápas, jsou důležitou a nezbytnou složkou všeobecných příprav států a zvláště vojenskopolitických skupením států ke zvýšení vojenské síly a připravenosti k válce. Zahrnují celou řadu vojenskopolitických, ekonomických a ryze vojenských opatření, jež mají ve svém souhrnu vytvořit na válečnických optimálních podmínkách pro ozbrojený zápas. Věcná a cílevědomá příprava válečnických, která je v souhlase s předvídaným charakterem příští možné války, může mít podstatný vliv především na rychlost strategického soustředění a rozvinutí ozbrojených sil, na jejich materiálně technické zabezpečení, na rozsah účinků atomových úderů a na operace v počátečním období války.

Operační přípravu státního území provádějí již v míru všechny státy bez rozdílu společenského zřízení a příslušnosti k vojenskopolitickým paktům. Rozdíl je však v cílech a obsahu příprav, které zejména závisí na společenském zřízení států, na jejich zahraniční politice, vojenskostrategických plánech a na stupni ekonomického rozvoje. Imperialistické státy a pakty budují na válečnických zásadně taková zařízení a objekty, které mají sloužit agresivní válce proti socialistickému táboru. Socialistické státy uskutečňují operační přípravy státního území s cílem upevnit obranyschopnost svých zemí před nenadálým napadením nepřítelů a vytvořit příznivé podmínky pro zdrcující odpovědný útok. Tyto snahy plně odpovídají politice aktivní obrany míru a zájmům pokrokových národů světa.

Program infrastruktury

Veškerá zařízení na válečnických sloužící přímo k přípravě a vedení války buduje velení agresivního Severoatlantického paktu podle předem připraveného plánu tzv. Společného programu infrastruktury. Je to v podstatě plán vojenských, ekonomických a vojenskopolitických opatření k všestrannému zabezpečení a výcviku ozbrojených sil paktu v míru a zvláště k zabezpečení bojové činnosti ve válce na území Evropy.

Snaha o plnou realizaci tohoto plánu vyplývá ze skutečnosti, že evropskému světadílu je ve vojenských plánech imperialistů přikládán mimořádný vojenskostrategický význam. Evropou probíhá bezprostřední hranice mezi kapitalistickým a socialistickým táborem. Na jejím území jsou rozmístěny životně důležité ekonomické, politické a vojenské základny a střediska obou světových koalic - Severoatlantického paktu a států Varšavské smlouvy, jejichž vyřazení by vážně narušilo válečný ekonomický potenciál obou stran. Příznivé geografické a klimatické podmínky umožňují vést v evropském prostoru rozsáhlé pozemní, vzdušné i námořní operace strategického rozsahu.

S plněním programu infrastruktury se započalo v roce 1951-52, kdy celkové finanční náklady na přípravu evropských válečnických činily 1,45 miliardy dolarů. V letech 1958-61 dosáhly celkové náklady výše 2,6 miliardy dolarů, z nichž 1,1 miliardy (přes 40 % celkové částky) bylo určeno na budování letištní sítě, 389,2 miliónu na budování spojovací sítě, 364 miliónu na výstavbu naftovodů a skladů pohonných hmot, přes 260 miliónu na budování odpadacích základů řízených střel a atomových

skladů, 218,4 miliónu na výstavbu přístavů a vojenských námořních základů, 75,6 miliónu na zřizování radiolokační sítě, 22,6 miliónu na rozvinutí navigačního systému a 47,6 miliónu dolarů na zřizování výcvikových středisek.

V letech 1962-64 mají finanční náklady na přípravu válečnických dosáhnout 2,93 miliardy dolarů. Z toho podíl USA má činit 30,85 %, NSR 20 %, Francie 12 %, Velká Británie 10,5 %, Itálie 5,97 %, Kanada 5,15 %, Belgie 4,24 %, Nizozemská 3,63 %, Dánsko 2,87 %, Norsko 3,73 %, Turecko 1,1 %, Řecko 0,67 %, Portugalsko 0,28 %, Lucembursko 0,17 %. Vedle opatření, která jsou financována podle Společného programu infrastruktury, uskutečňují jednotlivé členské státy Severoatlantického paktu operační přípravy svých území podle plánů národního velení a na účet vlastních státních rozpočtů.

Za plánování, provádění a kontrolu příprav válečnických odpovídají jednotlivá oblastní velitelství, která jsou podle organizační struktury paktu zřízena pro severní, střední a jižní Evropu a pro oblast Středozemního moře. Území příslušných členských států podléhajících jednomu oblastnímu velitelství, tvoří součást stejnojmenného válečnického. Operační přípravy jednotlivých válečnických se provádějí rozdílně v závislosti na důležitosti, geografické poloze a vojenskogeografických podmínkách válečnických. Největší pozornost je věnována přípravě území, které podléhá oblastnímu velitelství pro střední Evropu tzv. středoevropskému válečnickému, jež je pokládáno za nejdůležitější nástupový prostor k válce proti SSSR a ostatním socialistickým zemím.

Operační přípravy středoevropského válečnického

Do oblasti středoevropského válečnického patří území NSR (bez spolkové země Schleswig-Holstein), Velká Británie, Francie, Belgie, Nizozemská, Lucembursko a Portugalsko s přilehlými moři a ostrovy. Tyto státy jsou ve společných otázkách podřízeny oblastnímu velitelství Severoatlantického paktu pro střední Evropu se sídlem v Paříži (Fontainebleau). V operačních přípravách středoevropského válečnického je rovněž počítáno s územím Španělska, které dosud není oficiálně členem paktu,

ale je svázáno s USA dvoustrannými vojenskými dohodami. Na území válečnického, o rozloze více jak 2 milióny km², jsou rozmístěny a cvičeny ozbrojené síly uvedených států a ozbrojené síly USA a Kanady. Je zde soustředěn největší počet nebojeschopnějších sil paktu vůbec - 50 % pozemních sil, 74 % leteckých a 57 % námořních sil, které jsou všestranně připravovány na agresivní válku proti socialistickému táboru.

Vojenskogeografické podmínky na válečnických jsou

v podstatě příznivé pro rozvinutí všech druhů vojsk a pro rozsáhlé pozemní operace. Nejdůležitější objekty strategického a operačního významu, jako jsou velká průmyslová, politická a administrativní centra, dopravní uzly, zásobovací zdroje a vojenská zařízení všeho druhu, jsou rozmístěny na pevnině a jen několik leží v prostorech mořských úžin nebo na přilehlých ostrovech. Značná úloha by zde tedy v případě války připadla pozemním a vzdušným silám v součinnosti s námořními silami.

Zaměření operačních příprav je rozdílné v jednotlivých pásech válčité, jež jsou velitelstvím stanovena podle úlohy a významu v možné válce. Nejdůležitějším pásem je tzv. bojová zóna, do níž náleží území NSR, Belgie, Nizozemska a Lucemburska. Z vojenského hlediska je připravována jako přímý nástupový prostor ozbrojených sil NATO proti socialistickým zemím NDR a ČSSR. Za zadní hranici pásma bojové zóny se rozkládá komunikační zóna, kterou tvoří Francie a pobřeží pás Atlantického oceánu. Je připravována k rozvinutí zásobovacích, dopravních, zdravotnických a jiných týlových orgánů a k přímému materiálnímu technickému zabezpečení leteckých a námořních svazků. Území Velké Británie, Portugalska, Španělska spolu se zásemy USA a Kanady je zahrnováno do tzv. vnitřní zóny, v níž jsou rozmístovány letecké, námořní a zásobovací základny ozbrojených sil paktu.

Mezi hlavní rysy operačních příprav středoevropského válčité patří budování letištní sítě, která má zabezpečit na hlavních operačních směrech činnost vojenských vzdušných sil Severoatlantického paktu. Na výstavbu letišť byla dosud podle programu infrastruktury věnována nejvyšší částka. V současné době je největší důraz kladen na výstavbu a úpravu letišť z hlediska použití jaderných zbraní. Jednotlivá letiště se upravují pro provoz reaktivních letounů - nosičů atomových pum, jejich vzletové dráhy se všeobecně prodlužují na délku 3000 m. V prostorech letišť se budují podzemní úkryty, sklady atomové munice a pohonných hmot.

Celkový počet vybudovaných letišť a přistávacích ploch na středoevropském válčité se pohybuje kolem 2000, z nichž je přibližně 20 % letišť vhodných bez úprav pro provoz reaktivních letounů. Největší letištní síť je na území Velké Británie, kde jedno letiště připadá v průměru na 270 km² plochy. Rozložení letišť je však velmi nerovnoměrné, téměř 90 % všech letišť je soustředěno v jižní polovině Anglie, která tak tvoří významnou základnu především strategického letectva. Americké strategické letectvo (SAC) má na britském území kolem 35 leteckých základen ve východní a střední Anglii. Nejdůležitější letištní uzly jsou vzdáleny od hranic socialistického tábora zhruba 1000 - 1200 km. Další výstavba letištní sítě je zaměřena na budování letišť pro strategické bombardovací letectvo a vzhledem k velké zranitelnosti hustě osídleného a plochého, otevřeného území Velké Británie též na rozvinutí letišť protivzdušné obrany státu.

Rozsáhlá příprava letišť a letištních ploch je prováděna v NSR, jež území je pro svou zeměpisnou polohu vhodné pro rozvinutí taktického letectva, určeného k podpoře vojsk na středoevropském válčité. V NSR připadá již jedno letiště na plochu 800 km². Největší a nejlépe vybavené letištní uzly jsou v zemích Rheinland-Pfalz a Nordrhein-Westfalen. V těchto prostorech jsou rozmístěna i letiště pro nosiče atomových pum, jejichž vzdálenost od našich státních hranic činí přibližně 350 - 450 km. Další výstavba je zaměřena na úpravu a zřizování nových letišť pro provoz těžkých reaktivních letounů.

Ve Francii, kde je nasycenost letišť pouze o jednu osminu menší nežli na území NSR, jsou nejvýznamnější letiště vybudována v severních a severo-

východních oblastech státu, ve vzdálenosti 500 - 800 km od hranic socialistického tábora. Zeměpisnou polohou a hodnotou letištní sítě je území Francie vhodné pro rozvinutí a činnost taktického, případně i strategického letectva.

V zemích Beneluxu je největší letištní síť v Belgii, kde jedno letiště připadá na plochu asi 530 km², což je o 30 % větší hustota nežli ve Francii. Nizozemsko má zhruba o jednu pětinu menší nasycenost nežli Belgie. Vzhledem k značné hustotě osídlení těchto zemí, nakupení velkých průmyslových závodů a zásobovacích základen na malém prostoru a vzhledem k průběhu důležitých přírodních komunikací, které navazují na velké námořní přístavy, je značná část letišť určena pro rozvinutí letectva protivzdušné obrany státu. Průměrná vzdálenost letištních uzlů od hranic NDR a ČSSR činí 500 - 700 km. Zeměpisnou polohou, hustotou a kvalitou letišť jsou v zemích Beneluxu vhodné podmínky pro rozvinutí a činnost bombardovacího letectva.

Významným opatřením v operačních přípravách středoevropského válčité je budování odpalovacích základen řízených střel. Připravují se speciální prostory pro odpalovací zařízení, přístupové komunikace, sklady, ubytovací objekty, podzemní úkryty a dílny. Stálé odpalovací základny taktických řízených střel TM-61 MATADOR a TM-76 MACE, které jsou ve výzbroji amerických a západoněmeckých jednotek taktických řízených střel, jsou vybudovány na území Rheinland-Pfalz a v jižním Bavorsku. V jihovýchodní Anglii, jmenovitě v prostorech Driffield, Hemswell, Feltwell jsou již připraveny odpalovací základny pro 60 balistických řízených střel SM-75 THOR s dosahem 3500 km. Kolem průmyslových středisek, vojenských objektů a ekonomických oblastí jako je např. ruská a sárska ekonomická oblast jsou budovány tzv. raketové pásy protiletadlových řízených střel typu NIKE, jejichž základny jsou od sebe vzdáleny 25 - 40 km a pro každou z nich je konfiskováno 10 ha půdy.

K zabezpečení bojové činnosti vojenských námořních sil a k zajištění zásobování vojsk paktu v Evropě ze zámoří je uskutečňována v rámci operačních příprav válčité výstavba a modernizace vojenských námořních přístavů a základen. Velení Severoatlantického paktu má již v evropských členských zemích k dispozici více jak 60 námořních základen. Nejdůležitější z nich jsou rozmístěny právě v prostoru středoevropského válčité na pobřeží Severního moře, v oblasti kanálu La Manche, v prostoru Biskajského zálivu a na pobřeží Středozemního moře. Vojenské námořní síly NATO jsou rozmístěny a připravovány v námořních základnách: Kiel, Cuxhaven, Bremerhaven, Wilhelmshaven a Borkum v NSR; Den Helder v Nizozemsku; Zeebrugge a Ostende v Belgii; Cherbourg, Brest, St. Nazaire, La Rochelle, Marseille, Toulon ve Francii; Harwich, Shoeburyness, Sheerness, Portsmouth, Portland, Plymouth, Devonport, Pembroke ve Velké Británii; El Ferrol, Cadix, Cartagena ve Španělsku; Porto v Portugalsku. V britské zátce Holly Loch je základna amerických atomových ponorek Polaris.

Přístavy a námořní základny na západofrancouzském, západoněmeckém, holandském a belgickém pobřeží jakož i na jižním a jihovýchodním pobřeží Anglie jsou značně zranitelné. Sbíhají se v nich četné námořní komunikace, což vyvolává hromadění lodí v přístavech, které jsou rozmístěny převážně v plochem, otevřeném terénu. Proto se snaží velení NATO rozptylovat a zvyšovat počty přistávacích a vykládacích míst. Provádějí se úpravy menších přístavů a nouzových kotvišť, připravují se zařízení pro vykládání materiálu mimo stálé přístavy. Hlavní námořní základny jsou vybavovány podzemními prostory v hloubce 50 - 100 m pod povrchem. Pro zvýšení kapacity přístavů

se rozšiřují přístávací fronty, vybavují se moderními vykládacími prostředky a podzemními sklady pohonných hmot a munice.

Důležitým prvkem operačních příprav válečtí je budování a úprava komunikací, jež mají zabezpečit operační a zásobovací přesuny a převozy ozbrojených sil Severoatlantického paktu. V rozvoji pozemní komunikační sítě je hlavní úsilí zaměřeno především na vybudování silničních a železničních magistral strategického nebo operačního významu, které se budují nezávisle na státních hranicích jednotlivých států. Zvyšuje se výkonnost a technický stav vozovek, zvlášť se únosností mostů pro přesuny těžké bojové techniky, budují se zvláštní objezdy nebezpečných míst a hlavní komunikační uzly se zabezpečují proti účinkům jaderných úderů.

Sít silnic a železnic je na středoevropském válečtí všeobecně dobře rozvinuta a v podstatě zabezpečuje požadavky vojsk na dopravu. Značný vojenský význam mají zvlášť dálnice na území NSR, Francie, Belgie a Nizozemska, které mají kapacitu většinou více jak 15 000 vozidel za 24 hodin. Velká pozornost je věnována výstavbě dálnic v NSR, kde celková délka dálnicové sítě činila do roku 1956 jen 2211 km a do roku 1970 má dosáhnout celkové délky kolem 5000 km. Rovněž ve Francii se ve srovnání s minulostí stavějí dálnice ve větším rozsahu. Za 15 let (od roku 1955) má být vybudováno zhruba 2000 km nových dálnic. V Belgii se počítá podle dlouhodobého plánu s výstavbou 1000 km dálnic a rozšiřováním sítě silnic vhodných pro rychlou dálkovou dopravu s budováním přezděž železničních tratí.

Hustota a kvalita silnic v jednotlivých státech Severoatlantického paktu na středoevropském válečtí je dosud rozdílná. Nej hustší síť vzhledem k rozloze území má Nizozemsko, kde na 100 km² připadá 220 km silnic. Na silnicích je neobyčejně mnoho mostů a železničních přejezdů. Početné jsou mechanické otočné nebo sklápěcí mosty, které jsou však značně poškoditelné. Obdobné podmínky hustoty a kvality silnic jsou na území Belgie, na 100 km² zde připadá 172 km silnic. Průměrná hustota silnic ve Velké Británii je 132 km na 100 km² s největším rozvinutím silnic v jižních a středních průmyslových a hustě osídlených oblastech Anglie. Ve Francii připadá na 100 km² 129 km kvalitních a technicky dobře vybavených silnic. Nej hustší silniční síť je v severní a severovýchodní Francii s dostatkem výkonných přejezdů do NSR a Belgie. Naprosto nedostatečný počet silničních přejezdů je do Španělska a Itálie.

Na posledním místě v nasycenosti silnic je NSR s průměrnou hustotou 82 km na 100 km², což spolu s kvalitativními nedostatky nestačí k zvládnutí ani mírové dopravy. Proto se v NSR energeticky přistupuje k plnění desetiletého plánu rozvoje silniční sítě do roku 1966. Podle tohoto plánu má být vybudováno nebo zmodernizováno 2100 km spolkových silnic a postaveno 2000 km nových dálnic, jejichž trasy mají navazovat na dálnicový systém Francie, Belgie a Nizozemska. Dále se počítá se snížením počtu úrovnňových křižovatek se železnicemi a s výstavbou nebo rekonstrukcí 1500 mostů. Pro případ války se na hlavních mostech zřizují komory pro minové nálož. V příhraničním pásmu v Bavorsku jsou upraveny silnice, zvlášť rozšiřováním vozovek na 6 a více metrů. Cílem úprav i budování nových silnic je zlepšit podmínky přístupu k československé státní hranici a vybudovat příjezdové cesty k pohraničním vojenským objektům.

Na výstavbu železniční sítě je vzhledem k jejímu klesajícímu významu ve válce věnováno poměrně méně finančních prostředků nežli na silnice. Počítá se, že doprava po železniční síti bude velmi zranitelná jadernými úderů a po vyřazení důležitých železničních uzlů a mostů v podstatě ochromena. Největší hustota železničních

tratí je v prostorech ekonomických oblastí jako je Porúří a dále prakticky na celém území Belgie, v severozápadních oblastech Francie a v okolí velkých měst Paříže, Londýna, Hamburku, Stuttgartu, Mnichova. V přípravě železniční sítě na válečtí je pozornost zaměřena na rekonstrukci stávajících tratí a elektrifikaci dálkových spojů s cílem vytvořit dálkové elektrifikované spoje, které mají vycházet z prostorů Porúří, Kolína a Frankfurtu do ostatních kapitalistických zemí až k přístavům na pobřeží Atlantiku a Středozemního moře. V hustotě železničních tratí jsou na středoevropském válečtí na prvních místech Belgie (31 km tratí na 100 km²), Nizozemsko (14 km), dále NSR (12,5 km) a Francie (10 km).

Pro koordinaci výstavby a hospodárného využití dopravního systému na evropských válečtích byl vytvořen speciální orgán Severoatlantického paktu tzv. dopravní pool. Kromě členských zemí paktu jsou v něm zapojeny i neutrální země Rakousko, Švýcarsko a Švédsko. Mezi jiným posuzuje tento orgán hlavně navrhovanou výstavbu komunikační sítě z hospodářského i vojenského hlediska.

Mezi opatření v operačních přípravách patří i budování zařízení pro materiálně technické a zdravotnické zabezpečení vojsk. Velení Severoatlantického paktu uskutečňuje na středoevropském válečtí rozsáhlou výstavbu skladů pro zásoby všeho druhu včetně zásob atomové munice. V současné době je v hranicích válečtí vybudováno již kolem 1500 nejrůznějších skladů, které jsou rozloženy především v komunikační zóně na území Francie, Belgie, Nizozemska i v západních oblastech NSR. Materiál z těchto skladů má zabezpečit ozbrojené síly na 90 dnů bojové činnosti. Sklady atomové munice jsou rozloženy nejvíce ve Velké Británii, dále v NSR a Francii. Vedle muničních skladů je nejvíce rozšířena výs. avba skladů PHM, jejichž zásoby mají zmírnit závislost kapitalistických zemí západní Evropy na dovozu nafty ze zámoří. Rozmístování skladů v prostoru válečtí je ovlivňováno rozložením komunikační sítě a dislokací vojsk, zvlášť leteckých sil. Při výstavbě skladů se přihlíží k možnostem komunikačního spojení mezi velkými námořními přístavy a prostory zásobovacích základů.

Zvláštní pozornost je věnována v operačních přípravách středoevropského válečtí zásobování pohonnými hmotami, zejména po zkušenostech s přerušením provozu v Suezském průplavu. Hlavním prostředkem přisunu pohonných hmot z námořních vykládacích přístavů do prostorů leteckých základů a skladů jsou stálá potrubí, na něž může být v případě potřeby napojeno polní potrubí k dopravě PHM do skladů polních armád. Sít naftovodů se buduje jak z finančních prostředků Severoatlantického paktu tak i z národních prostředků jednotlivých států. Vojenské naftovody spojují vykládací přístavy na pobřeží Francie, Belgie, Nizozemska a NSR s hlavními leteckými základnami na středoevropském válečtí. Plánuje se prodloužení jednotlivých tras naftovodů až do bojové zóny válečtí, to je východně řeky Rhein, do středních oblastí NSR. Celková délka naftovodní sítě má v současné době dosáhnout více jak 9000 km.

Součástí vojenských příprav válečtí je i příprava ekonomiky, zvlášť těch odvětví, která bezprostředně slouží zabezpečení války, to je především výstavba atomového průmyslu, uskutečňovaná nejvíce ve Velké Británii, NSR a Francii, dále zbrojního, chemického, elektronického, strojírenského a jiného důležitého průmyslu. Z hlediska prostoru jde převážně o snahu rozptylovat výrobní kapacity do hloubky a šířky území válečtí, což je při vysoké koncentraci průmyslu v západoevropských kapitalistických zemích a na omezeném evropském prostoru velmi obtížné. Průmyslové závody jsou zabezpečovány po stránce ochrany před účinky jaderných úderů.

Operační přípravy severoevropského válčiště

Území členských států Severoatlantického paktu v severní Evropě, Norska, Dánska, Islandu a spolkové země Schleswig-Holstein spolu s přilehlými moři a ostrovy, jsou součástí severoevropského válčiště. Tato oblast patří do podřízenosti oblastního velitelství NATO v severní Evropě se sídlem v Oslo.

Strategický význam severoevropského válčiště určuje výhodná poloha Norska v blízkosti důležitých hospodářských a vojenských oblastí Sovětského svazu a existence mořských úžin mezi Norskem a Dánskem, které spojují Baltické a Severní moře. Významnou úlohu při zabezpečování kontroly nad těmito úžinami mají mít západoněmecké námořní síly a letectvo. Proto také byla řešena otázka zřízení společného velitelství v prostoru Baltického a Severního moře. Zvláštní strategické postavení na válčišti má Island. Pro svoji výhodnou polohu na průstupu do Atlantického oceánu ze Severního ledového oceánu je ostrov využíván Spojenými státy pro zřizování raketových, námořních a leteckých základů, z nichž by bylo možno podporovat činnost ozbrojených sil paktu v severní Evropě.

Hlavní pozornost v operačních přípravách válčiště je velením NATO věnována výstavbě námořních základů a přístavů, jež by spolu s četnými nákladními a vykládacími místy a přirozenými zálivy (fjordy) vytvořily nutné podmínky pro rozptýlení vojenských námořních sil a všestranné zabezpečení jejich bojové činnosti.

S cílem zabránit námořním silám SSSR Polska i NDR pronikání mořskými úžinami Dánska a Norska do Atlantického oceánu se budují v prostoru těchto úžin nové vojenské námořní základny, rozšiřují se stávající přístavy, budují se velké skladiště pohonných hmot, zdokonaluje radiolokační síť pro zjišťování lodí a ponorek a provádějí se přípravy k podminování jednotlivých významných úseků námořních cest pro případ války.

Nejlépe vybavené námořní základny a přístavy zabezpečující rozmístění a bojovou činnost námořních sil paktu na severoevropském válčišti jsou v Norsku: Bergen, Trondheim, Kirkenes, Narvik, Trömsø, Hammerfest a Varde; v Dánsku: Korsør, Frederikshavn, Holmen (na ostrově Sjælland), København; na pobřeží Schleswig-Holstein: Kiel, Flensburg, Langballigau a Schleimünde; na Islandu je nejvýznamnější vojenská základna Reykjavík u jihozápadního pobřeží ostrova. Uvedené základny a přístavy mají nejlépe vybudovaná poběžná zařízení, obrovská zásobovací skladiště, prostředky pro opravu lodí, střešnice pro bojovou přípravu válečného loďstva a vyzkoušení nových zbraní.

Opatření pro další zdokonalování sítě námořních základů a přístavů předvídají v první řadě zvýšení jejich ochrany a obrany proti úderům atomových zbraní. Přípravuje se přemístění hlavních námořních základů z prostorů velkých administrativních a průmyslových středisk a přístavů do vzdálenějších a méně významných a zalidněných prostorů pobřeží a ostrovů. Provádějí se opatření pro rozptýlení nejdůležitějších objektů námořních základů jako jsou např. velitelská stanoviště, spojovací uzly, sklady a zdokonaluje se jejich vybavení speciálními úkryty. V norských námořních základnách Trondheim a Bergen jsou využívány úkryty pro ponorky, vybudované v letech druhé světové války pro obsluhu německých ponorek. V prostoru námořní základny Bergen se zřizují zvláštní úkryty (tunely) pro válečné lodě.

K rozšíření možnosti nakládání a vykládacích operací se zvyšují kapacity i počet nakládacích a vykládacích míst, která mají být schopna přijímat i velké námořní oceánské lodě. Jednotlivá místa

pro vykládání cisternových lodí v Norsku a Dánsku, zvláště v přístavech Trondheim, Stavanger, Korsør a Frederikshavn jsou spojována zvláštními potrubími s nejbližšími leteckými základnami NATO.

U velkých přístavů a námořních základů stojí zpravidla i rozsáhlé loďnice. Zvláštností loďnic Dánska a Norska je široké využívání plovoucích doků o únosnosti 100–200 000 tun a plovoucích jeřábů o únosnostech 15–150 tun, což ve značné míře ulehčuje jejich převedení vlekom do jiných přístavů a zálivů pro vytvoření potřebných opraváren v případě války.

Rozsáhlé přípravy se provádějí na pobřeží NSR, které patří do oblasti severoevropského válčiště. Obrovské částky se vynakládají na stavbu nových námořních základů, především v prostoru mezi Flensburgem a Kielem. Ve Flensburgském zálivu se staví nová námořní základna a níž bude umístěna mimo jiné i eskadra torpedoborců. Eskernförsörský záliv se stává zkušebním střediskem všech námořních zbraní. V Kielské zátce je umístěn námořní zbrojní sklad, pozemní nádrže oleje a mateřské přístavy pro křižníky. V prostoru Neustadt v Lübecké zátce je rozmístěna výcviková flotila ponorek; celý prostor se má stát důležitým střediskem pro výcvik ponorek.

V budování letištní sítě je pozornost zaměřena zvláště na úpravu stávajících letišť pro provoz reaktivních letounů a nosičů atomových zbraní. Na Islandu je podporována výstavba letišť na důležitých linkách, spojujících Severní Ameriku s Evropou. Letišť Islandu může být plně využito i pro činnost strategického letectva USA. Vzhledem k nepřiznivým geografickým podmínkám jsou letiště rozložena velmi nerovnoměrně. Hlavní uskupení letišť je na území Dánska, v jižních oblastech Norska a v prostoru Schleswig-Holstein. Téměř polovina letišť na území válčiště je vyčleněna pro spojenecké vzdušné síly paktu NATO.

K zabezpečení leteckých sil pohonnými hmotami bylo vybudováno na válčišti kolem 800 km naftovodů. Tak např. z přístavu Frederikshavn na severním pobřeží Dánska vede naftovodní potrubí na Aalborg, Karup, Skjødstrup a dále má být prodlouženo až na území NSR do prostoru námořní základny Kiel. V Norsku byl vybudován naftovod Stavanger, Oslo, dlouhý asi 300 km a další tři větve o celkové délce 350 km.

Výstavba a současný stav komunikační sítě na severoevropském válčišti odpovídá řídkému, nerovnoměrnému osídlení jednotlivých zemí, zvláště Norska a Islandu a zvláštěm přirodních podmínek. Nej hustší síť silnic v Dánsku (54 000 km), v Norsku (48 000 km) a na území Schleswig-Holstein. V posledních letech se v těchto zemích budují výkonné silnice i dálnice čisté ze strategických důvodů. Zvyšší intenzivní výstavba a zdokonalování silniční sítě se provádí v severních oblastech Norska, které se přibližují k hranicím SSSR.

Železniční síť je nej hustší v Dánsku (4800 km). Pro spojení tratí mezi ostrovy i k železničnímu spojení se sousedními státy se používá trajektorů. Některé mořské úžiny mezi ostrovy jsou překlenuty železničními mosty. Velení NATO podporuje připravované projekty mostů přes Öre Sund a Velký Belt, které by přímo spojovaly Jutský poloostrov se Švédskem. Zatím musí být významné železniční evropské magistrály sever – jih používat trajektorů. Velmi slabé je rozvinutá železniční síť na území Norska. Na Islandu železnice vůbec nejsou.

Podle rozsahu a zaměření budovaných zařízení na území válčiště je tedy zřejmé, že operační přípravy severoevropského válčiště, prováděné podle programu infrastruktury, mají své specifické zvláštnosti, jež vyplývají z geografické polohy

a přírodních podmínek severoevropských zemí. Velké množství ostře zaříznutých údolů vodních toků, četná jezera, zálvy a fjordy, horský terén Skandinávské vysočiny (přes 2000 m n. m.) spolu

s drsnými povětrnostními podmínkami nejsou příznivé pro rozsáhlejší operace. Válečnické je pokládáno především za prostor bojové činnosti vojenských námořních a vzdušných sil NATO.

Operační přípravy jihoevropského a středomořského válčiště

V jižní Evropě jsou podle organizační struktury řídicích orgánů Severoatlantického paktu zřízena dvě oblasti velitelství – pro jižní Evropu (Neapol) a pro oblast Středozemního moře (La Valetta). Této velitelství odpovídají a příslušná válčiště, která se územně prolínají a vytvářejí v podstatě jednu geografickou oblast. Jihoevropské válčiště tvoří území Itálie, Turecka a Řecka a pobřežní oblasti přilehlých moří. Středomořské válčiště zahrnuje v první řadě Středozemní moře s ostrovy a zálvy, pobřežní část severní Afriky a pobřežní oblasti středomořských států, na nichž jsou rozmístěny vojenské námořní a letecké základny.

Obě válčiště se připravují jako nástupišť ozbrojených sil Severoatlantického paktu proti SSSR ve Středomoří a na Blízkém Východě i jako základna pro udržení politického vlivu v těchto oblastech. Strategický význam válčišť zvyšují mořské úžiny a průlivy, které zabezpečují námořní spoje mezi Blízkým Východem a přístavy v jižní a západní Evropě. Mořské úžiny Dardanely a Bospor, ovládané Tureckem, jsou důležitými strategickými cestami mezi Černým a Středozemním mořem. Pásmo obou úžin jsou opevňována a vybavována vojenskými základnami, které jsou namířeny proti SSSR. Obdobný význam má Gibraltarský průliv, jímž vedou námořní komunikace ze Středozemního moře do Atlantického oceánu. Významnou polohu na jihoevropském válčišti zaujímají Řecko a Turecko, jejichž území bezprostředně hraničí se socialistickým táborem.

Strategickému významu a poloze obou válčišť na křižovatce námořních cest spojujících tři kontinenty, odpovídá i zaměření operačních příprav válčišť. Hlavní důraz je kladen na výstavbu námořních a leteckých základů k zabezpečení rozmístění a přípravy námořních a vzdušných sil Severoatlantického paktu. Pozemní síly, i když jsou početné, nedosahují úrovně vojsk rozložených na středoevropském válčišti. Ani přírodní podmínky, které se vyznačují rozdrobeností suchozemských oblastí s hornatým a členitým povrchem, nevytvářejí vhodné podmínky pro rozsáhlejší pozemní operace.

Mezi hlavní námořní základny a přístavy, v nichž jsou rozmístěny námořní síly Severoatlantického paktu, patří na pobřeží Itálie: Neapol, La Spezia, Genova, Taranto, Venezia, Brindisi, Livorno, Messina a Palermo; na území Turecka: Iskenderum, Izmir, Istanbul, Zonguldak, Trabzon, Ereğli, Mersin; v Řecku: Pireus, Korfu, Kréta a základna na ostrově Rhodos; na pobřeží jihovýchodního Španělska: Cartagena, Balcerona a Gibraltar; na severním pobřeží Afriky: Tobruk, Benghazi, Bizerta; na Korsice je největší námořní základnou Ajaccio a na Sardinii Cagliari.

Ostrov Malta je pro svou výhodnou polohu ve Středomoří připravován jako jedna z hlavních válečných základů britských ozbrojených sil.

Obdobně i Kréta se stává jednou z nejmocnějších leteckých a raketových základů na středomořském válčišti.

V operačních přípravách obou válčišť je věnována značná pozornost výstavbě letišť a leteckých základů pro vzdušné síly Severoatlantického paktu. Na území Itálie, Řecka a Turecka je vybudováno kolem 400 letišť a letištních ploch. Nejdůležitější letištní rájony jsou v Itálii v prostorech Milano, Brescia, Verona, Treviso, Aviano. V Turecku jsou hlavní letiště v prostorech Izmir, Bandirma, Balıkesir, Eskişehir, Diyarbakir, Ankara a Antalya. Důležité letecké základny jsou na ostrovech Sardinie, Kréta a Malta. Rovněž v severní Africe je rozvinutá letištní síť pro strategické letectvo, zvláště v přímořských oblastech a v prostorech komunikačních středisek.

Pro zásobování ozbrojených sil pohonnými hmotami se buduje i na těchto válčištích síť naftovodů, jejichž trasy vycházejí zejména z italských a tureckých přístavů ve Středozemním moři. Doposud je vybudována na jihoevropském válčišti kolem 3000 km naftovodů.

V prostorech jihoevropského a středomořského válčiště se podle programu infrastruktury budují stále odpalovací základny raketových střel středního doletu, jmenovitě na území severní Itálie, Řecka, Turecka a na ostrovech Sardinie a Kréta. Tyto prostory byly vybrány pro svoje vhodné geografické podmínky (horský, zalesněný terén) a vzdálenost od socialistického tábora, která zdanlivě zmenšuje možnosti jejich zranitelnosti. V Itálii byly již vybudovány odpalovací základny pro 30 raket a v Turecku pro 15 raket typu Jupiter. V prostorech vojenských objektů, základů a kolem průmyslových středisek se zřizují odpalovací rampy protiletadlových řízených střel.

Komunikační síť na jihoevropském válčišti je nepoměrně řídká, nežli ve střední Evropě. Na 100 km² připadá v průměru jen 25 km silnic a 3 km železnic. Relativně lépe je rozvinuta síť komunikací v severních a středních průmyslových oblastech Itálie. V poslední době je značná pozornost věnována stavbě strategických magistrál v Turecku, které směřují k hranicím Sovětského svazu. Rovněž v Itálii tak jako v ostatních kapitalistických evropských zemích se uskutečňuje rozsáhlá výstavba dálnic, při jejichž plánování se uplatňují především vojenská, strategická hlediska. Přes území Itálie jsou budovány tranzitní komunikace, důležité pro zásobování vojsk ve střední Evropě z oblastí Blízkého a Středního Východu i ze severní Afriky.

Z uvedených příkladů vyplývá, že operační přípravy jihoevropského válčiště jsou zaměřeny v první řadě na budování základů pro vojenské námořní a vzdušné síly, na výstavbu raketových odpalovacích základů a zařízení pro materiální zabezpečení vojsk ze zásobovacích zdrojů Blízkého a Středního Východu i severní Afriky.

Boj se zbraněmi hromadného ničení

Generálmajor Václav Vitanovský

Nějak nesměle se rozbíháme v problematice boje se zbraněmi hromadného ničení. Ne dost důsledně organizujeme a provádíme opatření, která nám mají zabezpečit, aby vlastní vojska a technika netrpěla od důsledků úderů těchto zbraní a nebyl jim způsobován zbytečně veliké ztráty. Velmi často prováděná opatření mají charakter obranný, spadající do pojmu ochrany proti zbraním hromadného ničení.

Je jisté, že to není zcela správné. Chtěl bych ukázat na to, v jakých — podle mého názoru — směrech by se měla problematika boje se zbraněmi hromadného ničení rozvíjet, aby boj s nimi byl efektivní, aby byl veden cílevědomě a tím i účinně.

Vraťme se však napřed do nedávné historie. Je nesporné, že hlavní údernou silou v poslední světové válce byly tanky. To se ukázalo, jednoznačně v největších bitvách na všech bojištích a tam, kde tanky byly hromadně a dovedně nasazeny, tam se vždycky projevil úspěch. Je to zcela pochopitelné, protože tanky soustřeďují společně tři důležité vlastnosti, které jim dávají přednost v boji. Je to jejich úderná síla, vyplývající z vysoké manévrovosti, je to jejich mohutná palebná hodnota, vyplývající z dostatečně velké ráže tankového kanónu a nakonec je to pancíř, který dostatečně nadějně chrání osádku tanku před palbou některých klasických zbraní a ve značné míře — a to je to nejdůležitější — i před účinky jaderných zbraní.

Vzhledem k tomu, že o tom bylo již dost napsáno, nebudu dále tyto úvahy rozvíjet. Zmínil jsem se o tom z jiných důvodů. Chtěl bych upozornit na to, že velmi brzy v poslední světové válce a dokonce již v předválečném období pochopili velitelé a vojáci, že je třeba s tanky bojovat cílevědomě, že je třeba organizovat proti nim takovou obranu, která by útočícím tankům byla nepřekonatelnou překážkou a mít takové zbraně, které by dokázaly tanky bezpečně ničit. A proto v této etapě vývoje protitankové obrany vznikají nové vzory protitankových zbraní a obrana proti tankům se rychle stává jedním z hlavních druhů bojového a operačního zabezpečení.

Rozvoj protitankové obrany neustal ani po druhé světové válce. Vyvíjejí se stále nové a účinnější protitankové kanóny, vývojoví pracovníci nacházejí nové konstrukce těchto zbraní, vznikají stále nové a účinnější formy boje s tanky. Zvětšuje se ráže protitankových kanónů, vznikají nové druhy kanónů (lehké bezzákluzové), zvyšuje se počáteční rychlost protitankových granátů a jsou vyvinuty nové druhy střeliva.

Nejnovější dosažení poválečné vojenské vědy — rozvoj vojenské raketové techniky — našel svoje uplatnění i v protitankové obraně. Vzniká mnoho modelů protitankových řízených střel, ať již řízených povelů předávanými na kormidla střely pomocí drátků, nebo modernější řízené rádiem.

Prostě řečeno vidíme, že boji s tanky nepřítele se od samého objevení se tanků na bojišti přikládal a dodnes přikládá veliký význam a že byly vyvíjeny různé protitankové zbraně k boji s tímto nebezpečným nepřítelem, ale že současně také byla zavedena účinná organizace boje s tanky, která se v některých rysech udržela do dnešních dob. Vidíme totiž, že boj s tanky byl zcela důsledně proorganizovaný, že byla jednoznačně stanovena odpovědnost za jeho organizaci a vedení a že k boji s tanky byly vytvářeny protitankové zálohy na všech stupních velení. V některé míře je tomu tak dodnes. Kromě toho si uvědomujeme, že boj s tanky nevedlo a nevede pouze dělostřelectvo. Vedou ho i ženisté, kteří vedle stálých minových polí, pokládaných na směrech možného útoku tanků vytvářejí pohyblivé odřady zatarašovacích, aby manévr minovými zátarasy mohl být prováděn podle toho, jak se projevují skutečný tankový útok.

Zopakoval jsem několik těchto úvah proto, abych oživil v čtenáři vzpomínku na problémy protitankové obrany a ukázal, jakou řadu opatření ve vývoji zbraní i v organizaci boje s tanky vyvolalo objevení se tanků na bojišti. Vzhledem k tomu, že tanky do dnešního dne i do budoucnosti jsou zbraní vysoce perspektivní, budou se otázky protitankové obrany dále vyvíjet a budou se hledat další nové formy jak s nimi co nejúčelněji bojovat.

Po druhé světové válce se však na bojišti objevila nová zbraň — atomová puma. Je zcela přirozené, že v okamžiku, kdy se na bojišti objevila, nebylo proti ní obrany. Tak to totiž bývá vždy, když se něco nového objeví. Od jejího svržení na Hirošimu a Nagasaki uplynulo již 17 let. Tato doba je poznamenána dalším bouřlivým rozvojem atomových zbraní i ostatních zbraní hromadného ničení.

Nechci opakovat, o které všechny zbraně hromadného ničení jde, faktem však zůstává, že zbraně hromadného ničení se staly v současné době základní palebnou silou, která klesá cestu do hloubky nepřátelské obrany, ale která také pozemním vojskům svými údery způsobuje obrovské ztráty. Tam, kam atomová nebo dokonce vodíková nálož dopadne, tam zpravidla zůstane málo takových odporů, které by byly s to zabránit rychlému postupu útočníka. Naopak tam, kde dopadne jaderná nálož na útočníka připraveného k vyražení, tam těžko k útoku v plánované době dojde, dojde-li k němu vůbec. To je to základní, proč atomové a vodíkové náboje a jejich správné použití mohou zabezpečit jak útočníkovi, tak i obránci úspěch v boji či operaci.

A dostáváme se k podstatě problému, o kerém bych chtěl dát na pořad a k přemýšlení několik myšlenek.

Jestliže se podíváme na to, jak nepřítel organicky rozložil prostředky hromadného ničení ve svých bojových a operačních sestavách, pak vidíme, že již bezprostředně na předním kraji má taktické prostředky „jednotlivce“ Davy Crockett, pokračuje to pak přes atomové kanóny a houfnice, rakety Honest John a Corporal k raketám typu Redstone a bezpilotní prostředky napadení typu Matador, Mace, Snark atd. A tak nepřítel postupně rozčleňuje zbraně tohoto druhu do celé hloubky — taktické, operační i strategické. Kromě toho k raketám přistupují i nosiče atomových pum — letouny.

Můžeme tedy pozorovat, že od linie fronty až do nejhlubšího týlu jsou rozmístěny prostředky jaderného napadení a všechny jsou schopny přenést na nás svůj atomový náboj a způsobit nám obrovské ztráty.

Proto právem vzniká požadavek, že boj s těmito prostředky atomového napadení musí být veden ihned a všemi prostředky, které jsou k boji s nimi k dispozici. To ve své podstatě je požadavek naprosto správný, avšak podívejme se nyní trochu blíže, jak je plněn a zda tak, jak

to děláme, můžeme zabezpečit efektivní boj s prostředky hromadného ničení nepřítele, nebo zda to jde dělat lépe.

Nelze říci, že bychom neměli prostředky, které by mohly boj se zbraněmi hromadného ničení nepřítele vést. Tak jako má nepřítel prostředky hromadného ničení a jejich nosiče, tak je máme i my a jistě ne menší kvality a jistě ne méně. Nejde tedy o to, že bychom nemohli zasáhnout na kterýkoli nosič jaderného náboje nepřítele, ať je kdekoli. A přece je řada velkých potíží spojených s efektivním bojem s těmito jeho prostředky.

Potíže spočívají v tom, že k tomu, abychom mohli prostředek jaderného napadení nepřítele zničit, musíme mít k dispozici několik základních údajů a splnit několik podmínek. Musíme nejprve znát, kde prostředek napadení nepřítele je (znát jeho přesné koordináty) a kromě toho musíme mít po ruce vlastní prostředek, kterým bychom mohli zničení provést. A jsme u kořene celé záležitosti. První část požadavku totiž není tou nejsložitější. Jde jen o to, aby průzkum prostředků hromadného ničení nepřítele byl dobře organizován a byl cílevědomě veden. Kromě toho je nutné, aby výsledky průzkumu byly včas předány. Zjistíme-li však nosiče atomového napadení a máme-li předány jeho koordináty, neznamená to ještě, že máme vyhráno. Tím jsme si totiž zabezpečili jen tu menší část předpokladů pro splnění úkolu — zničení nosiče (je přirozené, že pod pojmem „nosič“ nemám na mysli výhradně startovací zařízení, nebo letoun-nosič na letišti, ale kterýkoli důležitý prvek celého systému patřícího k nosiči jako vykonavatel).

Jednotka, obsluhující každý nosič atomové nebo vodíkové nálož, je si totiž velmi dobře vědoma toho, že boj s ním bude veden velmi urputně a snaží se nejdříve ho zničit. Proto byla vypracována teorie, která se i v praxi provádí, jak se vyhnout možnému zničení. Vedle toho, že je prováděno zvlášť důsledné maskování, mají tyto prostředky za povinnost ihned po odpálení co nejrychleji z odpalovacího stanoviště zmizet a přemístit se co nejrychleji na svoji technickou základnu, aby mohly být vybaveny novou atomovou hlavici nebo aby mohla být p dvěřena nová atomová puma. U taktických zbraní atomového napadení doba mezi odpálením rakety, nebo od výstřelu z kanónu či houfnice do opuštění palebného stanoviště může činit pouze několik minut. A v těchto několika minutách musí proběhnout na

naší straně velmi mnoho. **Vždyť my přece nechceme, aby úder vůbec byl proveden.** Proto musíme bezpodmínečně prostředek napadení průzkumem zjistit ještě v době před úderem. Musíme dopravit do příslušného štábu zprávy o prostředku napadení a skoro současně musíme tyto údaje předat i vykonavatelům. Musíme předat souřadnice cíle a údaje, o jaký cíl jde. Pak musí být vybrán odpovídající prostředek, který úder nebo útok provede, musí být zvolena příslušná kilotonáž atomové nálože (je-li úder prováděn atomovým nábojem) a konečně dán povel k provedení úderu. Vidíme, že činnosti je tu mnoho s ohledem na to, že mám k dispozici často pouze několik málo minut.

Zákonitě vznikl tedy požadavek mít nestálé k dispozici na naší straně pohotovostní prostředek, který by byl schopen ihned, nebo ve velmi krátké době provést úder na cíl, nacházející se na místě jen omezené krátkou dobu. Je již dnes proto běžnou věcí, že na všech stupních velení v raketových útvech takové pohotovostní baterie, nebo pohotovostní odpalovací zařízení mám stále k dispozici. To je všechno správné, ale zdá se mi, že to daleko ještě není všechno, co bychom mohli pro celou tuto záležitost udělat.

Podívejme se na celou otázku trochu z jiné strany. Boj se zbraněmi hromadného ničení nepřítele můžeme vést vlastními raketami divizního, armádního a frontového typu, letouny nosiči atomových pum, klasickým dělostřelectvem, letectvem vybaveným konvenčními zbraněmi, diverzními skupinami (speciálními skupinami), předsunutými odřady a výsadečnými jednotkami. To ovšem zdaleka neznamená, že výpočet vlastních prostředků je úplný. Vidíme, že prostředků, které máme k dispozici pro boj se zbraněmi hromadného ničení nepřítele, není málo, ale když se současně podíváme na jejich různorodost a na to, jak jsou rozmístěny v bojové a operační sestavě vlastních vojsk, poznáme, že přece jenom otázkou číslo jedna není, že by nebylo prostředků boje se zbraněmi hromadného ničení nepřítele málo, ale to, že je velmi složité celému tomuto aparátu rychle, spolehlivě a správně velet. Pokud tento problém řešíme na cvičeních, necítíme důsledky špatného nebo pozdního rozhodnutí a plnění úkolu, ale naplno bychom to pocítili zcela určitě ve válce. Proto, podle mého názoru, není celá otázka boje se zbraněmi atomového napadení nepřítele dovedena do logického konce.

Přišli jsme již sice k závěru, že je třeba boj se zbraněmi hromadného ničení nepřítele centralizovat, avšak naše závěry se projevíly doposud jen v tom, že zpracováváme jednotný „**Plán boje se zbraněmi hromadného ničení nepřítele**“. A ozývají se hlasy, k čemu je tento dokument dobrý, když přece řada jeho opatření je i v jiných plánech, jako např. i v základním plánu operace a plánech bojového použití druhů vojsk. Tyto hlasy se ozývají právem, protože jak jsem se již zmínil, nebyly otázky boje se zbraněmi hromadného ničení nepřítele dovedeny do konce, a proto ani potřeba jejich centralizovaného řešení se necítí jako nezbytnost. V dokumentu, který na cvičeních zpracováváme se ukazuje, jaké prostředky se pro tento boj vydělují, jaká kilotonáž je pro nosiče připravena, které divizní, armádní a frontové rakety jsou v pohotovosti, jak je zabezpečeno spojení, velení vůbec atd. Až potud by to bylo, jak se zdá, všechno normální a zcela prosté.

Nyní se však podívejme na to, jak se opatření obsažená v plánu provádějí v praxi.

Průzkumný letoun např. zjistí odpalovací zařízení Corporal, které právě zajišťí do palebného postavení k provedení úderu. Tento úder možno očekávat za několik desítek minut. Průzkumný letec ihned po zjištění cíle, samozřejmě když všechno, jak se říká, klapne a když jde přirozeně o zkušeného průzkumníka, předává na zem koordináty a charakteristiku cíle. Koordináty jsou po síti průzkumu zachycovány na všech stupních velení, které mají pro tuto síť vydělené přijímače. Přinejmenším to bude ve štábu divize, armády a frontu. Poněvadž čas nečeká a Corporal také ne, a protože je taková zásada, že prostředek atomového napadení je třeba bít všemi prostředky a ihned, může se přece stát (a to se vyloučit nedá), že po Corporalu letí najednou údery tři, z divize, armády a frontu. Zdálo by se, že to nevadí. Hlavně, že Corporal byl zničen. To je sice na jedné straně pravda, ale na druhé straně nemáme právo s takovými prostředky jako jsou atomové zbraně neúčelně hospodařit. Nechtěl bych, abych byl brán za slovo v tom smyslu, že není nutné na Corporal použít jen atomové zbraně. S tím bych musel souhlasit. Já jsem tento příklad použil jenom proto, abych dokumentoval, že v každém případě může být použito buď více než je potřeba, nebo na druhé straně málo a pozdě jenom proto, že centralizace

boje se zbraněmi hromadného ničení není provedena do všech důsledků.

Proč tento příklad uvádím? Uvádím ho proto, že z něho jasně vyplývá, že boj s prostředky hromadného ničení nepřítele je třeba skutečně tvrdě centralizovat. Je otázka na jakém stupni? Zdá se mi, že je to účelné na stupni frontu. Není možné a ani není účelné, provést centralizaci na stupních vyšších než je fronta proto, poněvadž boj s taktickými a blízkými operačními prostředky napadení by byl veden příliš nepružně a na druhé straně centralizace na stupni nižším by byla nevýhodná z důvodů, které jsem se snažil ukázat na vředu uvedeném příkladě.

Samozřejmě je zákonitá hned jedna připomínka. Kdo tedy bude za boj s prostředky atomového napadení nepřítele odpovídat. Bude to tedy velitel frontu? Velitel armády odpovědnost neponese? Myslím, že takto otázka není správně položena. Zde se nemůže přece mluvit o tom, kdo bude odpovědný a kdo ne, kdo více a kdo méně, když jde o boj se zbraněmi hromadného ničení nepřítele. V čem tedy spočívá odpovědnost jednotlivých stupňů velení? Spočívá v tom, že na všech stupních jednotlivé prostředky, které jsou pro boj se zbraněmi hromadného ničení nepřítele vyděleny, jsou stále ve vysoké bojové pohotovosti, že jsou stále dokonale maskované tj. kdykoliv připravené k úderu či útoku, který bude znamenat vyražení nepřátelského nosiče jaderné nálože.

Myslím, že centralizace na stupni frontu by byla velmi výhodná, protože v sestavě frontu je již dostatek prostředků všeho druhu, které do boje se zbraněmi hromadného ničení nepřítele zasahují. Fronta má k dispozici kromě divizních, armádních a frontových raket svoje frontové letectvo a ostatní klasické palebné prostředky a ostatní prostředky boje s nosiči jaderných náložek nepřítele. Jde nyní již jen o to, jak těmto prostředkům co nejúčelněji velet. Myslím, že velení by mělo být soustředěno do jedné rukou, ale že by to nemělo být bezprostředně do rukou velitele frontu.

Velitel frontu musí mít své oči neustále a v prvé řadě obrácené ve směru kupředu, musí organizovat vševojsový boj a operaci a musí stále sledovat, jak co nejlépe využít vlastních atomových úderů na hlavní uskupení nepřítele, snažit se nepřítele oklamat, ničit a tím dosahovat vysokého tempa útoku.

Vím z praxe, že není myslitelné, aby velitel frontu neustále byl rozptylován dle-

čími problémy bojové činnosti byt by byly některé z nich tak důležité jako je boj s prostředky atomového napadení nepřítele. Proto mám na mysli, že by bylo vhodné, aby pro boj se zbraněmi hromadného ničení byl ustanoven jeden z hlavních funkcionářů polního velení frontu. Myslím, že by nebylo správné, kdyby to byl např. náčelník raketových vojsk a dělostřelectva nebo některý z leteckých velitelů, ale že to musí nutně být vševojsový velitel, který by byl schopen celý souhrn otázek správně, samostatně a v zájmu vševojsového zámyslu velitele frontu vyřešit. Je přirozené, že by bylo třeba, aby k tomuto účelu měl k dispozici několik specialistů, kteří by mu potřebné práce spojené s velením zabezpečili.

A nakonec k otázce organizace velení v boji se zbraněmi hromadného ničení nepřítele. Vracím se nyní znovu na začátek svého článku a k tomu, proč jsem se obšírněji rozepsal o otázce protitankové obrany a vytváření protitankových záloh. Chtěl bych totiž ukázat na to, že potřeba koordinovaného boje s tanky nutně vyzvala i potřebu centralizovaného velení a vytvoření záloh pod jedním velením, které by byly schopny bojovat s tanky efektivně. Jestliže dojdeme k tomu, že boj se zbraněmi hromadného ničení je přinejmenším stejně důležitý jako boj s tanky, pak je třeba tento boj do všech důsledků organizovat a vést.

Je mi jasné, že otázka vytváření záloh pro boj s prostředky hromadného ničení nepřítele není tak jednoduchá jako vytváření podobných záloh pro boj s tanky, ale to ještě neznamená, když je to obtížné a neobvyklé, že bychom měli předem od toho upustit. Myslím, že nestačí zůstat na půl cesty. Nestačí říkat, že boj se zbraněmi hromadného ničení je důležitý, že se musí vést všemi prostředky a ihned, ale dovést celou otázku tohoto boje do konce. Nechci říkat, že jediný návod jak to udělat je ten o kterém píš, ale jedno je jisté, že otázka boje se zbraněmi hromadného ničení nepřítele není dosud uspokojivě dořešena a že je třeba hodně na ní dopracovat.

Centralizace sama o sobě má mimo jiné řadu dobrých podkladů pro automatizaci velení a řízení. Mám za to, že právě centralizované vedení boj se zbraněmi hromadného ničení dává výborné předpoklady pro automatizaci nejen procesů velení, ale i ve spojitosti s tím i automatizaci velení pohotovostnímu palebnému systému a jistě není otázkou daleké budoucnosti,

kdy po předání cíle průzkumným letcem do odpálení uběhne pouze několik málo minut. A to je právě to co potřebujeme. Možná, že centralizace boje s prostředky atomového napadení nepříteli si vyžádá autonomní systém spojení (dokonce si myslím, že určitě vyžádá), ale myslím si rovněž to, že bude-li dořešen takový systém, který poskytne plnou jistotu efektivního boje s těmito prostředky, pak bude správné

i tento autonomní systém spojení pro tento účel vybudovat.

Závěrem bych chtěl zdůraznit, že je třeba této otázce věnovat nejméně tolik úsilí jako bylo věnováno organizaci boje s tanky, aby bylo v příští možné válce dosaženo nejméně takového efektu v boji se zbraněmi hromadného ničení jako dosahovala sovětská vojska v boji s tanky wehrmachtu v poslední světové válce.

Některé názory na použití raketových vojsk a dělostřelectva při zasazování armády druhého sledu frontu

Podplukovník Josef Brož

Použití raketových vojsk a dělostřelectva při zabezpečení zasazení armády druhého sledu frontu představuje řadu složitých a obsáhlých problémů. Armáda druhého sledu bude zasazována obvykle na široké frontě v průběhu operace, kdy obě strany budou v pohybu. Proto štáb raketových vojsk a dělostřelectva frontu i armády bude řešit řadu obtížných úkolů. V příspěvku poukážu jen na zásadní otázky.

Štáb raketových vojsk a dělostřelectva frontu je rozhodující složkou při organizaci palebného zabezpečení armády druhého sledu

Při zasazování bude řešit tyto základní otázky:

- úkoly raketových vojsk (ničení ZHN, záloh, VS, narušení systému PVO, práce radiolokačních prostředků, organizace hromadných úderů jadernými náplněmi při přibližování přisunujících se proudů, úkoly PTZ);
- přeskupení raketových vojsk a dělostřelectva;
- potřebu raket s jadernou, chemickou a tříštivotrhavou náplní;
- posílení druhosledové armády raketovými a dělostřeleckými prostředky;
- způsob palebné přípravy a palebné podpory;
- předpokládanci dobu pohotovosti.

V přípravě raketových vojsk a dělostřelectva druhosledové armády k zabezpečení zasazení je nutné odlišit dvě hlavní období, v nichž se krystalizuje způsob bojového použití. V přípravném období probíhá plánování, a to přibližně na stejných zásadách jako u štábu raketových vojsk a dělostřelectva armád prvního sledu. Podstatnou část práce štábu však tvoří plánování přesunu na čáru zasazení. Je též bezpodmínečně nutné připravit dokumentaci k předpokládaným variantám dělostřeleckého zabezpečení zasazení a operace armády 2. sledu. Dovolí-li to čas, pak při organizaci součinnosti je nutné rozebrat základní varianty zasazení armády 2. sledu podle předvídaných podmínek na bojišti a ve všeobecných rysech nastínit způsob činnosti raketových vojsk a dělostřelectva.

V operaci podle skutečně vzniklé situace dochází k upřesnění nebo dodatečnému stanovení nových úkolů k zabezpečení zasazení armády 2. sledu. Na základě tohoto štáb raketových vojsk a dělostřelectva upravuje plán bojového použití raketových vojsk a dělostřelectva. Může dojít ke změnám nejen v prostoru a době zasazení, ale i ke změnám ve složení, operačním učením armády a v posilových prostředcích. Podle změněné situace se upřesňují nebo stanovují dodatečně nové úkoly. Tato změna musí se projevit nejdříve v úkolech raketových vojsk a potom hlavně dělostřelectva.

Organické armádní prostředky jako armádní raketová brigáda (dále jen arb) může být při nedostatku prostředků vyjmuta dočasně z podřízenosti armády 2. sledu a působit v rámci frontu, a to případně až do doby zasazení vševojskové armády. Zvláště může být

toto uskutečněno v první útočné operaci počátečního období války, kdy arb může se účastnit prvního hromadného úderu podle úkolů štábu raketových vojsk a dělostřelectva frontu. Rovněž může být armádě 2. sledu dočasně odebrána protitanková brigáda (ptb). Z této ptb může si front vytvořit PTZ, za předpokladu, má-li nedostatek PT prostředků, popřípadě došlo-li k jejich vyřazení. Konečně i za zvlášť nepříznivé situace (nedostatek hlavně dělostřelectva) může být i armádě 2. sledu odebrána kanónová dělostřelecká brigáda a dočasně přidělena některé armádě 1. sledu. V dočasném odebrání armádních raketových a dělostřeleckých prostředků nutno vidět nevýhodu v tom, že veškeré nebo přinejmenším část těchto prostředků může být zničena než dojde k zasazení armády 2. sledu a bude tak podstatně oslabena její úderná síla. Výhodou lze snad spatřovat v tom, že tyto prostředky budou včas předsunuty k předpokládané čáře zasazení a mohou se účastnit a náležitě připravit k jejímu zabezpečení.

Aby mohl štáb raketových vojsk a dělostřelectva připravit možné varianty palebného zabezpečení armády 2. sledu, velitel frontu zpravidla stanoví:

- možné složení a operační uclnění armády při jejím zasazení;
- předpokládané počty jaderných náplní pro armádu 2. sledu a pro prostředky frontu, které se účastní zabezpečení;
- prostředky frontu, popřípadě armád 1. sledu, které budou působit ve prospěch armády 2. sledu při jejím zasazení;
- předpokládané čáry a dobu zasazení armády 2. sledu.

Armáda 2. sledu (arb, ptb, kdb a taktické raketové prostředky) může být ještě posílena hodnotou oddílů armádních raket, a to v případě, že byl zničen jeden oddíl arb v průběhu operace, nebo ještě před jejím zasazením. Jinak by armáda neměla možnost zabezpečit nepřetržitou pohotovost a hlavně činnost operačně taktických raket. Proto se zdá výhodné posilovat vševojskovou armádu druhého sledu nejméně jedním oddílem raket armádního typu. Rovněž organická dělostřelecká brigáda nezabezpečuje posílení v průměru dva dělostřelecké oddíly na vševojskový svazek v prvním sledu. Tyto dělostřelecké oddíly jsou předurčeny pro boj s nepřátelským dělostřelectvem, ale i k umlčení prostředků jaderného napadení nepřítele taktického určení. Již při vyřazení jednoho dělostřeleckého oddílu nepřítelem se značně snižují palebné možnosti armády. To se zejména odrazí v boji s nepřátelským dělostřelectvem a zvláště při zabezpečení bojové činnosti vševojskových svazků. Nehledě k tomu, že se neustále zvyšují palebné možnosti vševojskové armády jako celku, vystupuje požadavek posílit armádu 2. sledu aspoň jednou dělostřeleckou brigádou frontu.

Při zasazení armády 2. sledu štáb raketových vojsk a dělostřelectva frontu musí pro použití jaderných náplní rozdělit objekty ničení mezi frontové prostředky, zasazovanou armádu 2. sledu, a popřípadě i prostředky armád 1. sledu. V přípravném období se vyskytnou obtíže při rozdělení cílů a je proto nutné stanovit pro palbu prostředků frontu (raketového vojska a letectvo), vojsk zasazované armády a případně armád 1. sledu. Za soudobých podmínek, kdy armáda 2. sledu je vybavena a posílena mohutnými prostředky jak je uvedeno výše, je sama schopna v součinnosti s frontovými prostředky splnit palebné úkoly při jejím zasazení. Prostředky armád 1. sledu vzhledem k nutnosti působit údery ve prospěch svých svazků 1. sledu nemohou tak plně převzít povinnost účastnit se zabezpečení zasazení armády 2. sledu. Při palebném zabezpečení armády 2. sledu hlavní a rozhodující úlohu budou mít raketové prostředky frontu a zasazované armády a je proto třeba včas je předsunout, aby byly pohotovы k úderu.

Přesun armády 2. sledu na čáru zasazení je ohrožen úderem letectva, raket a v konečné fázi i palbou dělostřelectva nepřítele. Nebezpečí vzrůstá v době, kdy dochází k nahromadění sil a prostředků (na přepravách, soutěškách apod.) a zvláště v okamžiku rozčleňování proudů před čarou zasazení. Proto v tomto období nabývá prvořadého významu palebná ochrana, vyjadřovaná palebnou převahou. Hlavní úkol spočívá v tom, zabránit nepříтели v průzkumu, nedat nepříтели možnost provést jaderné a chemické údery a vést palbu dělostřelectva na přesunující se svazky armády 2. sledu. Nejdůležitějšími objekty ničení budou proto prostředky jaderného napadení, letectvo na letištích, chemické a bakteriologické prostředky, VS, radiolokační prostředky a v konečné fázi i dělostřelecké baterie. Umlčení

a ničení těchto cílů se v první řadě účastní prostředky frontu, armád 1. sledu a v konečné fázi i prostředky zasazované armády, nejsou-li již dříve přibrány k bojové činnosti. V rámci útočné operace frontu je palebná ochrana vlastně sladěná palebná činnost raketových vojsk, letectva a dělostřelectva k udržení palebné převahy nad nepřítelem. Pro neustálou palebnou činnost a pro palebnou ochranu přesunujících se vojsk je třeba, aby raketové vojsko a dělostřelectvo armády 2. sledu zaujímaly postupně bojovou sestavu a byly k okamžiku zasazení schopné podílet se plně na jejím uskutečnění. Palby k zabezpečení přesunu armády je účelné zahajovat při vyrazení proudů armády z prostoru soustředění a ukončit bezprostředně před palebnou přípravou. Tato palebná činnost může být prováděna formou krátkých, ale mohutných palebných přepadů v trvání 2 až 5 minut. Celková doba palebné činnosti nepřesáhne v průměru asi 20 minut palebných přepadů.

K době zasazení jsou rovněž velmi zranitelné boky druhého sledu, a proto je bezpodmínečně nutné zabránit možným protiztečím (protiúderu) nepřítele. Na tomto úkolu je zapotřebí, aby se v první řadě podílely PT prostředky frontu, armád 1. sledu a k vytvoření požadované hustoty i PT prostředky zasazované armády. PT prostředky druhého sledu mohou být vysílány předem do určených prostorů k udržení možných čar rozvinutí (samozřejmě ve spolupráci PTZ armád 1. sledu) nebo budou rozvinuty k zabezpečení boku. Použití PTZ armády 2. sledu může být tedy různé a bude závislé na konkrétní situaci. V případě, že druhý sled bude zasazován na principu střetného sražení, je nutno PTZ při přesunu armády na čaru zasazení uskupit za svazky 1. sledu, s cílem zabezpečit boky, křídla a prohloubit nebo navázat tak na PT obranu armád 1. sledu. V případě, že velitel armády bude usilovat o zasazení svazků do mezer ve frontě na jednotlivých směrech, čehož podmínkou bude případné zdržení a umlčení nepřítele před čarou zasazení, je účelné mít PTZ na čele hlavních sil armády a jejím úkolem bude udržet na daném směru předpokládanou čaru zasazení.

Zasazení armády 2. sledu do sražení, předchází palebná příprava. Palebná příprava má za cíl zničit pozemní prostředky jaderného napadení, hlavní uskupení, narušit velení vojskům a dezorganizovat práci týlu, tj. těch cílů, které nebyly zničeny v průběhu dosavadního boje. Strukturu a délku palebné přípravy určuje štáb raketových vojsk a dělostřelectva frontu. Způsob a časové vymezení palebné přípravy jsou závislé na způsobu zasazení a ten stanoví armáda. Objem úkolů v palebné ochraně se zpravidla příznivě odrazí v palebné přípravě, a to jak v snížení potřebě jaderných náplní, palebných prostředků, tak i v trvání a složení palebné přípravy (tím snížena spotřeba střeliva). Palebnou přípravu v závislosti na zprávnosti o nepříteli je možné organizovat jako časově omezený hromadný úder před přechodem vojsk do útoku. Ukončení musí časově odpovídat době, kdy se zasazované svazky přiblíží na bezpečnostní vzdálenost před účinky tříštivotrhavých granátů dělostřelectva. Podle zkušeností ze cvičení, při časově různém zasazování jednotlivých svazků armády 2. sledu, není nutné, aby štáb raketových vojsk a dělostřelectva určoval dobu trvání a strukturu palebné přípravy. Toto v uvedené variantě bude bezprostředně řídit štáb dělostřelectva svazku. Jaderné údery ve většině případů budou provedeny na začátku palebné přípravy. Při použití raket s chemickou náplní společně s jadernými údery v palebné přípravě, vycházíme z toho, že současné použití prostředků hromadného ničení na jeden a tentýž objekt je neúčelné a neekonomické. Proto je třeba **určovat prostory, na které chceme působit chemickou náplní na vzdálenost 3 až 5 i více km od epicentra jaderného úderu (podle mohutnosti kt) a počítat při plánování raket s chemickou náplní s bezpečnostní vzdáleností od vlastních vojsk.**

Základem palebné podpory budou jaderné a chemické údery raketových vojsk, dělostřelectva a letectva. Palebná podpora má být nepřetržitá (možnost vést v každé době palbu na nepřátelské objekty nacházející se před útočícími vojsky, na křídlech i v hloubce). Pozůstává z jednotlivých, skupinových nebo hromadných úderů raketových vojsk, úderů letectva a paleb dělostřelectva, které mají cíl udržet palebnou převahu nad nepřítelem a vytvářet výhodné podmínky k usilovnému útoku a dosažení stanovených cílů operace. Toho lze dosáhnout dobře organizovaným průzkumem nepřítele, včasným a přesným stanovením úkolů, vhodným manévrem raket a dělostřelectva. Konečně je třeba k jejímu provedení vyčlenit potřebný počet raketové munice, včas provést její technickou přípravu a přísun. Armáda 2. sledu může pro operaci obdržet kolem 20 kusů jaderných náplní, přibližně stejný počet chemických náplní a kromě toho tříštivotrhavé rakety (v průměru 10 kusů raket na oddíl).

Při pohyblivých formách boje (operace) je velmi složitý a důležitý problém plánování a řízení palby. Při rozboru tohoto složitého úkolu je nutné mít možnost včas získat prů-

zkumové podklady a provést topogeodetickou a meteorologickou přípravu. Štáb raketových vojsk a dělostřelectva frontu musí se zaměřit na rozdělení objektů mezi frontové a armádní prostředky a na způsob využití raketových vojsk. Na stupni frontu i armády je nutné získat podklady o cílech, určených k jaderným a případně i chemickým úderům. Raketové vojsko musí být připraveno především k napadení ZHN tankových jednotek druhých sledů a záloh, velitelská stanoviště, jejichž zničením usnadní zasazované armádě rozvíjet útok v rychlém tempu a nepříteli tím znesnadní klást účinný odpor. Nelze zde zásadně mluvit o nějakých palbách pro dělostřelectvo před čarou zasazení armády 2. sledu. Hlavním úkolem štábu dělostřelectva zasazovaných svazků bude získat zprávy o živé síle, palebných prostředcích a dělostřelectvu, které se nacházejí v dosahu hlavního dělostřelectva. K včasnému úderu je nejdůležitější pohotovost raketových jednotek. Tato je ovlivněna technickou přípravou raket, topogeodetickým a meteorologickým zabezpečením. Topogeodetická příprava za operace může být ovšem provedena jen ve zkrácené lhůtě. Pro získání potřebné úplné povětrnostní zprávy z okruhu prostoru bojového rozmístění operačně taktických raket bude nutné vyhradit lhůtu do 3 hodin.

Rovněž náčelník raketových vojsk a dělostřelectva armády musí mít zabezpečeno v manévrových fázích operace spolehlivé rádiové spojení. Velení raketovým útvarům vyžaduje, aby kromě základního spojení podle podřízenosti, bylo ještě organizováno spojení pro velení mimo podřízenost:

- armáda—brigáda—oddíl—baterie,
- armáda—brigáda—baterie,
- armáda—oddíl—baterie a žádoucí je
- armáda—baterie.

Neméně složité je rozmístění raketových vojsk a dělostřelectva v pochodové sestavě armády 2. sledu. Je nutné vysunovat raketové vojsko a dělostřelectvo, které se účastní zabezpečení tak, aby mohlo dosáhnout bojové pohotovosti do příchodu svazků (2. sledu) na čáru zasazení.

ZÁVĚREM

chci i přes nadhozené některé zásadní otázky bojového použití raketových vojsk a dělostřelectva učinit některé závěry:

K zabezpečení zasazení armády 2. sledu (má-li být provedeno s překvapením) je třeba pro získání palebné převahy nad nepřitelem provést palebnou ochranu prostředky frontu, armád 1. sledu a v konečné fázi i zasazované armády.

PT prostředky frontu a armád 1. sledu je bezpodmínečně nutné využít k udržení čáry, ze které se předpokládá zasazení, při současném zabezpečení boků armády 2. sledu.

Raketové útvary a dělostřelectvo armády a vševojskových svazků je nutné včas přesunout do předpokládaných prostorů bojového použití.

Hlavní tíhu zabezpečení zasazení ponese raketové prostředky frontu a armády 2. sledu s využitím jaderných a chemických náplní a paleb dělostřelectva.

Některé problémy strategického soustředění a rozvinutí ozbrojených sil v počátečním období války

(VM č. 3/1962)

Podplukovník Jaroslav Šebek

Autor ve své studii podrobně rozebírá podmínky, které ovlivňují úspěšné provedení strategického soustředění a rozvinutí ozbrojených sil v počátečním období války.

Opatření k zabezpečení co nejrychlejšího zasazení soustředěných sil na frontě rozdělujeme do čtyř kategorií. Do první kate-

gorie zahrnuje v podstatě všechna technická opatření, která mají za cíl zajistit nerušený přesun vojsk na čáry rozvinutí a jejich činnost na válčišti. Sem patří též silniční a železniční síť, přechody přes vodní toky a opatření na vodních tocích a zdřích.

Autor dochází ke správným závěrům,

přesto považují za účelné hlouběji objasnit některé problémy.

Jak uvádí autor, jsou to v první řadě mostní objekty, které představují limitující objekty pro provozní kapacitu daného silničního směru. Jestliže např. pro zabezpečení bojové činnosti svazků prvosledových armád bude mít rozhodující význam stavba mostů na plovoucích podporách, pak pro úspěšné přeskupení operačních a strategických sledů budou mít rozhodující význam nejen mosty stávající, které vytvářejí nejlepší podmínky k dodržení stanovené rychlosti přesunu, ale i nízkovodní mosty dřevěné, které se svými vlastnostmi co nejvíce přibližují mostním objektům stávajícím. Mostní objekty na plovoucích podporách v údobí operačních přesunů sehraji úlohu pouze mostů záložních, a to do doby, než bude zakončena stavba nízkovodních mostů dřevěných nebo polopermanentních mostů ocelových.

Tento závěr nám vyplyne i při porovnání možností tempa přesunu přes některé typy přepravišť. Tak např. umožňují-li stávající mosty přesuny v tempu 40 km i více, pak nízkovodní mosty dřevěné umožňují přesuny v tempu 30 až 40 km za hodinu, polopermanentní mosty ocelové, skládací v tempu kolem 30 km za hodinu, zatím co mosty na plovoucích podporách umožňují přesuny v tempu do 15 km za hodinu a brody dokonce v tempu do 10 km za hodinu.

Pro nerušený přesun má velký význam i citlivost jednotlivých typů přepravišť vůči účinkům atomových zbraní. Vůči vzdušnému výbuchu jsou nejméně citlivé brody a ponořené mosty. K rozrušení kovových mostů dochází v poloměru 500 m při vzdušném výbuchu atomové pumy malé ráže a v poloměru 750 m při vzdušném výbuchu atomové pumy střední ráže. K ničení nízkovodních mostů dřevěných dochází při vzdušném výbuchu atomové pumy malé ráže v poloměru 650 m, zatím co při použití atomové pumy ráže střední v poloměru kolem 1000 m. Mosty na plovoucích podporách jsou ničeny vzdušným výbuchem atomové pumy malé ráže v okruhu o poloměru 900 m a při použití atomové pumy ráže střední, v okruhu o poloměru až 1400 m. Z toho jasně vyplývá, že základním typem mostního přechodu, mimo mosty stávající, budou v první řadě nízkovodní mosty dřevěné, které nejenom umožňují plánované tempo přesunu, ale jsou i méně zranitelné. Nevýhodou je zdlouhavost jejich stavby proti mostům na plovoucích podporách. Tato je i při stavbě nízkovodních mostů dřevěných z předem připravených prvků až třikrát větší. Tento

nepříznivý poměr však ztratí na významu, jestliže si uvědomíme, že stavbu těchto mostů bude možno provádět s určitým předstihem. Dojde-li však k bezprostřední potřebě, bude použito pak mostů na plovoucích podporách, ponechaných v záloze a předstunutých do nejvíce ohrožených míst.

Úspěch přesunů operačních a strategických sledů bude záviset i na způsobu mostního zabezpečení, přičemž základní typ mostního přechodu jsou nízkovodní dřevěné mosty.

Autor správně poukazuje na to, že schopnost manévru je přímo závislá na hustotě silniční sítě. Jak na možnostech manévru se budou podílet jednotlivé druhy komunikací v konkrétních podmínkách střeďoevropského válčistě?

Tak např. porovnáme-li hustotu silniční a železniční sítě, zjistíme, že na 100 km² válčistě připadá zhruba kolem 10 km železnice, zatímco silnic je v tomto prostoru až 50 i více kilometrů. Železniční síť je vůči silniční síti v poměru 1 : 5.

Porovnáme-li pak průběh jednotlivých hlavních tahů s ohledem na možné směry bojové činnosti, pak vidíme, že počet paralelně probíhajících železničních směrů vůči směrům silničním, je zhruba v poměru 1 : 2—3.

Komunikační síť není však všude stejně hustá. Největší hustoty dosahuje v terénu rovinatém, zatím co v terénu silně členitém, zvláště pak v horách, je až o 50 % nižší. A právě v terénu členitém probíhá značně vysokým počtem tak zvaných „úzkých míst“.

Silniční síť v terénu silně členitém poskytuje značně vyšší ochranu před ničivými účinky atomových zbraní, ale silně omezuje manévry přeskupujících se vojsk.

Terén rovinatý poskytuje možnost všestranného manévru, ale pouze minimální ochranu před ničivými účinky atomových zbraní.

Proto soustředění vojsk v terénu silně členitém bude výhodné pouze za těch okolností, bude-li k dispozici dostatečně hustá silniční síť, která by zabezpečila rychlé opuštění prostoru v případě úderů zbraní hromadného ničení.

Vzhledem k požadavku mít osy s co nejmenším počtem tzv. „úzkých míst“, je výhodné přeskupovat vojska po osách probíhajících v podhůřích a po vodních předělech, které se vyznačují nejen potřebnou hustotou silniční sítě, umožňují v potřebném rozsahu manévry, poskytují určitou ochranu před ničivými účinky zbraní hromadného ničení a vyznačují se současně

i nižším počtem „úzkých míst“, poněvadž vodní toky zasahují do těchto prostorů pouze svými horními toky.

Zvláštní pozornost budeme věnovat horským pásmům, která přetínají příčné osy přesunu. Takovéto prostory tvoří totiž nejprůhodnější přirozené čáry, které nepříteli, který se bude snažit zabránit přísunu operačních a strategických sledů na válčiště, umožní s poměrně malými prostředky vytvořit těžko průjezdná přehradná pásma.

Tyto prostory se vyznačují poměrně málo rozvinutou silniční sítí, která nevyhovuje svojí provozní kapacitou, poněvadž jde zde většinou o silnice poměrně úzké s méně kvalitní konstrukcí vozovky, která je nezpůsobilá pro dlouhodobý provoz nejtěžší bojové techniky. Rovněž tak i objekty na těchto silnicích mají zpravidla nízkou únosnost. Mimo to tyto silniční směry vyznačují se řadou příkrých stoupání a klesání se zatačkami o malých poloměrech, což podstatně ovlivní průměrné tempo přesunu, takže takové horské pásmo, které přetíná směr přesunutí operačních a strategických záloh, nutno v celém jeho rozsahu pokládat za velmi nebezpečné úzké místo.

Možnost vytvoření obtížného přehradného pásma podmiňují ještě lesní komplexy, které umožňují vytvoření rozsáhlých lesních závalů a plošných požárů.

Že se s vytvářením takových přehradných pásem při použití zbraní hromadného ničení k zabránění přísunu operačních a strategických sledů na válčiště počítá, to vyplývá z četných studií, uveřejňovaných v odborných vojenských časopisech, vydávaných armádami kapitalistických států. Právě proto těmto prostorům bychom měli věnovat zvláštní pozornost.

V těchto prostorech bude nutné nejen zkvalitnit stávající silniční síť, ale podstatně zvýšit propustnou kapacitu těchto přirozených čar tak, aby bylo možno zabezpečit nejen rychlý přesun operačních a strategických sledů, ale i tylové přesuny v potřebném rozsahu. Dále bude nutné učinit taková opatření, která zabezpečí co nejširší manévry a zabrání snadné zavalení přechodů nebo jejich uzavření plošnými požáry.

K těmto opatřením bude patřit v první řadě úprava vozovky silniční sítě k zabezpečení dvousměrného provozu (rozšíření na šířku minimálně 8 m), zpevnění konstrukce vozovky tak, aby snesla dlouhodobý provoz těžké bojové techniky, zesílit a odpovídající měrou rozšířit objekty na silnicích na únosnost 60 t, vytvořit dostatečně hustou síť rokádních cest, a to jak na přístupech k těmto přirozeným čarám, tak i na vý-

jezdech z těchto čar, zříditi další vhodné přechody v počtu, který by kryl nejen nutnou kapacitu, potřebnou jak pro přesuny operační, tak i pro přesuny tylové, ale zabezpečil i určitou zálohu přechodů, kterých by bylo možno využívat v případě vyřazení některého z přechodů používaných.

Různými úpravami podél silničních přechodů vytvořit pak takové podmínky, které by ztěžovaly jejich vyřazení závaly a souvislými lesními požáry.

Při volbě jednotlivých silničních směrů musíme mít na zřeteli nejen počet tzv. „úzkých míst“, ale i možnost okamžitého všestranného manévru.

*

Co se týče opatření na vodních tocích a zdržích, též autor hlouběji nerozvádí, ačkoli jsou to právě vodní toky, které mohou přesunujícím se operačním a strategickým sledům způsobit značné potíže.

Je známo, že zvětšováním se šířky řek klesá počet stávajících přechodů. Na středoevropském válčišti např. na řekách o průměrné šířce kolem 100 m, připadá na 100 km vodního toku 4 až 6 mostů. Vezmeme-li pak poměr mostů silničních k železničním, pak silniční mosty jsou k mostům železničním zhruba v poměru 3 : 1. Je jasné, že taková hustota nemůže uspokojivě zabezpečit nerušený přesun operačních a strategických sledů a jejich manévry v případě vyřazení některého z těchto mostů. Řídká hustota mostů přes středně široké a široké vodní toky je do určité míry vyvážena tím, že mosty mají únosnost 60 až 80 t.

Nedostatek můžeme odstranit výstavbou dalších přechodů, které by vyhovovaly potřebám též národního hospodářství, jak to autor navrhuje.

Ne vždy a všude bude však možno sladit zájmy národního hospodářství se zájmy armády. Výstavba mostů si vyžaduje nejen velké finanční náklady a velké spotřeby materiálu a pracovních sil. Proto bude třeba počítat v případě potřeby s výstavbou záložních (náhradních) mostů a k tomu vytvořit včas všechny předpoklady.

Velmi obtížnou překážkou jsou vodní toky s velkými hydrotechnickými objekty, jako např. údolní přehrady s obsahem zdrže několik desítek až set milionů m³ vody.

Ozbrojený konflikt může nastat po neočekávaném napadení nebo po bezprostředním zjištění příprav k napadení. Proto operační a strategické sledy budou přecházet takovéto vodní toky pod bezprostřední

úhrozou přívalem vln, které mohou vzniknout při prolomení přehradního tělesa údolní přehradou.

Ze použití údolních přehrad k bojovým úkolům není nějakou novinkou, o tom svědčí řada příkladů z druhé světové války. Jako klasický příklad uvádím kombinované prolomení skupiny údolních přehrad v prostoru Porúří v rámci operace „Trest“, kdy došlo k prolomení přehrad Möhne, Sorpe a Eder, při kterém došlo nejen k velikým ztrátám na lidských životech, ale i k narušení energetického systému.

Zpravidla se počítá, že v případě úhrozy, dojde k postupnému vypouštění přehradních zdří, a to až na minimální pracovní hladinu nebo na hladinu minimální zásoby podle toho, zda jde o přehradu, určenou k účelům energetickým nebo k zásobování vodou.

Toto vypouštění však nelze uskutečnit přes noc nebo v krátké časové lhůtě, poněvadž jednak k tomu nestačí kapacita výpusních zařízení, která je zpravidla propočtena tak, aby vypouštěnou vodou nebyly způsobeny devastace řečiště pod přehradním tělesem a dále proto, že by mohlo dojít k poškození mostních přechodů, hlavně podemletím podpor, které se nacházejí v bezprostřední blízkosti pod přehradním tělesem.

Proto plánovitě vypouštění zpravidla bude trvat několik dnů a vezmeme-li v úvahu takovou řeku, na které bude dokonce celá kaskáda takovýchto vodních děl, jejichž postupné vypouštění musí být řízeno podle předem stanoveného plánu, pak vypouštění může trvat několik týdnů.

I když dojde ke snížení obsahu vodní zdří v přehradě na minimální pracovní hladinu, není zde ještě plně odstraněna úhroza vzniku přívalem vlny, poněvadž ve zdří zůstává i nadále zhruba až $\frac{1}{3}$ zdřené vody z maximálního zdržení. Vezmeme-li si jako příklad údolní přehradu, jejíž maximální obsah je kolem 300 milionů m³ vody, pak po snížení jejího obsahu na minimální pracovní hladinu zůstává zde stále ještě zdrženo kolem 100 milionů m³ vody, které za příznivých terénních podmínek pod přehradou, bude-li přívalem vlna např. procházet sevřeným údolím, mohou způsobit devastaci všech mostních přechodů až do vzdálenosti několik desítek kilometrů.

Rovněž i údobí vlastního snižování vodní hladiny údolních přehrad na minimální pracovní hladinu, kdy vodní tok nabývá charakteru vodního toku silně rozvodněného s rychlostmi proudu kolem 3 m za sekundu,

je krajně nepříznivé pro stavbu mostů, hlavně pak nízkovodních mostů dřevěných, kde může dojít k podemlání podpor.

Jaká opatření bude nutno proto provést k zabezpečení přechodu operačních a strategických sledů přes vodní toky s velkými hydrotechnickými objekty?

V první řadě bude nutno do prostoru těchto vodních toků přisunout potřebné množství mostních parků, které by umožnily rychlé zřízení mostních přechodů po průchodu přívalem vlny. Dále bude nutné plánovat přechod v takových místech, kde dochází již k dohasínání ničivých účinků přívalem vlny nebo v horní části vodní zdře nad přehradním tělesem, kde nedojde i při náhlém prolomení přehradního tělesa k takovým výkyvům vodní hladiny, které by znemožnily vlastní přepravu.

K dalším opatřením budeme počítat dobře organizovanou hláskou službu, která by byla schopna závčas upozornit na úhrozu blížící se přívalem vlny a konečně dobře organizovanou záchrannou a vyprošťovací službu.

Vedle těchto opatření nelze však v žádném případě zapomínat na protivzdušnou obranu těchto objektů.

Z uvedeného vyplývá závěr, že při zabezpečení přechodu přes vodní toky s velkými hydrotechnickými objekty musíme provést celou řadu organizačních opatření, a to se značným časovým předstihem, máme-li vyloučit zdržení přesunujících se sledů.

Dále se autor zabývá opatřeními rázu organizačního a materiálního technického a též otázkami regulační a pořádkové služby. Ve svém rozboru dochází k zajímavým závěrům, jejichž správnost konečně potvrzují některé praktické zkušenosti, které byly získány z organizace statické pořádkové služby, tak jak ji organizují silniční prapory bezprostředně podřízené náčelníkovi týlu fronty.

Jeden možný způsob, jak zabezpečit statickou regulační službu v průběhu přesunů operačních a strategických sledů, vidí autor ve využití teritoriálních orgánů na projížděném území. Toto řešení je jistě účelné, pokud však jde o území vlastního státu nebo území spřátelených států. Ovšem na území nepřítelů nebudou teritoriální orgány k dispozici. Pak si musí přesunující se operační a strategické sledy zabezpečit regulační službu samy, pokud nebudou z části využívat zájmové silnice týlu fronty, jehož pásmem se přesunují, kde na zájmových silnicích týlu je rozvinut stálý systém po-

rádkových stanovišť, který zabezpečuje trvale provoz mezi jednotlivými zásobovacími etapami.

Přesun operačních a strategických sledů po zájmových silnicích týlu frontu nelze v plném rozsahu zabezpečit, poněvadž silniční síť, po které operační či strategické sledy přesunují, bude značně rozsáhlejší, než zájmová síť týlu frontu a dále i z toho důvodu, že bude nutno vždy vyčlenit určitý minimální počet zájmových silnic k zabezpečení týlových přesunů.

Avšak vyčlenění pořádkové a regulační služby ze sestavy přesunujících se sledů na velké vzdálenosti způsobí jejich podstatné vyčerpání.

Vzhledem k tomu, že přesuny operačních a strategických sledů nejsou pouze jakousi jednorázovou akcí, bylo by účelné, tak jako je tomu u týlu armády a frontu, mít k dispozici stále pořádkové formace. Složení těchto formací by nebylo stále, nýbrž byly by vytvářeny podle potřeby a jejich složení by ovlivňoval sám charakter úkolu.

Organizace pořádkové služby, zabezpečující přesuny operačních a strategických sledů, bude mít řadu specifických zvláštností proti pořádkové službě vojskové i týlové a právě tyto zvláštnosti ovlivní složení i charakter činnosti útvarů, které budou tento úkol zabezpečovat.

Organizace velení tankovému pluku

Major Jaroslav Novotný

Ve Vojenské mysli číslo 3/1962 nás zaujal článek plk. Kulhavého „Zkušenosti z velení tankové divize“.

Sami jsme již před tímto článkem zpracovali metodiku práce štábu divize, která byla prověřena na řadě štábních nácviků a s menšími úpravami se stala nezbytným prostředkem při přípravě rozhodnutí velitele, jeho doručení k jednotkám i v průběhu velení a řízení boje.

Zkušenosti z velitelsko-štábních cvičení i části plukovních taktických cvičení ukázaly na nedostatky v práci štábu pluku, zapříčiněné zejména špatnou řídicí a organizátorskou prací jednotlivých pracovníků štábu.

Rada velitelů si tento nedostatek řešila tak, že se neopírali o odborné náčelníky a vzhledem k nedostatku času řešili a přijímali rozhodnutí sami. Je samozřejmé, že takto přijatá rozhodnutí byla jednostranná a postrádala nejen hluboké znalosti nepřitele, ale nevycházela ani z materiálních možností útvaru.

Zpracovali jsme proto metodiku práce štábu pluku, kterou jsme vyzkoušeli na několika štábních nácvicích.

Ukázalo se, že normy, stanovené pro jednotlivé části, jsou splnitelné a je možné je snížit.

*

„Velká pohyblivost vojsk, manévrový ráz bojové činnosti a časté změny situace vyžadují od velitelů a štábů, aby organizovali boj v krátké době, aby rychle pracovali, plně, pružně a nepřetržitě veleli.“ (Vševojsk-1-2, čl. 17.)

Soudobý boj vyžaduje systematicky procvičovat a slaďovat štáby, zlepšit řízení vojsk a osvojit si nejdokonalejší metody velení. Rozhodné zkrátit dobu na přípravu a vydání rozhodnutí a dovedení úkolů do vojsk.

Požadavek přijetí rozhodnutí velitele pluku v nejkratším čase a jeho dovedení do jednotek vyžaduje od štábu pluku navést pevný, promyšlený systém s využitím všech příslušníků štábu hlavně v údobí plánování a přesné rozdělení funkčních povinností v poli.

K tomu je však třeba štáb systematicky připravovat jak teoreticky, tak i prakticky at již formou štábních nácviků, dílčích letuček či velitelsko-štábních cvičení.

Pro vzájemnou zastupitelnost se osvědčila forma zařazování jednotlivých funkcionářů na jiné funkce (příklad PNŠ na NŠ, NPz apod.).

Nedostatek pohyblivých pracovišť (štábních autobusů, OT-810) vyžaduje zříditi (v krátkém čase) improvizované pracoviště při dodržení zásad rozmístění z hlediska protiato-

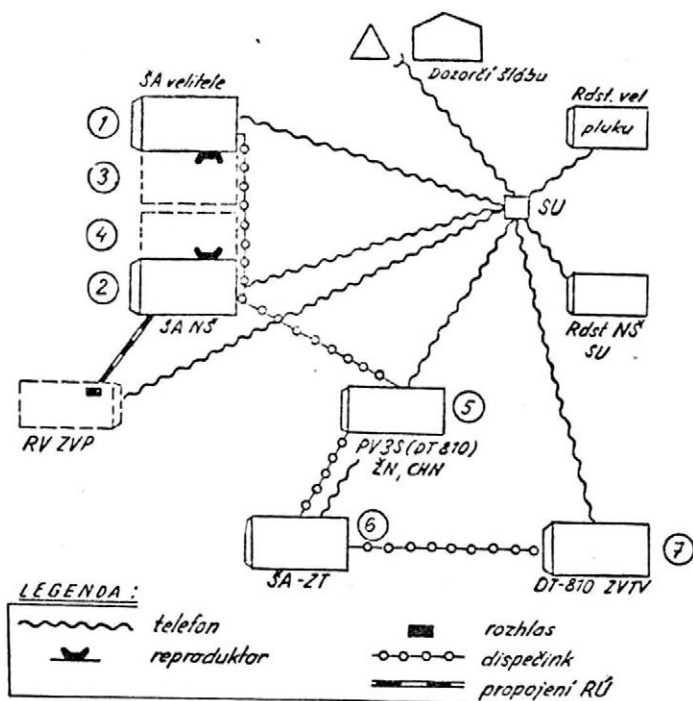
mové a protivzdušné obrany. Zřizování stanů pro pohyblivost štábu není výhodné, nehledě na potřebu dalších pracovníků — vojáků.

Pracoviště vysoce pohyblivá, s minimálním technickým vybavením, umožňující rychlé seznámení štábu pluku a podřízených jednotek se situací, usnadňující možnost součinnosti a hlavně šetření sil štábu jsou základním požadavkem k vytvoření výhodných podmínek pro práci štábu.

Podle úkolů jednotlivých funkcionářů a současným dostupným možnostem štábu pluku je výhodné uspořádat pracoviště (VS) štábu pluku (v období plánování v prostoru soustředění) — na tři hlavní skupiny:

- skupina vševojsková — velitel, NŠ, oper., NPz;
- skupina druhů vojsk — ŽN, CHN, velitel posil. dělostřelectva;
- skupina týlu — ZT, ZVTV.

Rozmístění pracoviště a spojení štábu na VS pluku v přípravném období (viz oleáta)

Vybavení pracovišť:

číslo 1 — štábní autobus velitele:

dispečink a zesilovač;

číslo 2 — štábní autobus NŠ:

reproduktor, prosvětlovací stůl (pevně zamontován v ŠA) a skříň na úschovu zástavy;

číslo 3 a 4 — přístřešky ŠA velitele a NŠ:

polní vybavení — sklápěcí stoly, pevně uchycené na bocích štábních autobusů velitele a NŠ — šířka = 90 cm, délka = délka karosérie ŠA. Je výhodné mít tyto stoly zamontovány po obou stranách ŠA a každý přístřešek vybavit reproduktorem;

číslo 5 — PV3S nebo OT-810, upravené pro práci v poli:

2 skládací pracovní stoly, účastnický dispečink a pro chemického náčelníka signální zařízení pro vyhlášení poplachu;

číslo 6 — ŠA ZT:

vybaven obdobně jako ŠA NŠ;

číslo 7 — upravený OT-810 ZVTV;

číslo 8 a 9 — rádiová stanice velitele a NŠ jako záložní pracoviště štábu (nejsou-li na spojovacím nebo rádiovém uzlu).

V rádiové stanici NŠ jsou zamontovány sklápěcí sedačky a sklápěcí stůl k usnadnění práce. Na každém pracovišti jsou trvale zamontovány osvětlovací prostředky pro použití rozvodu elektrocentrály (včetně zásuvek).

Předpokládaná spotřeba spojovacího materiálu:

telefony	— 10 kusů	kabel pro dispečink (v km)	— 0,6
kabel polní (km)	— K-2	rozhlasový zesilovač	— 1 kus
dispečink	— 1 kus	rozhlasový reproduktor	— 2 kusy
účastnické stanice	— 7 kusů	elektrocentrála s vybavením	— 1 kus

Po stránce pracovní rozdělit jednotlivá pracoviště takto:

- Štábní autobus velitele — velitel, ZVP, NŠ, PNŠ:
Seznámení s úkolem, osobní příprava velitele a doklady náčelníků druhů vojsk.
- Štábní autobus NŠ — NŠ, PNŠ:
Hrubý záměr velitele, grafické rozhodnutí velitele a nařízení pro bojové zabezpečení.
- Přístřešky velitele a NŠ — spojené navzájem:
V přípravném období využít k seznámení náčelníků s úkolem pluku, zpracování plánu přesunu, grafikonu přepravy.
Uskutečnění součinnosti pluk—prapor a s posilovými prostředky.
- Pracoviště odborných náčelníků — podle odbornosti:
Jako nutnost (zvláště pro politickoosvětovou práci) se jeví vybavení politické skupiny rozhlasovým vozem. Tím bude vyřešeno i vozidlo pro tuto skupinu. Propojením rozhlasové ústředny k NŠ je umožněno využití rozhlasu.

Sebelepší technické vybavení štábu však neusnadní jeho práci, nebude-li štáb pluku vycvičen a sladěn k plnění základního úkolu „organizovat a zabezpečit velení jednotkám“ (Vševojsk-1-2, čl. 17).

K plynulé a včasné činnosti štábu jsme zpracovali metodiku práce štábu v poli.

V podzimním období jsme vzhledem k novému obsazení funkcí počítali se základní normou — 2—2½ hodiny s vydáním rozhodnutí velitele pluku. Příklad postupu uvádím v příloze 1.

Normy jsme prověřili při několika štábních nácvičích a ukázalo se, že po důkladném zvládnutí metodiky, sládnutí činnosti štábu (a konečně i při teoretickém zdokonalení štábních pracovníků) je možno tyto normy zkrátit až o 1/3 času.

Vydáním rozhodnutí velitele pluku a organizací součinnosti práce štábu pluku nekončí.

Praxe ukázala, že je třeba rozdělit funkcionáře štábu pluku nejen jako kontrolní, ale pomocné orgány velitele, kteří svou zkušeností a radou zabezpečí u velitele praporu pochopit a dovést úkoly do nejmenších jednotek. Tato forma bude závislá na situaci a čase, vyčleněném k dosažení pohotovosti jednotek.

Osvědčila se účast na velitelské činnosti prapor—rota těchto funkcionářů:

- k praporu, vyslanému jako PO — velitel pluku,
- k prvosledovému praporu (nebo praporu na samostatném směru) — zástupce velitele pluku,
- u druhosledového praporu — zástupce náčelníka štábu pluku,
- náčelník štábu se zbytkem štábu prověřil velitelské jednotky, jednotky bojového zabezpečení a chod služby na štábu pluku.

Je správné (ze cvičných důvodů se zvláště osvědčilo), aby NŠ zpracoval písemný bojový rozkaz velitele pluku. K tomu využije rozhodnutí zaznamenaného do poznámkového sešitu pomocníkem náčelníka štábu.

Dojde-li po zpracování základní dokumentace a vydání rozhodnutí velitele pluku změnou situace ke stanovení nového úkolu, je výhodné, aby tyto změny přenesli při do-

Velitelství pluku

Čj.:

METODIKA PRÁCE ŠTÁBU

Údobi	Opatření	Provede	Doba provedení
			hodin
	A) Prostudování rozkazu velitele divize velitel – čte rozkaz NŠ – zakresluje mapu pro graf. rozh. PNS – zakresluje mapu velitele pluku ZV – povolá velitele praporů k vel. pluku	vel., NŠ, ZV, ZVP, PNS	H – H + 30
	a) zpracování hrubého zámyslu velitele pluku	NŠ, PNS, NPz	H + 30 – 45
	b) seznámení náčelníků druhů vojsk s úkolem pluku a údaje z kalendářního plánu – hrubý zámysl velitele pluku	ZNŠ	H + 30 – 45
	c) doklady náč. druhů vojsk veliteli pluku	NŠ	H + 45 – 50
	d) příprava slovního rozhodnutí velitele pluku	odb. náčelníci velitel pluku	H + 60 – 85 H + 85 – 120
	Seznámení praporů s předběžným rozhodnutím velitele – úkoly SPP k zabezpečení bojové činnosti	ZV ZVP	H + 45 – 60 H + 60 – 80
Příprava rozhodnutí velitele	B) Zpracování graf. rozhodnutí velitele pluku – zakreslení situace (zámyslu) nepřítel – rozhodnutí velitele pluku – graficky – pisemně – zakreslení boj. sestavy a manévru děla – poměr sil – rozdělení sil a prostředků – místa velení – úkoly – CHZ – žen. oddílů a záloh – technické zabezpečení – týlové zabezpečení – kontrola úplnosti graf. rozhodnutí Vydání rozkazu velitelům praporů	řidi NŠ NPz PNS NŠ vel. posil. děl. PNS NŠ vel. posil. děl. ŽN CHN SN CHN ŽN ZVTV ZT NŠ velitel pluku	H + 65 – 75 H + 60 – 90 H + 90 – 95 H + 85 – 90 H + 90 – 105 H + 75 – 90 H + 90 – 95 H + 70 – 80 H + 80 – 90 H + 90 – 95 H + 95 – 100 H + 100 – 110 H + 110 – 140
Příprava nařízení pro bojové zabezpečení	Nařízení pro bojové zabezpečení – zakreslení rozhodnutí vel. pluku do mapy	PNS	H + 110 – 120
	– pisemně (v bodech) nařízení pro boj. zabezpečení	PNS	H + 120 – 140
	– vydání nařízení vel. praporů pro boj. zabezpečení	NŠ	H + 140 – 150
	– pokyny ZT pro mat. a zdrav. zabezpečení	ZT	H + 150 – 155

Příloha 1

TAJNÉ!

Výtisk číslo:

Počet listů: 2

PLUKU (Příklad)

Místo	Účast										Poznámka
	NŠ + oper	PSk	Pz	druhy vojsk					tech.	týl	
				děl.	PNŠ PVO	žen.	chem.	spoj.			
ŠA velitele											
ŠA NŠ přistěšek ŠA NŠ		x	x	x	x	x	x	x	x	x	
ŠA velitele ŠA velitele	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
		x									
	x x x x		x	x	x	x	x x	x	x	x	zámysl písem- ně na mapu v tabulce na mapu písemně (tabulce) na mapu
ŠA velitele-přistě- šek	x x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
ŠA NŠ ŠA vel., přistěšek	x x										grafická část na mapě PPS

Velitelstvípluku

Čj.: 0

METODIKA PRÁCE ŠTÁBU PLUKU PO

Čas	Velitel	NŠ	ZNŠ + oper.	NPz	CHN
"H" - do- ba jaderné- ho úderu nepřítele H + 3		nařídí svolání pří- slušníků štábu	zjišťuje pravděpo- dobný rozsah ztrát u útvarů	upřesňuje zprávy o činnosti nepřítele v blízkosti (na smě- ru) jaderného úderu	zjišťuje od plukovní radiální hlášené síte místo, druh výbu- chu a ráži atomové- ho úderu
H + 3		shromáždí štáb		náčelníci se dostaví k náčelníkovi štábu	
H + 3 H + 6		řídí vyhodnocení situace, vzniklé jaderným úderem	ZNŠ: Vyhodnotí stupeň ohrožení plnění vlastního bojového úkolu a možnosti zbylých sil napáde- ných jednotek PNŠ: zjišťuje situaci sou- sedů	vyhodnotí možnou činnost nepřítele, směřující k využití jaderného úderu	posoudí meteorolo- gické podmínky a vyhodnotí radiální situaci - při po- zemním úderu vy- hodnotí spolu se ZNŠ dávky ozáření a další bojeschop- nost jednotek
H + 6	přijme návrhy na opatření a podle potřeby doklady funk- cionářů - rozhodne o obnovení bo- jové pohoto- vosti jednotek přijme návrh NŠ a rozhodne o organizaci záchranných opatření	přijme závěr pro opatření k obno- vení bojové poho- tovosti a bojové soustavy jednotek - přednese návrh veliteli pluku k obnovení bojové pohotovosti útvarů a splnění bojového úkolu přednese návrh na organizaci záchr- anných prací	ZNŠ: - navrhne opatření k nahra- zení vyřazených míst velení, k upřes- nění plnění bo- jových úkolů jedno- tek (přehrazení) mezer v sestavě jednotek, vystřídání nebo vyvedení jed- notek z radioaktivní stopy) PNŠ: - připraví ná- vrh na organizaci záchranných prací v prostoru jader- ného úderu	navrhne úkoly průzkumné čety a vševojskovým jed- notkám	
H + 9		řídí práci štábu při realizaci rozhod- nutí velitele	PNŠ: předá hlášení o pro- vedeném úderu štá- bu divize ZNŠ: předá rozkazy jed- notkám - k plnění bojové- ho úkolu - k provedení zá- chranných prací (organizuje ZUO) - řídí činnost ZUO	předá úkoly prů- zkumné čety a jed- notkám pro vedení průzkumu	předá rozkazy čety chem. průzkumu a prostředkům vy- členěným do ZUO - podle potřeby organizuje přípra- vy k provedení hyg. očisty osob a de- saktivaci techniky

Příloha 2

TAJNÉ!

Výtisk číslo:

Počet listů:

NEPŘÁTELSKÉM ÚDERU (Příklad)

ŽN	ZVTV	ZT	SN	VD
zhodnotí terén a pravděpodobné ztráty vlastních vojsk (účinkem tlakové vlny a ožářím) při pozemním úderu vyhodnotí dávky ozáření žen. jednotek	při pozemním úderu vyhodnotí dávky ozáření a bojeschopnost podřízených jednotek – – připraví si návrh po odbornosti k likvidaci následků jaderného úderu			
v obraně navrhne obnovení obranných postavení, zabezpečení dobytých čar a objektů – v útoku uvolnění nejdůležitějších os (komunikací) a použití ženijní zálohy, příp. zesílení prvních sledů	navrhne doplnění jednotek technikou, způsob a místa odsunu poškozené techniky	navrhne doplnění jednotek (obměnu) materiálem hlavní lékař navrhne zdravotnické opatření	navrhne opatření k obnovení narušeného spojení a po schválení NS pluku je ihned realizuje	navrhne použití dělostřelectva k přehrazení vzniklé mezery palby, manévr dělvem
předá rozkazy tech. jednotkám vyčleněným do ZUO – v obraně organizuje obnovení obranných postavení – aktivuje opatření pro obnovení cest – aktivuje podle potřeby opatření protipožární ochrany	předá rozkazy tech. jednotkám vyčleněným do ZUO – organizuje odsun a opravy poškozené techniky	organizuje přísun a doplnění jednotek materiálem – předá rozkazy zdr. prostředkům, vyčleněným do ZUO – organizuje poskytnutí neodkladné lékařské pomoci a odsun raněných	vyčleněné spojovací prostředky pro ZUO	provádí děl. zabezpečení útoku (obranu) s důrazem na přehrazení mezery v sestavě vlastních jednotek

Údobí	Opatření	Provede	Doba provedení
			hodin
Podklady k součinnosti	Příprava podkladů pro součinnost — příprava součinnosti — grafikon přepravy — provedení součinnosti (pluk – prapor)	ZNS velitel pluku	H + 110 – 150 H + 155 – 180
	C) Plán vyvedení (přeskupení) a přesunu pluku — osy přesunu — schéma pochodové sestavy — časové propočty přesunu — nařízení a schéma pořádkové služby Kontrola úplnosti plánu vyvedení (přeskupení)	řídí ZV ZV ZV ZNS ZNS, vel. msr ZV	H + 60 – 70 H + 70 – 80 H + 90 – 110 H + 100 – 110 H + 110
Zabezpečení proniknutí úkolu vel. pl.	Kontrola a pomoc při plánování — 1 tpr — 2 tpr — 3 tpr	velitel ZV ZNS	H + 180 – 240
Bojový rozkaz velitele pluku (zpracování při dostátku času NS)	Zpracování rozkazu velitele pluku (písemně) — krátké zhodnocení (uskup. a činnosti nepřítel) — boj. úkol pluku, zámysl velitele — prověřit AZ nadřazeným náčelníkem — úkoly sousedů — bojové úkoly praporů — úkoly posil. prostředků a druhů vojsk — úkoly PVO — místa velení, směr přemísťování Kontrola úplnosti rozkazu vel. pluku	řídí NS NPz NS NS PNŠ NS druhy vojsk PNŠ SN NS	H + 180 – 185 H + 185 – 195 H + 195 – 200 H + 200 – 205 H + 205 – 215 H + 215 – 220 H + 220 – 225 H + 225 – 228 H + 230

statku času uvedení funkcionáři po vydání základního rozhodnutí velitele přímo k velitelům praporů a osobně organizovali součinnost.

Při nedostatku času je jediným pojitkem telefon, kterým se současně předávají všem praporům úkoly. Zde se však dopouštějí jak velitelé, tak i štáby největších nedostatků při dodržení zásad utajeného velení. Omluvy, že hovory nejdou do éteru, jsou neopodstatněné, neboť i každý záškodník či průzkumník může tyto hovory odposlouchat, po předání svému štábu může tento přijmout účinná protiepatření.

Rozdělení štábu pluku v údobí plánování provádí náčelník štábu (viz návrh Řádu plní služby strana 17).

Rozdělení základních úkolů při plánování i při organizaci velení nebylo stanoveno náhodně. Základem byly vzaty funkční povinnosti:

— odpovědnost NS za řízení práce štábu, organizaci bojového zabezpečení a dovedení rozkazu velitele do jednotek,

— zástupce velitele pluku, kterému bylo uloženo vést zálohy a druhé sledy, byl pověřen zpracováním plánu přesunu, řízením přesunu a velením druhému sledu.

Takto rozdělené úkoly štábu mají vliv i na velení v jednotlivých fázích boje.

Místo	Účast										Poznámka
	NŠ + oper.	PSk	Pz	druhy vojsk					tech.	týl	
				děl.	PNŠ PVO	žen.	chem.	spoj.			
přístřešek ŠA NŠ											
ŠA vel. přístřešek	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
přístřešek ŠA NŠ			x	x	x	x	x	x	x	x	zpracovat na pracovní mapě ZNS
	x x x x x		x x	x	x	x	x	x x	x	x	

Velení jednotkám v pohybové fázi boje

Použití zbraní hromadného ničení, rychlý spád boje, řada střetných bojů s rychle se měnící situací vyžaduje od velitelů a štábů kromě včasného získání zpráv a poznatků o nepříteli i vlastních jednotkách zhodnotit v krátké časové lhůtě situaci, přijmout a vydat patřičná nařízení.

Za soudobých podmínek boje — zteč na samostatných směrech, v odtržení od hlavních sil bude častá forma velení pluku ze dvou stanovišť, kdy hlavním zůstává VS pluku v čele s velitelem a štábem pluku a zástupcem velitele pluku s 1—2 pomocníky u jednoho praporu, který plní úkol na samostatném směru nebo jako PO.

Zvláštní pozornosti zasluhuje situace při použití ZHN nepříteli na naše vojska. Vezmeme-li v úvahu kromě účinků ZHN na velení a spojení i tu skutečnost, že i štáb pluku bude použitím ZHN částečně dezorientován, pak pevné návyky v postupu štábu při likvidaci účinků ZHN nepřítelům mohou nejen včas, ale organizovaně přijmout opatření k činnosti štábů i jednotek.

Je-li požadavek do 6 minut přijmout na stupni pluku toto opatření, vyžaduje práce štábu předem metodicky promyšlený postup.

Jako možný způsob postupu při úderu ZHN nepřítelům uvádím příklad: (viz přílohu 2).

Krátce ke zpracování a předkládání souhrnných operačních hlášení.

Souhrnné operační hlášení se předkládá štábu nadřízeného náčelníka ve stanovenou dobu, zpravidla ke konci dne bojové činnosti svazku (útvary).

Jeho účelem je stručnou formou podat písemné hlášení o bojové činnosti svazku (útvary), jdoucí chronologicky za sebou. Vzhledem k tomu, že doba na zpracování hlášení je často velmi omezená, osvědčilo se nám zpracovat předtisky pro útvary podle sledu souhrnného operačního hlášení, jak ho předkládá štáb divize štábu armády.

Takto zpracované hlášení umožňuje zpracovatelům na štábu svazku přehlednost o každém bodu a zkracuje jeho zpracování až o třetinu času.

Charakter soudobého boje vyžaduje od velitelů a štábů zplánovat bojovou činnost ve zkráceném čase, často za ztížené bojové, radiální a atomové situace. I přes tyto skutečnosti je však třeba vždy brát v úvahu možnosti útvarů i jednotek — časově i prostorově.

Předpokladem úspěšné činnosti štábu pluku je plánovitost, souhra a nepřetržitá součinnost všech příslušníků štábu.

K tomu jsem se snažil pomoci svým příspěvkem, který neměl za cíl rozebrat všechny otázky činnosti štábu v poli, ale všimnout si základního požadavku — cílevědomé činnosti při přípravě rozhodnutí velitele, činnosti štábu pluku při jaderném úderu a podávání souhrnných operačních hlášení.

Rada štábů má zajisté dobré zkušenosti a poznatky ze své činnosti a očekávám, že svým článkem dávám podnět k diskusi práce štábu pluku v poli.

Týl tankové divize v obraně

(VM č. 4/1962)

Generálmajor Josef Slabý

Zvláštnosti, které přinesly do oblasti vševojskového boje — a tudíž i do řešení obrany zbraní hromadného ničení, najdou výraznou formu i v řešení organizace a činnosti týlu. Jde o řešení složité a dosud méně ujasněné problematiky. Proto také článek vyvolává v některých otázkách diskusi a v některých otázkách vyžaduje doplnit.

K zabezpečení přechodu tankové divize do obrany

Řešit týlové zabezpečení přechodu tankové divize do obrany znamená vrátit se k organizaci jejího týlu v předcházejícím útočném boji.

Při útoku jsme zdůrazňovali nutnost nepřetržitého doplňování pohyblivých zásob do norem, tanky jsme se snažili doplňovat zásobami v přednostním pořadí a rovněž i tanková technika byla opravována přednostně. Kladli jsme důraz (zvláště u td) na vysokou a nepřetržitou bojovou pohotovost týlu.

Bylo-li těchto zásad důsledně dbáno, pak zabezpečení přechodu tankové divize do obrany by nemělo činit zvláštní potíže.

Ovšem takové příznivé podmínky pro činnost týlu v rychlých tempech soudobého útočného boje a v podmínkách nescouvislé fronty budou vytvářeny jen velmi zřídka. Zejména v operační hloubce obrany

nepřítele, kdy tanková divize povede často boj na desítky kilometrů před motostřeleckými divizemi, týl zpravidla nebude stačit pravidelně doplňovat zásoby. V tom případě jednotky tankové divize, přecházející do obrany, mohou být materiálně značně vyčerpány. Přitom zabezpečení přechodu do obrany může být časově velmi naléhavé. V této situaci nabývá prvořadý význam zabezpečení bojové pohotovosti týlu prvosledových pluků, které možno a často i nutno řešit vnitřním manévrem zásobami v rámci pluku či tankové divize, aniž by byla vyčkována pomoc z vyšších zásobovacích etap.

Přechod do obrany nutno zabezpečit ihned, bezprostředně, zpravidla v původní sestavě týlu. Pak bude možné organizovat týl podle požadavků obrany.

Nyní k otázce, zda bude tankové divizi v dočasné obraně poskytnuta materiální

pomoc týmlem armády, či zda bude odkázána sama na sebe.

Nejdříve si ujasněme místo a úlohu tankové divize v armádní útočné operaci.

Tanková divize — pokud nebude zcela zničena nepřátelskými údery jaderných zbraní — bude jistě velmi cenným a mocným prostředkem v rukou velitele vševojskové armády. Velitel armády proto vynaloží vše, aby tankové divizi pomohl odrazit nepřátelský útok a zničit nepřítele a pokračovat v útočné operaci.

K zdravotnickému zabezpečení

Zdravotnická služba tankové divize v obraně bude především zaměřena k maximálnímu uvolnění zdravotnických etap, zaplněných v předcházející útočné činnosti. K odsunu raněných budeme využívat všech prostředků, včetně bojových vozidel. Přitom bude nutné často přikročit i ke zkracování rozsahu zdravotnické pomoci jen na život zachraňující případy.

Počítáme i se situací, ve které bude třeba některou zdravotnickou etapu přemístit a rozvinout ve větší hloubce (podle síly a úhrozy nepřítele).

Nepůjde zde jen o materiální a zdravotnickou pomoc při odrazení nepřátelského útoku, ale především o poskytnutí pomoci a zabezpečení přechodu do útoku. Konkrétně řečeno, půjde o rychlé doplnění zásob, zejména pchonných hmot, tankové, protitankové a protiletadlové munice, urychlené uvolnění zdravotnických etap a jejich zesílení samostatným zdravotnickým oddílem, konečně o opravu bojové techniky, zejména tanků a jejich urychlený návrat bojovým jednotkám.

Dále bude zapotřebí nově rozdělit zálohy sběračů raněných a odsunových prostředků z divizního zdravotnického praporu s ohledem na nové požadavky obrany. Přitom počítáme s dostatečnou zálohou sil a prostředků pro zabezpečení přechodu do útoku.

Zdravotnické zabezpečení tankové divize v obraně budeme řešit v úzké spolupráci se zdravotnickou službou armády, zejména pokud jde o zabezpečení pozdější útočné činnosti.

K ochraně proti zbraním hromadného ničení

Zde chci zdůraznit využití ochranných vlastností terénu a zařízení zanechaných vlastními vojsky a zejména opuštěných dívek ustupujícím nepřítelem. V úpravách terénu se omezíme jen na zřizování okopů pro živou sílu, pro materiál skládaný dočasné na zem (zejména protitankovou munici) a zakopání hlavní tylové techniky (zapuštění motorů aut do okopů). Rozsah dalších zemních prací bude určován dobou trvání obrany.

Týl tankové divize bude nutno vést k ob-

novení bojové pohotovosti a k neustálé připravenosti k likvidaci účinků zbraní hromadného ničení.

Pokud týl vojsk v předcházejících útočných bojích překonávaly zamořené prostory, bude nutno provést úplnou hygienickou očistu a deaktivaci materiálu.

Důraz též položíme na tylový průzkum zájmových prostorů, na zajištění nezávadných zdrojů vody a na přípravu záložních cest a prostorů pro rozmístění týlů.

K otázce, zda mohou tylové útvary a zařízení v obraně poskytovat pomoc bojovým jednotkám

Tato otázka se týká nejen obrany, ale vševojskového boje všeobecně.

Bojová činnost v podmínkách nesouvislé fronty, v situaci širokého používání výsadků a nepřátelské diverzní činnosti, staví na pořad dne otázky strážního a vůbec bojového zabezpečení týlu.

Týl, zejména na vševojskovém stupni a všechny tylové útvary a zařízení musí v každé situaci řešit bojové zabezpečení. Tento úkol nabývá na významu zvláště

u předsunutých odřadů, u dopravních, přísunových jednotek na komunikacích, u zachvácených letišť, přicházejících v úvalu pro vzdušné zásobování apod. Tyto otázky je nutno řešit i v obraně. To z toho důvodu, že z předcházejících útočných bojů mohly v týlu zůstat zbytky nepřátelských skupin, nepřítel může v širokém měřítku používat výsadků, vysílat do týlu (zanechávat v týlu našich vojsk) diversní skupiny a podobně. V takových situacích

požadujeme od týlu, aby svými prostředky zabezpečil činnost týlových služeb a dopravních jednotek na svém stupni. To je pro týl, vzhledem k jeho vybavení bojovými prostředky, úkol velmi značný a složitý. Přitom si však plně uvědomujeme, že týl bude často v situacích, kdy nebude moci řešit ochranu a obranu jen vlastními prostředky. V tom případě budeme vyžadovat pomoc od vojsk, od vševojskových velitelů,

popřípadě od nadřízených orgánů. Bude to zejména tam, kde týlovou činnost bude nutno uskutečnit bojovou akcí (např. přesun materiálu). Z těchto důvodů ukládat týlovým útvarům a zařízením úkol — pomocí bojovým jednotkám v boji s nepřítelem — pokládám za nereálné. Takový úkol bude velmi řídkou výjimkou. Naopak je třeba, aby se týly plně věnovaly vlastní bezpečnosti a nepřetržité odborné činnosti.

K otázce spojení

Spojení při zabezpečení týlu tankové divize v obraně musí být opřeno o všechna pojítka, která jsou k dispozici. Nutno zdůraznit, že při přechodu do obrany bude nutné postupně přejít na telefonní provoz s využitím směrových pojítek, zejména mezi velitelským stanovištěm a týlovým velitelským stanovištěm a s využitím stálé sítě ministerstva dopravy a spojů (na vlastním území) nebo i na území nepřítele, nebude-li zničena. Bude i možné budovat krátké kabelové vedení. Tato opatření budou nezbytná k tomu, abychom rádiové spojení využívali jen v krajních případech při narušení linkového a směrového spojení.

Pokud jde o spojení týlu tankové divize s armádou, bude zpravidla zabezpečeno péčí armády — ať již na směrových stanicích, či s využitím stálé poštovní sítě, popřípadě i stavbou spojovací osy, která končí na úrovni týlového velitelského stanoviště tankové divize (vedoucí přes velitelské stanoviště armády). Ovšem toto nutno pokládat za výjimku (závislá na délce trvání obrany).

Dále klademe důraz na předem připravenou tabulku smluvených signálů, podle níž je jedině možné řídit týl a urychleně předávat rozkazy a informační zprávy.

Závěr

V soudobé bojové činnosti vojsk, skládající se z přesunů, střetných bojů a v rychlém střídání a přecházení od jednoho druhu bojové činnosti ke druhému nabývá zásadního významu nepřetržitá bojová pohotovost týlu. Týl musí být vždy připraven k zabezpečení jakékoli bojové činnosti, musí být pohotový k sjetí s komunikací a k rychlému rozvinutí nebo k zahájení práce na chodu, k zabezpečení střetného boje nebo přechodu do obrany. Tomuto manévru napomáhá i celková jeho organizace, ze které bylo odstraněno vše, co brzdilo jeho pohyblivost. Proto udržování týlu tankové divize v neustálé bojové pohotovosti je hlavním úkolem všech týlových funkcionářů armády a svazku.

Pokud jde o organizaci a činnost týlu v obraně, nutno plně vycházet z konkrétní situace a hlavně z úlohy a místa tankové divize v útočné operaci armády, z čehož bude odvozena i doba trvání obrany a přechod do útočné činnosti.

V každém případě je nutné vidět složité podmínky, ve kterých týl musí předvídat a uchovat (popřípadě rychle obnovit) si svou materiální připravenost pro další nastávající útočnou činnost.

V obraně bude tedy vždy nutné souběžně, v jednotě se zabezpečením obranných bojů, řešit přípravu a zabezpečení útoku. V tom je složitost, význam organizace a činnost týlu v obraně.

СОДЕРЖАНИЕ

Генерал-майор Вацлав Витановский:	
Военная мысль для выполнения основного задания 1963 учебного года	3

ОПЕРАТИВНОЕ ИСКУССТВО И ТАКТИКА

Генерал-майор Вацлав Матичка, кандидат наук:	
Окружение и уничтожение группировок противника в ходе наступательных операций начального периода войны	5
Полковник Ян Корень:	
Влияние обширных зараженных районов на операции начального периода войны	17
Капитан Ладислав Лубеник:	
Роль и место корректировочно-разведывательного авиаполка в борьбе против оружия массового поражения	23
Подполковник Вацлав Кинчл, майор Иосиф Велен, капитан Владимир Свобода:	
Применение артиллерии танковой дивизии второго эшелона армии	26
Инженер-полковник Лудвик Ондруй:	
Обнаружение и оценка радиационной обстановки на территории государства	42

ОПЕРАТИВНАЯ И ТАКТИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА

Подполковник Ладислав Ячек:	
Направление оперативной подготовки в новый учебный год	53
Коллектив группы начальников оперативных направлений оперативного отделения оперативного управления Генерального Штаба:	
По вопросу управления соединением	58
Подполковник Зденек Шик:	
Методика работы штаба армии по определению целей для ядерных ударов	62

В КАПИТАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЯХ

Подполковник Франтишек Ениш:	
Военные приготовления европейских театров военных действий НАТО	67

ОБСУЖДЕНИЕ

Генерал-майор Вацлав Витановский:	
Борьба против оружия массового поражения	72
Подполковник Иосиф Брож:	
Некоторые взгляды по применению ракетных войск и артиллерии при вводе в бой армии второго эшелона фронта	76
Подполковник Ярослав Шебек:	
Некоторые проблемы стратегического сосредоточения и развертывания вооруженных сил в начальный период войны	79
Майор Ярослав Новотный:	
Организация управления танковым полком	83
Генерал-майор Иосиф Слабый:	
Тыл танковой дивизии в обороне	92

Genetiv =
V4A2 *pent*
2108

OPRAVA.

Ve Vojské mysli číslo 6/1962 je správné znění:

- na str. 64 v pravém sloupci, 6. řádek zdola: ... Je to nevýhodné ...
- Ve schématu číslo 3 je vzdálenost TVS frontu od předního okraje do 100 km (nikoli 1000 km).

VOJENSKÁ MYSL — vojenský teoretický časopis. Vydává MNO — redakce
Vojenských odborných časopisů ve Vydavatelství časopisů MNO.

Řídí Bronislav Rapoš.

Redaktor časopisu Jindřich Malina (telefon 237646—9, 091 — 2600; 2496/306). ²⁶¹¹

Technická redaktorka: Míla Sunková.

Redakční rada: Josef Brož, Ladislav Hálek, Břetislav Janík, Václav Jecha, Rudolf Kulhavý, Josef Lázinka, Emanuel Liška, Vlastimil Lidický, Václav Matička, Josef Mrázek, František Picha, Josef Průša, Genadij Sázkavský, Miloš Svoboda, Jan Štefka, Václav Vitanovský. Redakce a administrace: Praha 1, Nové Město, Vladislavova 26. Telefon 237646—9. Tiskne Naše vojsko, n. p. Praha.